

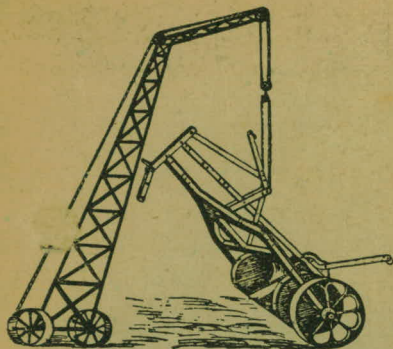
מערכות

- 1 במערכה: להגנת החיים
3 קוים למערכות ישראל בתקופת הבית השני (סוף) א. גלילי
19 החייל התורכי קול. קלמן-גרנקור
26 „מלחמת הבוק“ קפטן סיריל פילס
פלישה מן האויר והדיפתה:
32 צבא הצנחנים וילהלם נקר
37 הטקטיקה של חיל מוטסו והתגוננות בסניה ד"ר י. בר
42 חיל הצנחנים. ארגונו וציודו פ. א. סופהס
46 צנחנים באמריקה ד. ורטון
הדי כרתיים:
50 לוחמים למופת ט. הול
51 שמונה שעות בשבי צנחנים סרג'נט עברי
54 המחלקה ב-„משמר הארץ“ בתור יחידה לוחמת ה.מ. הזואל
נוער בריטי במערכה:
57 מצוייט-השעה / טייסי המחר / הכשרת נערות
60 גדודי הסאנוסים כתב ה„טיימס“
עוללות מחזית המזרח:
63 ארבע מאות מטרים / יום רגיל
65 במחצרת הצ'כית במלחמה הקודמת ד"ר ה. ליכטויץ
68 משק וכלכלה: הכלכלה הסוביטית והמלחמה א. היילברון
רשימות קצרות: שירות-חובה ב-„משמר הארץ הבריטי /
אנשי הג"א לנשק / פעולת ההשכלה בחיל-העוזר לנשים /
71 תקונים במבנה הצבא האמריקאי
בקורת ספרים:
74 האטלס ההיסטורי של עם ישראל ש. אביצור
76 אגרות קוראים: קליעה למטרה—אספורט עממי א. בן-דוד
לוח חידושי-מונחים / נתקבל במערכת

ירחון
לשאלות
מדיניות
כלכליות
וצבאיות

תמוז תש"ב
יולי 1942

י"ב

מ. ל. פ. ש. י. ז.

בנין ותקון מכונות וכל עבודות מתכת

תל-אביב, מרכז וולובלסקי 40

חקלאות ודרכים: סקרייפרים, טרסרים, ריפרים, מתחתחות, מכונות לנקוי תבואות.

בנין: תבניות ברזל וכו'.

תעשייה: מכבשי בורג והיידרליים, דודים, שטנצים לסבון, מערבלים, מכונות הרמה.

טחנות: נפות נחשונים וכו'.

ציון איוחצת
לאקלים ארצנו

אימפריאל דיו לעמ' מנתו

תוצרת "נח"

ציון איוחצת
לאקלים ארצנו
אימפריאל דיו לעמ' מנתו
תוצרת "נח"

סמל
האיכות

נצח" ביחור לתוצרות חימיות תל-אביב
רחוב הרצל 134 טלפ. 4270

של המשק העברי
תוצרת מובחרת

ביצים ועופות
ירקות ופירות
חלב ותוצרתו

...and however it is the best

... והרי הוא הטוב ביותר

"ATARA" COFFEE

קפה "עטרה"

תמוז, תש"ב

ארכיון שלישי

חברת ד' (י"ב)

<p>זכר הנספים משה בקרמן בשבי אויב אהרן ויסביין בחזית לוב ישא מחנה מגיני הארץ</p>	<p>אבלים לשלמה ריכנשטיין אנשי «מערכות»</p>
--	--

מַ עֵ רְ קַ ה

להגנת החיים

חזית מצרים הפכה במשך ימים מספר אחת הזירות החשובות במלחמה העולמית. אין זו מלחמת תמרון אי-שם במדבר לוב. מלחמה היא על שליטה במזרח התיכון ובים התיכון, מלחמה על הקשר הימי והיבשתי הן עם המזרח הרחוק והן עם פרס וקוֹקוֹ; מלחמה, אשר הישגי האויב בשלביה הראשונים מעלים על זכרו של צ'רצ'יל את ימי נפילת צרפת לפני שנתים. ומלחמה זו תוצאות לה גם לגבי צירוף כוחות חדשים במערכות המלחמה הנוכחית. צ'רצ'יל מציין בנאומו את ההשפעה האפשרית של המלחמה בחזית זו על עמדת תורכיה, ספרד, צרפת ואפריקה הצפונית הצרפתית. והרי לרשימה זו של המושפעים אפשר להוסיף עוד מדינות, עמים וישובים במזרח התיכון עצמו. הצופים לתוצאות המלחמה בחזית מצרים.

משום כך נודעת חשיבות כה רבה להתאוששות הכוחות הבריטיים בעצם את האויב בקו אל-עלמיין. זוהי לא רק עצירת כוח התנופה של צבא רומל, אלא גם מניעת התגברותם של הכוחות, המושכים לקראת ה"ציר" את המדינות הנייטרליות המהססות, והעמדת סכר בפני גלי מבוכה במזרח התיכון. בהכרת ערך זה גלום אולי גם סוד העמידה בקו אל-עלמיין. קו זה לא בוצר והוכן, במידה שנעשה הדבר בטוברוק ומרסה מטרופולי. להגנת קו זה צריך היה לעצור

ולארגן מחדש צבא נסוג, אשר האויב רודף אחריו. אין זאת אלא, שהכרת הסכנות שבנסיגה נוספת מלאה רוח חדשה את הכוחות הבריטיים הלוחמים, את המצביאים ואת הצבא גם יחד, והם הוכיחו כי לא נשתה גבורתם של צבאות הברית כשהוטל עליהם להלחם בנקודות-מפתח מכריעות. זה הוא אולי אחד הגילויים המובהקים לכך, שהכרעה במערכות המלחמה נקנית גם בימינו לא רק על ידי ביצור וציוד, אלא גם על ידי ההכרה והרוח של הכוחות הלוחמים. מלקח זה נשאב כוח גם אנו. עמידת הגבורה באל-עלמיין איננה רק עצירת הסכנה למזרח התיכון, ולארץ-ישראל בתוכו. היא הנה גם אות לתפקיד הרב העלול ליפול בחלקו של הישוב במקרה, שגם ארצנו תגרף לתוך זירת המלחמה. עוד טרם נפלה ההכרעה בחזית זו. שני הצדדים הלוחמים מכירים עתה בכל ערכה, והמלחמה כאן עלולה להיות עקשנית מאד ובעלת תנודות רבות. תוך תנודות אלו יכולה גם הארץ להפגע, ולא רק מהתקפות אויר. אף אם ייעצר או אפילו יוסג האויב במצרים, אין זה מן הנמנע שהוא ינסה לפגוע בארץ, ולאיים מן העורף על הלוחמים במצרים. במקרה זה, כבכל מקרה של צורך בהגנה על הארץ, חייב ויכול הישוב העברי להוות גורם רב ערך. אין כמוהו בכל המזרח התיכון, שגורלו, קיומו ועתידו כה קשורים במלחמה הזאת. אין כמוהו יודע את אשר נושאת לו השתלטותו, ולו גם זמנית, של האויב הזה. ידוע יחסם של היטלר ובני בריתו, שבתוך חלקי העולם והעמים השונים, לעם העברי ולעתיד קיומו, וידועות למדי הבטחותיהם בנידון זה המוצהרות בקביעות מפעם לפעם. ידיעה זו של הצפוי, תלביש את הישוב העברי עוז להעמיד את כל כוחו לרשות המלחמה. ואם לא ניתן לנו להכין את עצמנו בעוד מועד לקראת שעות הסכנה, יגלה הישוב העברי את הכשרון של התכונות מהירה גם בשעה האחרונה; ולקח אל-עלמיין ישמש לנו אות, שאף התכונות מהירה אינה מחוסרת תקוה, כשהכרה הולמת מלוה את העומדים במערכה.

אך אל נא נאחר גם את השעה האחרונה, אל נתעלם לכל הפחות עתה מן האות החמור שניתן לנו, ואל יתעלמו ממנו גם השלטונות, אשר בידיהם האפשרות להכין את כל הישוב היהודי לעמידה במערכה ולנצל את כל הכוח הצפון בהכרח היהודי להלחם עד הסוף. אחריות כבדה מוטלת על הישוב העברי והשלטונות גם יחד בפני ההיסטוריה, שקשרה את כל תקותו ועתידו של העם היהודי בארץ זו. אחריות מיוחדת מוטלת על השלטונות לגבי הנהלת המלחמה, אשר נמסרה לידיהם. כל אכזבות של עבר לא תעקורנה מתוכנו את התקוה, כי בשעה זאת תימצא הדרך להכנתנו ולהפעלת כל כוחותינו, שכם אחד עם כל הצבאות הנלחמים נגד שלטון היטלר.

קוים למערכות ישראל בתקופת הבית השני

(105)

חילות רומי בארץ.

יחסי הכוחות המספריים בין צבאות הרומאים והיהודים לבשו צורות שונות מאד במשך חמשת-ששת הדורות אשר בין פומפאוס לטיטוס. לגבי מערכת אריסטובולוס-פומפאוס — קשה, בעצם, לדבר על יחסי כוחות בכלל, שהרי בעלי ברית יהודיים היו לצדו של הכובש, ואף כניסת הרומאים לירושלים בוצעה תוך שתוף פעולה עם מצרדיהם מכפנים. בצאת אלכסנדר בן-אריסטובולוס נגד הלְיט הרומאי, נְבִינְיוֹס, היה מספר צבאו עשרת אלפים רגלים ו-1500 פרשים, אך נעלה ממל ספק הוא כי צבא רומי ובני בריתה היה חזק ממנו. בקרבות שערך סילון (שבא לעזרת הורדוס) נגד אנטיגונוס בן-אריסטובולוס היה היתרון המספרי, כנראה, לצד היהודים, — והשפעת יתרון זה נכרה לא פעם גם בתוצאות הקרבות. ברם, עצם המושג על יחסי הכוחות נשתנה אחר כך, כשהיהודים כמעט שחדלו להופיע בתור כוח צבאי מאורגן מראש. חילו של הפרוקרטור סְבִינְיוֹס, שיצא נגד המורדים בימי אַרְכֵּלאֵוס בן הורדוס, מול ההמון הירושלמי, אלפי עולי הרגל מאדום, עבר הירדן והגליל, וחלק מצבא-המלך שהצטרף למורדים — היה בן לגיון אחד, לבד מבעלי בריתו מצבא המלך. צבאו של וְרוֹס, נציב סוריה, אשר בא אח"כ לדכא את המרד הירושלמי ואת החבורות שפשטו בכל חלקי הארץ, הכיל שני לגיונות וארבעת אלות הפרשים המצורפות אליהם, וכן יחידות-עזר מסוריה, בסה"כ כ-20,000 איש, לבד מפלוגות המושבה הרומאית בכירות (1500 איש), וגדודיו של מלך הערבים הנבטיים, תְּרֶמֶת*. את חבורות המורדים העריך יוספוס, באדום בלבד, בעשרת אלפים איש.

מאז מסע וְרוֹס נשאר בארץ חיל מצב רומאי קבוע. אם גם נכונה היריעה כי וְרוֹס השאיר לראשונה בירושלים לגיון שלם, הרי אין ספק כי בתקופה מאוחרת יותר, אולי לאחר שנרענה יהודה מהעזוע הראשון של השתלטות זרים בלתי אמצעית, לא נמצא כבר בארץ, בימי קוים הבית, שום לגיון רומאי**. חיל המצב היה מורכב אז מפלוגות "אֶקְסִילִיא", שרוכזו בעיקר בקיסריה. והרכבו שם היה לפחות 5 קוהורטות של רגלים ואלה אחת של פרשים. רובם, הרגלים והפרשים כאחד, היו בני סְבִינְטָה, היא העיר שומרון, וכן בני קיסריה. כאירוניה היסטורית מרה נראית סברת החוקרים, כי נדודים אלה היו אותם החיילות עצמם ששירתו קודם את ארכילאוס, אף נלחמו לו נגד היהודים המורדים, — ראה לעיל, בפרק על הכושר הצבאי של היהודים, — ונתקבלו אח"כ, לאחר שסולק הוא מהמלכות, ישר לשירות רומי; וכי

* שהצטיינו אח"כ במעשי ביוה והרג הרוב.

** על חיל המצב לאחר החורבן — עיין בטבלה בפרק על האסטרטגיה של הגנה קיסרותית, שב"מערכות" חובי י"א.

שנית קרה כדבר הזה לאחר מות אנריפס הראשון ופירוק מלכותו... יוספוס מספר כיצד הפנין צבא-מלך זה, שחנה בקיסריה, בשמחת זדון לבשורה על מות אנריפס, וקיסר רומי הוא שאיים להענישם על כך, והרי לא יכלה כלל להיות דוגמה יותר בולטת ויותר טרנית מזו למצב הצבאי והלאומי המשונה שנתהווה עם התנכרות היסודות הזרים בתוך צבא-המלך, ואשר עליו כבר דובר לעיל.

אכן, כבר צוין כי הרכבן של יחידות ה"אוכסיליא" שחנו במזרח צריך היה להיות ביסודו מזרחי-הלניסטי. עד כמה היה הדבר כך, אפשר לראות מזה שאף הפְּרָפְקָט (המפקד) של הקוהורטה אשר חנתה בימי קלאודיוס באנטוניה היה סורי. (אופייני שמו ה"סינְטְטִי", הרומאיי-היוני – "קלאודיוס ליסיאס"). ואף שמות היחידות דברו בעדן: – "אלה (או קוהורטה) של בני סְבֶסְטה", "קוהורטה לבני אשקלון"; ועוד. יתכן, אם כי לא בכטחה גמורה, כי אחת הקוהורטות בקיסריה היתה "אִיטְלִיקִית", מורכבת מאזרחי-רומי מתנדבים מבני-איטליה. מחוץ לקיסריה – נמצאה קוהורטה רומאית בירושלים בקביעות, ותגִּירוֹת נשלחו לשם בהודמנות של חגים והתקהלויות עם. לא ברור, אם הקוהורטה וה"אלה" שחנו באשקלון אחרי מסע גלוס – שמשו שם חיל-מצב גם בימי שלום. חיל-מצב קטן היה במסדה, וכן בְּמִכּוֹר וכנראה גם באני טיפטרס ובקיפרוס של ירחו*. אין לדעת, אם היו הקוהורטות כולן בנות 500, או שהיתה ביניהן גם בת 1000 איש**. מכל מקום, ברור שבצבא גסיוס פלורוס שעלה ירושלימה היתה לפחות "קוהורטה רכובה" אחת (עיון בפרק על חילות העזר הרומיים) – כלומר מעורבת, אשר רבע שלה היו פרשים – ויתכן כי היתה כזאת גם בין שתי הקוהורטות שנקראו אח"כ לתנכרות מקיסריה. וכן ישנם סימנים כי אחת הקוהורטות שחנו בארץ היתה "קלה", – כלומר מורכבת בעיקרה קלעים. מכאן שהרכב חיל המצב הרומאי הותאם לתנאי המיוחדים, הגיאוגרפיים והמדיניים, של הארץ. מספרו הכולל יכול היה להיות בין 4.000 ל-5.000 איש – כלומר, לא בהרבה שונה מהחיל המצב הכריטי בארץ (עם "חיל הספר" מבני הארץ) שבימי שלום. כוח זה הספיק כדי טיפול בתנועות מקומיות של חבורות, או פעולות-משטרה בשעת מהומות עירוניות, מול מרד עממי בעל היקף היה חיל-המצב מסוגל רק להחזיק מעמד זמן מוגבל, עד בוא התנכרות הגדולה. האטיות בהגשת תנכרות כזאת עיי קסטיוס גלוס היתה בין הגורמים שאיפשרו את התלקחותה של מלחמת המרד הגדולה.

ועוד זה: חיל מצב זה, שעיקרו גויס בארץ, היה מרכב כולו מהחלק הבלתי יהודי של האוכלוסיה. היהודים היו "חפשים מעול", אך יחד עם זה [גם מהרגשת הבטחון, הכרוכים בשירות מזוין. רק אספסיוס סילק את גדודי העזר המקומיים האלה לפרובינציות אחרות – אך הדבד נעשה כבר אחרי הריסת ירושלים. כל עוד לא בא המרד הגדול – הוסיפו צבאות שונאי-יהודים אלה למלא את תפקידם בהבשלת התנאים שגרמו לו.

בפרוס, המרד הגדול, התנהלה ההאבקות בין חיל-המצב הזה ובין ההמון

* מכור וקיפרוס נכבשו גם הן, בשעת המרד הגדול, ע"י היהודים: – הראשונה ע"י חבורת קנאים נוצרת, והשניה לאחר מצור המוגנים.
** מתקופה מאוחרת יותר, בימי אדריאנוס, לפחות קוהורטה סבסטיא אחת היתה "קוהורטת-אלף".

הירושלמי ובני החבלים השונים אשר נלוו עליו, וההבדל המספרי היה עצום. לצד הקהורטה הרומית היחידה (ספק אם היו יותר), שכוחה היה לא במספר אנשיה אלא בבצורה של המצודות הפנימיות שבתוך העיר, נלחמו גם שלושת האלפים של פרשי אנריפס. אין להניח כי כוחם של פרשים אלה היה רב, כשהתנווננו מתוך מצודות. ומאידך ניסא, לאחר שחילות-המלך אלה נכנעו למורדים ובחלקם אף הצטרפו אליהם ודאי שלא גברה על ידי כך בהרבה גם יכולת היהודים לצור על הרומאים המוקפים, אולם יתכן כי צמחה מהם במדת-מה תועלת ליהודים אחיב, בקרבות-שדה*. לבסוף כידוע הוכרעו המצודות ע"י מצור מתמיד והסגר.

חילו של קסטיוס גלוס, שעלה על יהודה, הכיל את הלגיון ה-12 (Ful-minata, "נושאת-ברקים"), אשר חנה בסוריה כבר סמוך למותו של אבנוסטוס והיה לפי כמה ערויות, רווי יסודות סוריים-מזרחיים** ; הוא הוסיף על כך עוד אלפים איש מכל אחד משאר הלגיונות הסורים — כלומר, עוד ששת אלפים איש של חיל לגיוני; וכן נלוו שש קהורטות וארבע "אלות" של חילות-עזר מקומיים, ובני-כרית מצבאות המלכים, של קומיני***, בשן (אנריפס), והערבים: — תשעת אלפים רגלים, רובם קשתים (בהם שלישי של אנריפס), וחמשת אלפים פרשים (אלפים משל אנריפס). על כל אלה נוספו מתנרבים מתוך הערים המיוונות אשר נאמר עליהם: "הם מלאו בנכונותם ובשנאתם ליהודים מה שחסר להם בכושר צבאי". הכלל — צבא רב, משלושים עד ארבעים אלף איש, — אם אין המקורות מפרוים — אך מחנה מגוון מאד מבחינה צבאית. אין יסוד בטוח להניח, כי היהודים הוציאו נגדם לשרה כוח עורף מבחינה מספרית — אם כי המון היהודים שבירושלים גדל אז בהרבה עקב עליית חג הסוכות, והיתה להם גם תוספת-מה של מתנרבים נבחרים, כגון קרובי בית מלכי חדיב. את סוד הצלחתם הפעם, במערכות שלפני ירושלים, יש כודאי לחפש לא במספרם כי אם בנורמים טקטיים — אשר עליהם עוד ידובר.

יחסי הכוחות נתנבשו ביותר ע"י צבא-המשלוח של אספסינוס שהויה ארמיה רומאית מספקת לכל תעודותיה, בחינת "חי הנושא את עצמו", ושכמעט לא נשתנה מבנהו כל זמן מסע-המלחמה. בעכו, לפני עלותם לנליל, ריכוזו טיטוס ואספסינוס שלושה לגיונות (החמשי והעשירי — מאנטווכיה, והחמשה-עשר — ממצרים); אתם באו 18 קהורטות של צבא-עזר, כנראה כרובן — מסוריה, וחמש "אלות" פרשים, כולן מסוריה, וכן חמש קהורטות ו"אלה" אחת מחילה-מצב של קיסריה. אם לסמוך על יוספוס — היו מאלה 10 "קהורטות-אלף", ו-13 — "רכובות", בהרכב הבלתי-רגיל של 600 רגלים ו-120 רוכבים לקהורטה. וכן באו צבאות המלכים: אנטווכוס מקומיני, אנריפס, ושוהים מלך חמת, — אלף רגלים-קשתים ואלף פרשים כל אחד; ושל מלך הערבים (מלכו) — חמשת אלפים רגלים ואלף פרשים, כולם קשתים. ביחד — למעלה מחמישים אלף

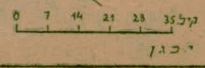
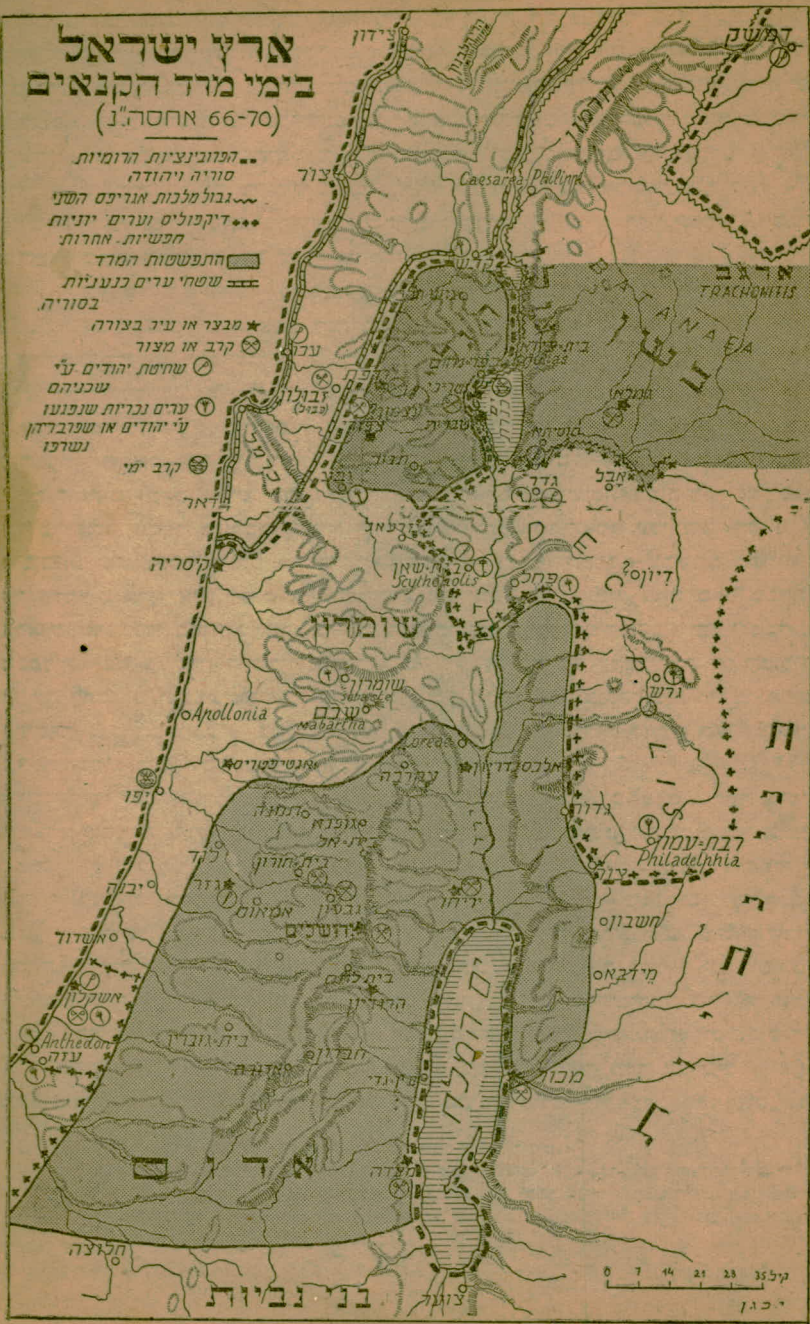
* ראה להלן — קרב-גבעון, בפרק על הטקטיקה של היהודים.

** אמנם, בזה לא היה שונה משאר הלגיונות שחנו במזרח (עיין בפרק על התפתחות צבא-רומי, "מערכות" י); גם בלגיונותיו של צבא אספסיאנוס נזכרים כמה וכמה צנטוריונים וחיללים מכני סוריה, אסיה הקטנה ומצרים. לא ברומי בלבד נלחמה אז יהודה אלא בכוחם הצבאי של כלל עמי הים התיכון. *** קומיני, בדרום-מזרח אסיה הקטנה.

ארץ ישראל בימי מרד הקנאים (66-70 אחס"נ)

- הפרובינציות הרומיות
- סוריה ויהודה
- גבול מלכות אוריס השני
- דיקטוליס וערים יזרות
- חמשיות אחרות
- התפשטות המרד
- שטחי ערים כנעניות
- בסוריה

- ★ מבצר או עיר בצורה
- ⊗ קרב או מצור
- ⊙ שחיטת יהודים נ"י
- ⊙ שכניהם
- ⊙ ערים נכרזות שנפגעו
- ⊙ ע"י יהודים או שפברדון
- נשרכו

בני נביות

חייל, ועם שמשיהמחנה - כדי ששים אלף.

מול הננים הזה צרכים היו לעמוד ששים אלף אנשי הצבא, אשר לדברי יוספוס, אורגנו לפני כך בגליל. למעשה - התיצבו בפניו בעיקר (פרט לקרב המים על פני כנרת, ועוד איזה מקרים) חבר מנינים של ערים נצורות, או גדודים בודדים ב"קני נשרים" הרריים.

כשהחלה פרשת הסיום של מלחמת החורבן, כאביב שנת 70 לסה"נ, ריכז טיטוס לשם עליה על ירושלים את שלושת הלגיונות הניל (פרט לפלוגות נבחרות, שנשלחו לאיטליה, נגד הקיסר ויטליוס) וכן את הלגיון ה-12 (אשר הוכה בשעתו על ידי היהודים במסע גלום וחשק מאד לנקום ביהודים). הלגיונות הושלמו ע"י אלפים חייל, מתוך הצבאות במצרים, וכן באו שלושה אלפים מחיל-הספר של הפרת. חילות-עזר מסוריה באו במספר ניכר. צבאות המלכים הופיעו יותר מרובים מאשר מקודם. הסך הכל עלה, כנראה, על זה של צבא אספסינוס בשעתו*. ואמנם, במחנה פחות מזה ספק אם אפשר היה להקיף את ירושלים, שהיקפה היה כה רחב. אוכלוסי ירושלים היהודיים ודאי שהיו מרובים מהם במספרם, אולם, מספר או חזי החרב שבתוך החומות - אין לדעת אם הגיע אל זה של צבא רומי. לפי יוספוס היה מספר הלוחמים המאורגנים, ומן מועט אחר פתיחת המצור, כס"ה: אנשי ברד גורא - 10,000; האדומים - 5000; אנשי יוחנן מנוש-חלב - 6000; קנאי אלעזר-בן שמעון - 2,400; ביחד - 23,400. מספר מועט זה מעיד אולי על אכזריותה של ההאבקות הפנימית, שהתנהלה בין פלגות אלה לפני כך. אך אין להניח, כי לא נעזרו כלל במלחמת-המגן ע"י שאר בני העם.

מתבקשת המסקנה, כי המספרים כשלעצמם ספק אם מלאו תפקיד מכריע בהאבקות היהודים ברומאים, - בין מצד זה ובין מצד זה; חשיבותם של הלכוד המדיני, המשמעת הצבאית, הוויג, ההסתגלות לתנאי הארץ המיוחדים, רוח הקרב, אמון החילות וטכסיסי המצביאים עלתה על זו של המספרים.

הטקטיקה והאסטרטגיה של הרומאים במלחמת החורבן.

במסגרת רשימה זו אין מקום לתיאור ונתוח שיטתיים של מסעי שנות 70-66 בארץ ישראל. ברם, לא יהיה מחוסרי-ענין אפילו לקט חלקי של מקרים ומצבים, שיש בהם כדי לשפוך אור-ימה על דרכי פעולתם ועל יכולתם של שני הצדדים. ברוב ההתנגשויות התבלטו ההבדלים לא רק בין חיל רומי לבוחות המזוינים של היהודים, אלא גם בינו לבין הצבא ההלניסטי-המאוחר של האפיגונים הסלווקיים. כמה מההתנגשויות אלו הדגימו קווי-סוד בארגונו של הצבא הרומאי ובמתודים הטקטיים שלו, הידועים לנו כבר מציוני התפתחותו ההיסטורית.

גמישות השקטית של סדר-הקרב הרומאי הוכחה גם כאן פעמים רבות, - אף במסעים שלא הוכתרו בהצלחה, כגון זה של קסטיוס גלום. בהתקפת-הסער

* מענין הדבר כי צירופו של טיבריוס אלכסנדר, היהודי המומר, אל טיטוס בתפקיד של מעין ראש מטה, צוין במיוחד בתוך הפירוט של כוחות הצבא אצל יוספוס. אמנם, היה בזה משום סמל לאחד המקורות העיקריים של כח הרומאים במלחמתם ביהודים.

הראשונה של היהודים ליד נבעון, כאשר ברוב חמתם תקפו בשבת והכו ברומאים מכה רבה, הציל את צבא רומי טכסים העקיפה מהאנף* עיי אנפס שטרם נשבר, והשמוש ברזרבות שטרם נפגעו*, של רגלים ופרשים כאחד.

וכן נתן מסע קסטיוס דוגמה של קלות התנועה הרומאית, לעומת צבא הדיאדוכים. הכונה כאן — למסעיה הבוק של חלק מצבאו, מעבר קיסריה, אל יפו, מקצתו לאורך החוף, ומקצתו — דרך פנים הארץ; במהירותו ואת הפתיע את תושבי העיר וכבש אותה, לפני שהספיקו הללו להתכונן להגנה או לנסיגה. אמנם, בעצם הכבוש, ובשחיטה ההמונית שליוותה אותו, לא היה משום נבורה צבאית — אך המסע המהיר איפשר את ביצוע התפקוד שהוטל על החיילות.

פרט אחד במסעו הבלתי מוצלח של קסטיוס גלום הדגיש את יכולת הצבא הרומאי, לעומת צבא הדיאדוכים, גם לתנועה וקרב בהרים, בשל מבנהו הטקטי הנמיש. זה היה, כאשר התבצרו לוחמי המולדת אשר בגליל בהר עצמון, לאחר בנידתם של רוב תושבי צפורי, התקפתו של מפקד הלגיון ה-12 (קסטיוס גלום) נכשלה תחת מטר הרמחים של היהודים ממעלה ההר, ועלתה לו באבדות קשות. ברם, כשנשלחו פלוגות להקיף את ההר, וחללו עלו מעל לעמדות היהודים, לא יכלו עוד אלה להחזיק מעמד, והטבת היה גדול**. ראוי להזכיר, שכבר לפני מקרה זה צוינה אי האפשרות ליהודים, בעלי היוון הקל, לעמוד בפני הרומאים נושאי השריון המלא.

ברם, גם להתמהמה הות הרומאים אפשר למצוא דוגמה מתוך מסע קסטיוס, — אותם שלושת הימים שהתעכב ליד נבעון לאחר התקפת היהודים, ועוד שלושה ימים שהמתין על הריהצופים, לפני שפרץ לתוך העיר החדשה; — ויתכן שימים אלה הם שהצילו או את ירושלים. אמנם אין לדעת, אם לא נבעו שהיות אלה, בהכרח, מפעילות ההפרעה של היהודים בעורפו של גלום (ראה להלן).

לא רק גמישות טכסיסיהם עמדה להם לרומאים, כי אם גם איתנות מחנותיהם הבעורים. אין אנו יודעים שום התקפות-לילה מוצלחות על חנות הרומאים, — ואין זה מקרה. יתכן מאד כי גם בהתגוננותם ליד נבעון היה זה מחנה מבוצר אשר שמש נקודת משען לפעולת הצבא הרומאי, — צירוף קטע מבוצר (מחנה) ושל תמרון חיילות עיקפים (ראה לעיל). אף צבאו הנסוג של קסטיוס, מירושלים עד אנטופטריס, מצא מפלט במחנה הריהצופים, אחיז — במחנה הישן בנבעון (ליומים), ולבסוף — ליד בית-חורון (ללילה אחד). וכן מאלף טכסים ההערמה של הצבא הבורח מבית-חורון, שהשאיר במחנה רק ארבע מאות חיילים נבחים, אנב הבלטת רגלים מרובים, כשכיל לעכב את היהודים. (ואמנם, החיילים האלה הושמדו כאשר נתגלתה המזימה). טכסים זה שהציל את רובו של החיל משבי או כליה — נחאפשר רק בגלל השיטה של ביצור המחנות. אכן, דוקא נסיגה מלאת תלאות זו הוכיחה, דמה מוגבל ערכו של בצור זמני כזה, ללא רכזו מוקדם של מזון ואספקה, כשאין בצרו צבא-שרה שכוחו

* ראה — בפרק על ההתפתחות הטקטית של צבא רומי.

** אמנם, כושר-הרים זה של הרומאים יחסי היה — כאשר נוכחו אח"כ, בהרי יהודה ובמעברי בית-חורון.

מספיק לקרב גלוי; אילו נשארו הרומאים, מוקפים ע"י היהודים, באחת מחניותיהם אלה, - ודאי שהיו נכחדים כולם.

זהירותם השיטתית והעילה לרומאים לא רק בתנחם, אלא גם במסעם. והרי כך מתאר לנו יוספוס התקדמות מחנה צבא רומאי (של אספסינוס): - חילות העור קלי הנוץ והקשתים צעדו בראש, למען מנוע התקפות אפתעה, וסוירו ביערות החשודים והנחומים למארב. אחריהם הלכו: פלגה של רגלים ופרשים רומיים סדירים; פתהכחה מכל צנטוריה, שתפקידן מדידת המחנה ועריכתו (קֶטְרִיִּיקְאִים או "ג'לִיקִים" בצבאות מודרניים); פלוגות-עבודה, לשפור הדרכים ולפלסלם נתיב ביערות; המרכבות של המפקדים הגבוהים, תחת משמר פרשים חזק; המפקד הראשי עצמו, ופלוגה נבחרת של רגלים, פרשים ונושאי חניתות; פלוגת הפרשים של הלניון הראשון (120); פרדים עמוסי מכוונת המצור; מפקדי הקהורטות והמטריבוניס של הלניון, בלויית חיילים נבחרים; נשר הלניון, דגליו והחצוצרות; השדרה העיקרית של הלניון, 6 איש לרוחב; כבודת החיילים על פרדים, והמשרתים; שאר הלניונות, באותו הסדר; המון השכירים; המאסף - חיל רגלים בעלי שריון, וכוח חזק של פרשים לשמירת העורף. תאור זה של צבא מחולק ומובטח יפה מסביר לנו מפני מה מעטות היו יחסית ההצלחות במלחמת המארב והאפתעה נגדו.

עם כל חשיבותו של חיל הרגלים ה"כבדי" (הרגיל) שלהם, הרבו הרומאים להשתמש גם בחילות קלים. כמה פעמים נזכרים קשתים עד ביים, וכן קלעי אבנים סוריים, שמלאו תפקיד חשוב אצל הרומאים בתגרות-ההינחה ליד ערים נצורות, כגון - ליד יודפת, וחיפו על בוני ביצוריה-המצור. קשתים השתתפו בהסתערות קספיוס על ירושלים ביומה הששי, המכריע, ובשעת המצור על טריקי נשלחו אלפים קשתים אל ההר מעל לעיר, ומשם הצליחו באש החצים שלהם לסלק את המגינים מעל החומות. תפקיד בדומה לזה מלאו הקשתים בשעת התקפת טיטוס על חומת ירושלים. עוד יותר אולי בלט שמוש הרומאים בפרשים. לאחר קרב עצמון השמידו הפרשים את הבורחים. את יודפת הנצורה הקיף אספסינוס בשרשרת פרשים. התקפת 600 פרשיו של טיטוס שברה את המוני הגליליים לפני טריקי, ואחר עברו הפרשים באגם אל החוף, המחוסר חומה, וכבשו את העיר (אולי - בעזרת התגבורת בת 400 הפרשים של טרינוס). אולם הדוגמא הקלסית של כוח הפרשים הרומאים במלחמה זו היה קרב אשקלון. חיל משלוח יהודי, רב במספרו, נתקל שם בחיל המצב הרומי, קהורטה אחת ו"אלת" פרשים אחת, בפקודו של אנטוניוס. חיל הרגלים הרומי התנונן בפני היהודים לאורך חומת העיר. וכאשר נשתקע המון המתנפלים בהאבקות חזיתית זו, באו פרשי רומי, שהוצאו קודם מהעיר ונפרסו במישור, ותקפו אותו מהאגף, על פני המישור הנחת. ההרג היה רב, אם כי מספר החללים, עשרת אלפים, המובא אצל יוספוס הוא אולי מוגזם. וכן נכשל הנסיון השני להתקפה על אשקלון, עקב המארבים שערכו פרשי אנטוניוס במיצרים שונים בין ההרים ועקב מנעם את היהודים מהסתדר בנודדים ערוכים במישור. עובדות אלו (המוזכרות לנו את הבעיות, שבפניהן עמדו עוד צבאות החשמנאים כצאתם למישור) הביאו לידי השתלטותם של הרומאים על מישור החוף של יהודה עוד בטרם התקרב לשם צבא-אספסינוס במסעו.

אפשר לומר כי חיל הפרשים הרומאי מלא במלחמת־היהודים גם תפקיד
אסטרטגי, בעצוב מהלכה הכללי. מבנה הצבא הרומאי, כפי שהוסבר לעיל, אפשר
לערוך בנקל אכספדיציות לחלקי הארץ השונים, לשם הריסת מרכזי התנגדות מקומיים
והחרבת החבלים. בשליחויות אלו מלאו הפרשים תפקיד ראשי. כאלה היו קודם כל
מסעיו של הטריבון פֶּלְקְדוּס בנליל, בראש 6,000 רגלים ואלף פרשים מחיילות
העזר, ואח"כ – בֶּפְרִיָה, אשר שם "הצטיינו" פרשיו ברדיפה אחרי מחנות התושבים
הנמלטים ושחיתתם. ידועים גם מקרים רבים אחרים; כגון הפרשים שהחריבו את
נפת "נרבחתי", ליד קיסריה (במסע קסטיוס); וכגון מסעי טרינוס, ועוד; מסוג זה הוא
גם מסעו של קְרִיאֵלִים נגד השומרונים על הר גרזים, אשר נפלו קרבן לרומאים
למרות איבתם הקדומה ליהודים. אולם הדוגמא המאלפת ביותר שמשמה יפה, כשנתפסה
(שנית) עיי אספסיוס; הוא הפך אותה למחנה מבוצר, עם מספר מועט של רגלים
למשמר, ועם גרוד פרשים, אשר הוטל עליו להרוס את העיירות הסמוכות ולהחריב
את האזור כולו. באמצעים אלה נשללה מההנהגה היהודית המרכזית, במדה שזו היתה
קימת בפועל, השליטה על רבים מחלקיה החשובים ביותר של ארצה, ונדלדלו מקורות
האספקה שלה.

החלוקה המדוקדקת בין תחום הטקטיקה לזה של האסטרטגיה היא, אמנם,
מלאכותית; אולם מעניינת, בכל זאת, השאלה: מה היו הקיום האופייניים באסטרטגיה
של מסעי הרומאים במלחמת החורבן?

מסעו של גלדוס היה בנוי, מלכתחילה, על תפיסה של מלחמת עונשין,
ועל זלוזל בריב, שעדיין לא נראה לרומאים כצד לוחם רציני; על כן לא הרבה
גלדוס להתחשב בכוחות הצד שכנגד, שנשארו אנב מסעו בעורף צבאו. אמנם, אחרי
הכשלון ליד קְבּוּל (ראה להלן, על הטקטיקה של היהודים), נאלץ לשלוח חזרה את
קְסְטְיוּס גַּלּוּס עם חלק מצבאו, לדרכי המורדים בנליל; אך גם אחרי הקרב ליד עצמון
לא עבר להכנעה שיטתית של הגליל, כי אם פנה לירושלים. יתכן שנסיונו הנל
מילא תפקיד חשוב בהאטת קצב התקדמותו בדרך אנטיפטריס – ירושלים. אם כך,
הרי יש בזה משום דוגמה מעניינת עד כמה פעולות מסוג הנריליה (ההתקפה ליד
קְבּוּל), גם כשהן מסתיימות למראית עין במפלה (קרב עצמון) עשויות להשפיע על
מהלך המלחמה. האסטרטגיה הכללית של מסע גלדוס נבעה משני גורמים: התקפה
לדכא את המרד בראשיתו, והיקף כוחותיו, שלא היה מספיק לכבוש שיטתי של
הארץ. במצב זה, ונוכח להט המרד שנתגלע בקרב חלק גדול של היהודים, אין
לדעת אם היה מצליח הרבה לו גם היה נוקט בדרך אחרת.

לעומת זאת אפשר לומר, כי האסטרטגיה הרומאית במסע אספסיוס
וטיטוס (ובזה, לדעת היהודים, נבדלה מזו של קסטיוס) התכוונה לא להתקפה
מידית על מעוזי העיקריים של המרד, כי אם, להיפך, להתשתו התדרגת. הוא
חתרה לכבוש קודם של כל החוליות החלשות שבשרשרת, לנצול מלא של יסודי
הבנידה בישובים שונים*, ולהחרבת הארץ עד כדי כך, שהמבצרים האדירים ביותר

* כגון בטבריה ועוד; אמנם בכגון זה לא זלזל גם קסטיוס בצפורי, ואף בירושלים יתכן כי לא
היתה כל כך רחוקה האפשרות להתפתחות הדברים בכגון זה.

ישארו מוקפים ומבודדים. מותר, איפוא, להשתמש לפעמים לנבי טכסיס-מלחמה זה בבטוי ב'דומנו' - 'הסתנות איסטרטגית' שיטתית. במדת מה ודאי שסנלה לעצמה שיטת נמישה זו של הרומאים גם יסודות של 'גריילה' (ראה לעיל), אלא שמחוד המלחמה הזעירה שמש הפעם כנשק בידו הכובש. גם מסע-הצבא העיקרי של אספסינוס הפך לעתים קרובות למשלחתי-החרבה מהסוג האמור, פעולותיו אלה נעזרו תחלה ע"י עריכת מסך-משמרות רחב, לשמירה על איזור הפעולות ומניעת התערבותם של כוחות חוץ*, ואח"כ הצבת חילות-מצב קטנים בערים ועיירות רבות. בצועה של תכנית כה מקיפה להכנעת הארץ נתאפשר לו לאספסינוס קודם-כל בגלל היקף-כוחותיו, אשר עלה במדה ניכרת על צבא גלום, וגם על אלה של הסורים בשעתם.

שמה קונצנטרית זו של פעולות הרומאים הונשמה גם בעליהם של צבאות טיטוס למצור הסופי על ירושלים. תוצאותיה נראו לעין כאשר הלגיונות השונים התקדמו, למרחקים לא גדולים, מתוך נקודות-משען שנכבשו מראש והוכשרו למפרע כבסיסים משלושת רוחותיה של העיר: - מגופנא בצפון, מיריחו במזרח ומאמאוס במערב**. כל אלה נכבשו עוד באותו מסע. משונה של אספסינוס, כעשר הקיף את ירושלים בקשת, ממישורה-החוף לככר-הירדן, ובכירה עצמה לא נע. כבר אז, שנתים לפני נפילת ירושלים, הוחל למעשה במצור מרחוק עליה. מתנות-הקבע של הלגיונות הצרים מציניים את נקודות הסיום של מסעי הנישה הקודמים האלה. אטיותה של שיטה זאת, כפי שהופנה במלחמת היהודים, נבעה אמנם לא רק מתכונותיה היא בלבד. כבר ביוני 68, לאחר הכנעת פְּרָאָה ויריחו, נשארו בידו היהודים כמעט רק ארבעה מקומות בצורים - ירושלים, מסדה, קְרִירְדִין ומכור. דרומית לארץ יהודה, כמובנה הצר של זו, השתרעה עוד ארץ האדומים, אמנם אבטנומית, אך אויבת לרומאים גם היא. אלא שאספסינוס האט את פעולות הכבוש מפאת מלחמת האזרחים שברומא. ע"י כך נתאפשרה הפסקה של שנה, שהפכה לתקופת מלחמת-החבורות ביהודה ובארם, אך בחלקה המכריע - של יהודים ביהודים. כך הל בתקופה זו כבוש חברון ע"י בריגורא מירי האדומים. אך ביוני 69 בצעה משלחתו הצבאית של קְרָאָלִים את כבוש ערי האדומים, וחברון בכלל, ובו בזמן השלים אספסינוס את הקפת ירושלים, כתפסו גם את החבלים האחרונים צפונית לה. מאז הוטלה העניבה על הצואר - ורק הכרות אספסינוס לקיטר עכבה עדיין את הידוקה. באביב 70 התפנה טיטוס לפעולת הסיום - אשר הפכה, מחמת גבורת המתנגנים, למלחמה בפני עצמה. אלמלא ההפרעות המדיניות במחנה הרומאים עלולה היתה מלחמת היהודים להסתיים בשלהי 68.

להבנת מהלך המלחמה צריך להביא בחשבון עוד קו אחד בהתנהגות הרומאים, הסורים בשעתם, עם כל רצונם לדכא ולגונן את היהודים ועם כל התאכזרותם למתנגדיהם, החשיבו כנראה גם את קיומה של פרובינציה קטנה זו, ולא ניסו את

* כך כוסה ברשת משמרות-הבטחה השומרין, בזמן מסע אספסינוס בגליל התחתון, כחריס בפני הופעתם האפשרית של גזורים מיהודה.

** דרום העיר גם אז, כממצורים אחרים על ירושלים, היה כנראה פחות חשוב, ואף פחות גזו לגישה, ועליו וחרו הרומאים, גם לאחר כבוש חברון, כעל בסיס לפעולותיהם.

כוחם במעשי חורבן סיטוניים. לבעלי הקיסרות העילמית היה צד זה של הענין מן הסתם, פחות חשוב, — מכל מקום, פחות מהפרסטיגיה הצבאית שלהם. למרות העדר היסוד של מלחמת-דת כפעם הוצתה, היתה אכזריותם השטנית של הרומאים עקבית הרבה יותר מוּז של השליטים הסלויקיים. אכזריות עקבית זו, נוסף לכל היתרונות בכוח, בארגון ובכשרון שבהם עלו הרומאים על קודמיהם אלה, היא שסייעה בהרבה לשבירת התנגדות היהודים, פשוט בדרך של השמדה המונית.

הטקטיקה והאסטרטגיה של היהודים במלחמת-החורבן חלוקת הדיון על טכסיסייהם של הרומאים והיהודים יש בה בהכרח משום מלאכותיות, שהרי ביחס לפעולות שני הצדדים אנו למדים מאותן הדוגמאות. אלא שבלעדי חלוקה כזו אין אפשרות לסיכומים ברורים פחות או יותר. בשנות מלחמת החורבן היו ליהודים רק הודמנויות לא-רבות להתנסות בטקטיקה של קרב-שרדה נלוו. כבר צוין כיצד "נמס" צבא יוספוס (לפחות — לפי ספור עצמי) בגליל התחתון, — והרי זה היה, כנראה, כמעט הנוף היחידי אשר מארגנו נדגל בהקמת צבא-שרדה סדיר. הדוגמה המעניינת ביותר לקרב-שרדה, הרחק מחומות עיר נצורה, היתה ליד גבעון. היהודים, כאמור לעיל, הסתערו שם על אויבם בחימה שפוכה, למרות השבת, ולהמוניהם נצטרפו גם מחנות עולי הרגל לחג הסוכות (שנת 66 לסה"נ). בועסה-המונים זה פרצו את מערך הרומאים, הפילו מהם חללים למאות, בשעה שאברותיהם הם עלו לעשרות בלבד, ואין זאת הדוגמא היחידה להסתערות כזאת של יהודים, בניס בלתי-ערוך, שהעמידה במבחן קשה את יריביהם המנוסים. אופינית האמרה אשר שם יוספוס בפי אספסינוס, בשעת המצור על גמלא: "אי-זהירות זאת במלחמה ושנעון הקנאות אינם לפי עקרונות רומי, שהרי אנו מבצעים את פעולותינו מתוך ידיעה מקצועית וסדר טוב, ואילו הדרכים שלהם הם מדרכי הפרברים, והם משענתם העיקרית של היהודים". וביתר קצור, בספרו על התנורות הנואשות ליד מבצר אנטוניה, כאשר הניסו היהודים את תוקפיהם: — "לאחרונה התגברו היהודים בעוון קנאתם על הרומאים מלומדיה-מלחמה". אך, בודאי בקרב-שרדה ערוכים, מחוץ לרנעים מוצלחים (ובודדים), לא די היה בכך. ואמנם, אף ליד גבעון (ראה לעיל) נאלצו היהודים לבסוף לסגת, כי לא יכלו להניב כראוי על תמרון שערכו הרומאים, באחד מאנפיהם, לשם עקיפה. והרי זהו מה שקרה גם בנסיון הגדול והיחידי למלחמת-התנופה ברומאים — ליד אשקלון, כי גם שם היתה הצלחתם של הרומאים במדה מרובה תוצאה של עקיפה באנף-הפעם ע"י פרשים בלבד. ההסתערות הנועזת בהמון, ליד גבעון, היתה בה כדי לזעזע את מערכות הרומאים, אך לא היה בה משום תמרון מחושב, ע"י יחידות מסודרות*. ועוד כדאי לציין כי קרב גבעון היה, כנראה, היחידי אשר יתכן כי היהודים השתמשו בו גם בפלוגת פרשים. כי בין מנהיגיהם היו שילא הכבלי, אשר נטש לפני כך את חיל-פרשי אנריפס, וכן קרוביו של מלך חדיב

* מעוט התפתחותו של תמרון אנפי, ע"י צבא ערוך בשדה-קרב, בטקטיקה של היהודים, (להבדיל מהפרעת-אגפים ע"י חבורות פרטיזניות), הובלט כבר בשעתו בקרב הבלתי-מוצלח של צבא ינאי נגד חילות מצריים-לגידיים, על מעברות הירדן.

(אדיאבנה), אשר כל אִימונם למלחמה היה, ללא ספק, אימון של פרשים. אך קרב גבעון שימש גם נקודת-המוצא למעשה הגריליה השלם והתכליתי ביותר שבכל תקופת המרד הגדול. הנסיגה עצמה של היהודים, מסביבות גבעון אל חומות ירושלים, היתה דוגמה מִיפתית של "נסיגה אנכ הקפת האויב", בסגנון הידוע

החומות שהגנו על ירושלים מצפון מסומנות כדלקמן: החומה הקדומה - I; המאוחרת יותר - II; החומה שבבנינה עסק אגריפס - III.

לדורנו מטכסימי הבורים והפינים. כי בומן שהקוהורטות של קסטיוס נפרסו מתוך המיצרים, על פני הרמות, תקף שמעון בריניורא את מאסף הרומאים, במעלה מעבר בית-חורון, הטיל בו מהומה וערבוביה, תפס רבות מבהמות-המשא אשר נשאו כלי מלחמה, והכניסן העירה. הפרעות אלו, מהאנפים ומהעורף, יתכן שהן הן אשר גרמו

עם לאטיות התקדמותו של גלוס אל העיר, כאשר כבר ציון (ראה לעיל, על מקסיקת הרומאים).

המצור של קסטיוס על ירושלים נכשל, כנראה, לא מחוסר פֶּךָק של כלי מצור, כי הללו היו לו, (ואף נפלו אחיב, בשעת נסיגתו, בידי היהודים). אלא שירושלים היתה בצורה במדה כזאת, שבלי הקפה קודמת, והרעבת אוכלוסיתה, קשה היה להבקיעה. הנס היה, בעצם, בזה שהעיר לא נמסרה, שהרי רק לאחר שהמנינים נרשו לבתיהם את אלה שדרשו להשלים עם גלוס, התיצבו הם (המנינים) במרחקים מתאימים על המגדלים והטילו את רומחיהם באלה (הרומאים) אשר העפילו לעלות על החומה. בששת ימי ההתקפה לא עזרו להם, לרומאים, שיטות המצור הברורות שלהם. ברם, אם רק נאמין לפלביוס, כבר עמר חלק מהעם שוב לפתוח את שערי העיר. מדוע, איפוא, נסוג קסטיוס ברגע המכריע?

גם לזה אפשר למצוא תשובה רק בגריליה היהודית. הקפת ירושלים אפשרה הרעבת חיליהמצב. אך היא עצמה דרשה ממחנהה צרים מאמצי אספקה מרובים בסביבה זו מעוטת-המים ושאינה עשירה במזון. המלחמה על ירושלים מוכרחה היתה ליהפך למלחמה על אספקה. וכבר ציינו לעיל דוגמאות לכך אף מימי החשמונאים. קסטיוס, אשר לא היה סיפק בידו לכבוש קודם את ארץ יהודה, נמצא חסר בסיסי אספקה קרובים. הוא שלח את חיילותיו לכל כפרי הסביבה, לתפוס את התבואות, — מצב, היוצר אפשרות אידיאלית להתקפות ועירות על פלגות פניני'רים אלה. המסכות דמו לאלו שבמלחמות סביב ירושלים בימי אנטיגונוס בן אריסטובולוס — נגד הרומאים והוררוס בן-בריתם, כשטכסיסו שני הצדדיים היו מכוונים לתפיסת התבואות, ולמניעתן מהאויב; והרי אז הושמדו בשלמותן, על ידי חילות היהודים, חמש קהותרות רומיות (אמנם, של טירונים ומבני סוריה) שנשלחו לעבר יריחו, למסעיהצמידות. והמפקד הרומאי, סילו, נימק באותם הימים את הסרת המצור מירושלים בקשי האספקה, מחמת פעולת היהודים. צריך להניח כי גם קסטיוס הוכרע על ידי גריליה יהודית מקפת, שסיכנה את דרכיההחבור שלו ואף את קיום צבאו.

משהחלו הרומאים לסגת, — תקפו אותם היהודים כל זמן מסעם ממחנה אל מחנה, גם מהעורף וגם מהאגפים, דבר שאפשרו להם הדרכים הצרות המוקפות נבעת תלולות, וכן קלנת זיגס וצידום לעומת זה של הרומאים, שלא יכלו להדביקם על פני המדרונות. אותה קלות זיגס, שהתנקמה בהם כל כך קשה במצבים אחרים, בהתנגשותם עם הרומאים המשוריינים היטב (כגון בקרבות עם פֶּלְקִידוס, בגליל, ליד יודפת), — עמדה להם כאן, בתנאים הטופוגרפיים והטקטיים שהם בחינת אידיאל למלחמה פרטיזנית. בעקפם את הרומאים, הטילו את רומחיהם אלכסונית, — מה שמוכר לנו את עקרון האש האוגפת בזמננו. בכלל, ההבדל בשריון וזיון טיפה אצל היהודים לרוב נטיה להנהלת קרב מרחוק, בקלעים שונים, דבר, שהיה נוח במסיכות המתוארות כאן, אך לא איפשר עמידה יציבה בקרב ערוך בתנאי הימים ההם, כאשר מתנגד תקיף היה יכול תמיד להניע גם לידי התנגשות בנשקיההלם — התרב והחנית. אותו כוח הפרשים הרומאי, שעור להם הרבה במישור, נמצא הוא עצמו כמצוקה במיצרי בית-חורון, ללא יכולת של מסע מסודר ושל התקפה. מותם של מפקדים רומאים

מהנבזים ביותר, כבוש מכוונת המצור, כבודת-המחנה, נשרי הלגיון והרגלים על ידי היהודים, השמדת יחידות שלמות, — אלה היו תוצאותיו של מעשה צבאי מוצלח זה. גם בפעולה הפרטיונית הקודמת, גם בניחורבתי זו מבסיסם שבירושלים, וכן בזוג הלגיונות הנסוגים פעלו היהודים בהתאם לעיקר צבאי גדול: — פעילה נגד אנפי האויב וערפו, אשר לו גם שם מקצועי שלו. — לחץ על קוי התחבורה של האויב, לא רבות היו מפלות כאלו בתולדות צבא רומי.

פרשת נבעוך-ירושלים-בית-חורון — הרגימה באופן קלסי את הצירוף המוצלח של שמוש בבסיס מבוזר גדול ובטכסיס צבאי קל. היא הראתה, מה יכול גם עם שאיננו חזק ביותר, ושאיף לא התכוון הכנה שיטתית, לעשות להגנת עצמו מתוך שמוש נכון באמצעים שברשותו.

על ההפך הגמור לפרשת נבעוך-בית-חורון, על הופעת היהודים בניס רב אך בלתי-ערוך, עם כל חולשתיו של צבא בלתי-סדיר, ובלי כל יתרונותיה של המלחמה הפרטיונית — כבר דובר לעיל, בקשר עם המשלחת אל אשקלון.

בתגרות ליד הערים נילו היהודים נכורה, ועתים-גם יומה רבה, כך היה בשעה שזינקו מתוך העיר על 600 פרשי טיטוס, במסע-הסיוור הראשון שלו על פני ירושלים, פורום וכמעט שפגעו במצביא עצמו. כך היה (אם נצטמצם רב בדוגמאות ממצור ירושלים, ורק באיאלו מהן), — כשנחו היהודים ותקפו את פלוגת-העבודה של הלגיון העשירי, שעסקו במצור מחנה הלגיון על הר הזיתים, פזרו אותן ואף הניסו אחר כך את הלגיון כולו מתוך מחנהו שלא הושלם. רק התנבורת שהביא טיטוס מהמחנה הראשון ושתקפה את היהודים מהאגף — דוגמא נוספת לטקטיקת-הקוהורטות, — הצילה או את הלגיון מהשמדה.

על בחינתן הפסיכולוגית והצבאית-המקצועית של התנגשויות אלה שופכות אור-מה, שוב כמה ציטטות מפלביוס: — „דרך מלחמתם (של היהודים) הבלתי סדורה העמידה תחלה את הרומאים במבחן, הואיל והללו הורגלו להלחם כהלכה ובסדר טוב, תוך שמירה על שורותיהם ובהתאם לפקודות; לפיכך נאלצו הרומאים המופתעים לסגת בפני ההסתערות“. לאחר הדיפת הסתערותם הראשונה על הלגיון העשירי הניל הגיעה ליהודים תנבורת, שהועקה על ידי צופה מהחומה, לפי סימן (הנפת סודר), הבהתפרצות כה אדירה, אשר יתכן להשוותה לזנוק תיות פרא איזומות ביותר; והאמת היא, כי איש לא יכול היה לעמוד בפני ועם התקפותיהם. הללו, כאלו הוטלו מתוך מכונה, שברו את שורות אויביהם לרסיסים ואלה הונסו וברחו ההרה“. ומפי ירדיו של טיטוס: — „היהודים האלה, אשר המות חביב עליהם“, אין תימה, כי אף בהסתערותם השניה פיזרו לגמרי את הלגיון העשירי כולו.

ברם, במדה שהוקמה ונתהדקה תגורת-המצור, — מהנמנע היה להבקיע אותה אף עיי נכורה סוערת כזאת, ללא עזרה מבחוץ. עזרה כזאת לא יכלה לבוא מצבאי-שרה סדיר, שהרי לא היה כוח ליהודים, אך מדוע לא באה מידי גריליה עניקת של יהודים, — של אותו העם עצמו, אשר הראה דוגמה לכך בימי המכבים, — ובמדת מה גם מול פלישת גלוס?*

* והלא בכל זאת עוד שררו ליהודים גם כמה וכמה יתרונות הגריליה; העזה ורוח-קרב לא חסרו

התשובה, בחלקה, כבר ניתנה בפרק על טכסימי הכבוש של הרומאים במלחמת החורבן. צבא אספסינוס היה גדול מזה של קסטיוס. כוחו הספיק כדי משלוח שדראות נפרדות לכל נקודה בעלת חשיבות והוא כבש את הארץ קודם, — עוד לפני המצור על ירושלים.

הכביד על לוחמי תקופת-החורבן גם הצמצום היחסי של אזור פעולתם ותנועתם. בימי החשמונאים העתיקו ראשי המורדים היהודים לא פעם את בסיסיהם, או שלחו את משפחות אנשיהם, אל תוך השטח היודייתי של שבטי הערבים-הנבטיים. אולם מימי ינאי והורדוס נעשו אלה לאויבי היהודים, ואף השתתפו בפועל במלחמת-החורבן. היו גם סיבות אחרות — מושרשות במציאות היהודית. לא רק שפחתה יחסית שכבת "מושבי הקשת הטבעיים" לעומת ימי החשמונאים, וגברה התלות בגורל מרכזים עירוניים כאשר תארנו לעיל; אלא שחסרו גם שני היסודות החיוניים: — האהדות וההנהגה.

רבים מעשירי העם ומכוחניו התנגדו לשאיפת העצמאות, וחתרו כפעם בפעם לקראת כניעה כללית בפני הכובש, — או ניסו, לפחות, למלט את נפשם ע"י בריחה נפרדת. לעומת זאת החשידו היסודות הקנאיים את כל אחד וזלחתם הם, והרבו במעשים אנרכיים והרסניים. רק זמן מה בראשית המרד, לאחר הנצחון על קסטיוס, אפשר היה לראות סימנים לממשלה של מתקוממים ולתכנית ההתקוממות — וההתגוננות. לזכותה של הנהגה מרכזית זאת יש לזקוף את מנוי המושלים-המפקדים לחבלים השונים. יש לציין כי באותה תקופה בערך נצנצו גם שני רמזים לאיסטרטגיה רצינית של הגנה ארצית. האחד היה קשור בהתמרדותה של העיר גמלא וסביבתה נגד אגריפס, והצטרפותם של חלק מה"בבלים", המתישבים הצבאיים שבכשן, אל מחנה המרד. כי על כן היה איזור זה, מסביב לגמלא ומזרחה לה, הגשר הגיאוגרפי היחידי שהיה בכוחו לקשר את מרכזי המרד בארץ אל היהדות הבבלית הגדולה, בארם-נהרים, בשטח הרבונות הפרתית. שהשתתפותה של יהדות זו במלחמת היהודים לא היתה גם ממילא. השתתפות של אהדה בלבד, — על כך יעידו המתנדבים מתוכה, אשר לקחו חלק במלחמה בפועל. הרחבת אופקו של המרד, — תנאי להצלחה בתקיימא — חייבה את פתיחת הדרך אל "בעלי הברית בכוח" אלה. לא "פלא, איפוא, כי גם אחד ממעשיו הראשונים של אספסינוס אחרי כבוש יורפת היה המצור על גמלא, שעלה לו במפלות חלקיות ובאבדות רבות — ולכידתה.

הרמז השני לתכנית אסטרטגית-ארצית היה אותו המסע בישיהמול לעבר אשקלון. עם כל כשלונו הטקטי הרי היתה מטרתו נכונה והכרחית. כי על כן קיים שלטון הרומאים על אשקלון גם את שלטונם על מישור-החוף, ואיפשר להם להכין משם במנוחה את פלישתם לתוך ארץ יהודה עצמה. יתר על כן, מישור זה,

להם בדרך כלל. את זריזותם בקרב מפוזר הוכיחו ליד בית-חורון, ושם הובלטה, ללא ספק, גם ידיעה אינטימית של הארץ, של תנאיה, שביליה וצוקיה. והרי זאת, יחד עם קלות-התנועה, הן מתכונות-היסוד של לוחם פרטיבני, צירופן של שתי הסגולות האלה יחד הופגן גם במסע-הנסיגה של אלפים ואנשי גושר חלב (בגליל העליון) לעבר ירושלים. הם עברו בשטחים שכבר נכבשו ע"י רומאים, לא הרחק ממקום חניתו (כביח-שאן) של לגיון רומאי שלם — ובכל זאת, הגיע חלק ניכר מהם לירושלים. כלום לא היה מקום לשמוש תוקפני בסגולות אלו?

שנתק את המרד היהודי, פרט ליפו, מהוף הים - חיבר את מעוזי הרומאים שבסוריה ובמצרים; עד שקיימת אפילו סברה, כי הלניון (עם החיילות הנספחים אליו), אשר הביא טיטוס ממצרים אל אספסינוס לעכו, ערב מלחמת הנליל - ודרך היבשה הובא, דרך אותו מישור החוף של איי. לו היו יעילים יותר הכלים הצבאיים שבהם השתמשו היהודים, ולו היתה נכבשת אשקלון - היה הדבר משפר במאד את סכויי ההגנה של יהודה ומכביד על מסע אספסינוס. ואין לדעת מה היתה, גם במסיבות המתוארות, משיגה הנהגה מרכזית ממשית של המרד היהודי, לולא קצרה כל כך תקופת פעולתה המוחשית.

אמנם, גם אז, כנראה, רפה היתה השליטה מן המרכז על מעשי המתמרדים. על מסדה ומכור הנכבשות מירי הרומאים שמרו בתור נקודות-משען, אך את מצודת קיפרוס ביריחו הרסו, לאחר שנשחטו מגיניה. עיי כך הוקל בודאי על אספסינוס כבושה של יריחו, המפתח לדרך מהמזרח לעבר ירושלים. בכלל, פרשה המקומות הבלתי-מגודרים על מיעוט התכניתיות. בשעת התקדמותו של גלוס ממשור השפלה, נעזב עיי היהודים המגדל המבוצר אַפֶּק, אשר עלול היה לעכב את מסעו לעבר ירושלים. ממשלת המחוקומים עסקה בהתקנת כלי זין, אך לא הגדילה לעשות בזה, לצבאות בגליל, נראה, שלא הומצאו כלל מכוונות מצור, - את זה אפשר לראות מנסיונו הבלתי-מוצלח של יוספוס בהכנעת צפורי הבוגרת (אם, אמנם, ניסח לעשות זאת ברצינות...)*.

גם במלחמה הקטנה לא נראתה יד מכוונת, ורבו מעשי ההרס ההרדיים. במלחמת-האספקה הוכרעו היהודים למפרע - כי ידיהודית השמידה תוך מלחמת אחים את אסמי התבואה אשר נצברו, למרות מיעוט ההנהגה, בירושלים למקרה של מצור. פעולות גריליה פרחו, אמנם, בארץ יהודה במשך השנה ומהצה, מסתו 68 עד אביב 70. בריגורא, האדומים ובודאי גם חסירי יוחנן איש גוש-חלב היו לוחמים מוכשרים, - אך יכולתם הופנתה בעיקרה נגד יריבים יהודים - וכך עד הרגע האחרון, כשהרומאים עמדו בתוך החומות.

רק בתוך הקרבות עצמם, נגד השונא המשותף, גילו היהודים לעתים את אותו הלבד, אשר הניע את טיטוס להכריז, בנופו בלגיונות בעד אי משמעת רנעית: "הנה היהודים האלה... מצליחים בעלילותיהם, כי הם שומעים לקול מפקדיהם ואוהבים איש את אחיו ושומרים אמונים איש לאחיו..." אכן, מרחק טרגי הפריד בין דבריו שבה אלה למציאות בכללה.

יתכן על כן, עם כל עצמתה של רומי, לומר שיותר מאשר כוחה של זו, - הכריעו את יהודה, הקטנה והאמיצה, פגיעה וחולשותיה מבפנים. רק מתוך סתירות טרגיות פנימיות אלה יובן אותו קודההתנהגות (ביתר דיוק - הויגו) של עם זה,

* בכלל, פרט למסדה, שנכבשה בערמה, מכור ואנטוניה שבהם נכנעו הרומאים לפי אמנת, וקיפרוס הקטנה שנלכדה בסערה, לא הצליחו היהודים בפעולות נגד מקומות בצורים, והדבר הוסיף בטחון לערפה של תגורת-המצור הרומאית המבוצרת, סביב ירושלים. מיעוט ההכשרה התכנית הואת ניכר גם מספורו של פלביוס על הדרך הבלתי-מאומנת שבה הפעילו מגיני ירושלים את מכוונות המצור הארטילריות, אשר נלקחו בשעתן מאת חיל המצב הרומאי של אנטוניה ומאת קסטיוס. ברם, בתחבולות-ההתנגונות בערים בצורות הראו היהודים גדולות, גם בשטח של אמצאות וחדושים, גם ביופפת וגם בירושלים, והיו יריבים רציניים לרומאים.

שלפי מספר אנשיו ודאי שיכול היה להקים צבא־שרה גם כן 100 אלף איש ויותר, קו אשר הביא היסטוריון צבאי־מקצועי מקרב אימות העולם למסקנה תמוהה זאת: — את מלחמתם נגד הרומאים נהלו היהודים באותה תקיפות־דעת נמרצת הידועה לכל גם מתוך ההיסטוריה החדשה. אך האסטרטגיה שלהם היתה פשוט נטולת כל תבונה (כונתו כאן — לישיבתם, תוך המתנה, בערים, ולא־יהופעתם בשדה־הקרב).

אכן, כאשר יקרה תמיד בחיי אומה, הבליטה כאן תקופת המלחמה הקצרה את אשר צמח והבשיל כבר בימי השלום הארוכים, — את חוסר הרצון המדיני המשותף והמכוון. בתחלה חסרה הבנה קודמת ומחושבת להכשרת המרד (אף לא בשטח הכוחות הפרטיוניים, אימונם והנהגתם) והנהגה מרכזית, מדינית־לאומית; בדרגתה המאוחרת יותר של המלחמה עצמה נעדר אפילו כל סימן של מפקדה צבאית אחידה.

*

בין חוקרי הדור האחרון קיימת דעה כי מרד הקנאים הקדים את זמנו. הוא היה, בעיקרו, מרד יהודי הארץ. אך כעבור עשרות שנים לא־רבות הלא ידעה גם יהדות־הגולה לגלות את כוחה הצבאי. ידוע למדי מרד קירני. אך גם יהודי ארם־נהרים התיצבו בהמון בפני צבאות טרָגְנוֹס הקוסר, ורק מעשייה־החרבה האכזריים של מצביאו הנודע, קוֹיָטוֹס המאקֶדוֹני, התישו את התנגדותם. אילו נשתלבו יחד שתי ההופעות המזוינות הללו של היהודים, אשר כל אחת מהן לחוד ידעה לועזע לזמן־מה את אשיות השליטה הרומאית במזרח, לו נקשרו גם בבן־הברית הטבעי שבאותה התקופה, במדינה הפרתית, — אין כלל לדעת מה יכלו להיות תוצאות הדבר, ואם הקיסרות הרומית, אשר הניחה, לאחר נסיון קצר וקשה, לארס־נהרים ולא העבירה את הארץ ההיא דרך תהליך הרומניזציה, לא היתה נאלצת להניח גם לפינה הקטנה הקרויה ארץ־ישראל. בשביל כך לא היה צורך בהחזרת גלגלי ההיסטוריה לאחור. אך הצטרפות גדולה זאת של הכוחות, שהיא בלבד עלולה היתה לתת סיכוי־מה להתפתחות נעות מעין זאת — לא באה. יהדות הארץ ויהדות הגולה נלחמו והוכרעו כל אחת בפני עצמה. דוגמה נוספת לקוצר־הראות של קבוצי־ישראל באותה התקופה. וכלום באותה תקופה בלבד?

הכל כאן בקושרים, גְדוּי לְתֵת יְיָ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲמַצְעֵי הַגְּזֵה נוֹחִים
בְּפָנֵי צָבָאוֹת גְּדוּלִים. וְזֵהי אֶרֶץ הַמְּאָרֵב, הַמְּבוּרָה וְהָאֲמַתְּשָׁה, בְּהַ חֶסֶר לְצָבָאוֹת
גְּדוּלִים מְרַקֵּב לְתַלְחָם, וְהַמְּנוּגִים — רוֹאִים וְאֵינָם נְרָאִים; בְּהַ מַעֲקְרֵי הַמְּקָרֵב
הֵם: הַנְּרִיזוֹת וְהַרְגֵל הַבוֹטְחִת, לְתִי־הַתְּחָף וּבִשְׂרֵי־הַגְּזֵיק.

מספרו של ג'. א. סמית "הגיאוגרפיה ההיסטורית של הארץ הקדושה"; מתוך הפרק על "ההתגוננות בהרי יהודה".

הָבָה וְנַעֲשֶׂה, אֲךִי נִתְּנָה גָּא מְאֻתְרִים בְּעִשְׂתוֹנִי.

אֵילִיבֵר קְרוֹמְבֵּל

החייל התורכי

(בראשיתה של תורכיה החדשה)

בארץ הליבנט, האויב אף הוא מגוון דוגמת הארץ עצמה. אני כשלעצמי לא נודמן לי ללחום לא בבדוים שוכני אזור הפרת אף לא בכורדים, ולפיכך אצמצם את דיוני בארבעה הסוגים ** דלקמן:

החייל התורכי הסדיר, איש הצ'טה, או החייל התורכי האי-סדיר, ("צ'טניק" אצל הסלונים; התרגום המדויק - מתנדב). איש הכנופיה הערבי מסוריה, ולבסוף - איש ההרים העלוויי***. כל אחד מיריבינו אלה שונה לכאורה תכלית שנוי משאר השלשה במזגו, בארגונו, בציוורו ובטקטיקה שבה הוא נקט לפי צו מפקדיו או מתוך דחיפה פנימית****. עם התפתחות מלחמת הליבנט, הלכו הבדלים אלה ונשתבשו, אם כי אין לאמר כי נעלמו כליל. ואם כי אין לערבב בתמונה הכוללת את ארבעת הסוגים, את שני הקצוות - מצד אחד החייל התורכי הסדיר ולעומחו איש ההרים העלוויי - הרי מעברים סמויים והדרגים מטושטשים יובילונו מן הראשון, הנלחם בפקודת כימאל והנתון למשמעת ה-"יִסְק"***** עתיקת-היומין, אל האחרון המוסת ע"י כוהני דתו המסתורית למלחמת-מצוה לעמו ולאמונתו. החייל התורכי, כסדיר כו'גדרם, הוא בלי כל ספק חייל טוב מאד; דבר זה ידוע מתמיד. כוחו ופשטות הרגליו היו למשל; הסתפקותו במועט ויכלתו הרבה לשאת כל סבל שחררו את מפקדיו כמעט כליל מדאגות ההספקה המטרדיות, ורוח המשמעת הפסיבית שבו התיירה להם לצוותו על הכל. בגלל אדיקותו בדתו, שלא נתערערה, השלים ללא רטון עם כל מחסור, פצעי גוף ואף עם המות. לפנינו האכר האנטולי על כל סגולותיו המסרתיות, סגולות שלא נפגמו לא ע"י אלוהול ולא ע"י חיי מותרות. נלחם הוא חייל זה במשך עשר שנים, ללא נופש וללא תועלת גדולה. כאוהב שלום ואף רך המוג היה שב ברצון אל מחרשתו הפשוטה. אך בקרוא לו דתו, או ה-"יִסְק" יאחו בנשק, אמנם בלי תשוקה יתרה, אך באותה הכנעה איתנה לגורל ובאותו חוש-המשמעת העמוק שהיוו תמיד כוחם, ולעתים אף גדולתם, של בני עותמן. הבה נבחון את תכונותיו הצבאיות כשלעצמן:

ראשית, שולט הוא ברוחו שליטה גמורה. יכולנו להתבונן אליו חפשית בדצמבר 1921, בעת פנוי עמדת המשמר הצרפתית הגדולה האחרונה בקיליקיה - עותמניה (Osmanie). פלגה גדולה של ז'נדרמים תורכים ישיבה פה במשך שלושה שבועות במחיצה אחת עם חיל-המצב הצרפתי, שהיה מורכב מקלעי אלג'יר. על אף דתם המשותפת לא נועדו הקבילים והתורכים תכופות, דבר

* מתוך ספרו: "הטקטיקה בליבנט".

** הדרוים - הם ענין לדיון במיוחד.

*** על זה האחרון - ראה ב-"מערכות" חוב' ח' - המער.

**** בחוברות הבאות של "מערכות" עור ינחני פרקים על הסוגים שפירטו כאן. - המער.

***** החוק והפקודה - מושג שנשתמר מימי צ'ינג'יז-חאן וטימור-לנג ועד לכמאל.

שלא היה בו מן המפתיע. זכר התורכי באלג'יר לא היה לברכה. בין ה'נדרמים התורכים נמצאו דוברי ערבית. שום חיץ לא הפריד בין שני המחנות הסמוכים ובקונ'אק (ארמון או בית-שלטון תורכי) אחד שוכנו בחדרים נפרדים תחנת משטרה תורכית וכמה משרדים צרפתיים. ואף על פי כן לא אירע שום מאורע, שום תגרה. גם הסקרנות לא היתה מרובה, אף לא מצד הילדים הבוגרים הללו, מצד קלעינו, פרט לשעת מסדר הפלוגה התורכית, על כל קציניה. שבה הסתכלו אנשינו תוך שתיקה. בכלכלתם הזעומה של מעט בורגול (דיסת-חטים גסה זו, שאין להשוותה לקוסקוס-הסלת הטעים שהוא מאכלם הלאומי של בני צפון אפריקה), לא יכלו התורכים להדמות לצרפת, שהשכילה מאז ומתמיד להגיש קערה גדושה לכל אנשי שרותה. אולם שום רושם לא ניכר בפניהם. נגזר עליהם שלא לשים לב לצרפתים ולמנוע כל חכוך, ואמנם נמנע כל חכוך, מה שמְשֹׁה כבוד לשני החיילות כאחד, ואשר יתמה לו כל היודע את מזגו הרגזני של הקביל. אכן, התעמולה האיסלמית כנראה טפלה בהם, אך ללא הצלחה יתירה. לא אירעו אלא שני מקרי מכירת נשק ומקרים אלה לא גררו אחריהם כל תוצאות. יורשה לי לציין, בקשר לזה, מעשה שהיה, אשר אף על פי שאינו שייך לעצם הענין הרי הוא עשוי להפיץ אור על עולמו הרוחני של הקלע בעיני חברי הקצינים שיקראו עוד לשרת בצבא הילידים.

לא עברו ימים רבים מאז באו התורכים לעותמניה, והנה נעלם סמל-קלעים קשיש, בעל אות הצטיינות צבאי, וקרוב לגיל הפנסיה. באותו זמן נעלמו גם רובה וקרבין-לָלָל. החקירה העלתה כי הלז פותה ע"י התורכים לעזוב את משרתו, קרוב לודאי שהיתה כאן יד אשה באמצע. הסמל הוכרז עריק (דזרטיר). יומים לפני תאריך הפנוי ע"י הצרפתים הביאה הרכבת מעדנה לעותמניה את השׁוֹיֵש הזקן חמוש רובה, קרבין וילקוט תפוח ביותר, תחת משמר סגן קצין צרפתי. פניו היו רעים מאד ונראה כי סבל במכתב שנכתב ע"י משרד המפקדה בעדנה צוין, כי הופיע בפניהם מרצונו הטוב וכי הם נאלצו להשהותו במקום במשך עשרים וארבע שעות עד חלוף התקפת קדחת עזה. הסמל שפותה ע"י הכמאליים שם פניו לעבר מַרְש בלוית תורכי. בהגיעו להרים הרגיש אם לא מוסר כליות, הרי לפחות רגש של חרטה. בקור רוח ירה בחברו שני כדורי רובה והרגו בדקירת פגיון. אחרי זה – מעשה קלעי גמור – הפשיט את קרבנו את חזיתו רווית-הדם וארזה בילקוטו כאות וסימן למה שעשה. היות ולא ידע את הסביבה שבה נמצא, שם פעמיו דרומה, הלך בלילות, חצה אפיקי נחלים ואחרי עשרת לילות נדודים הגיעה לסביבות עדנה כל עוד נפשו בו. אנו תקוה כי בית הדין הצבאי נהג בו בחסד. בדברנו שוב על ה'נדרמריה התורכית, סבורני כי מן המועיל הוא להגדיר את תפקידה וערכה. אין השם 'ג'נדרמריה' צריך להטעותנו. אין היא דומה למשטרת ארצות המערב שוחרת השלום אלא בשמה בלבד. א. ערכה המספרי של משטרת כל מדינה הוא ביחס הפוך לרמת המוסרית והחברתית של תושביה. שנאת הגזע והדת, השוד הנפרץ ועוד כמות

וכמה גורמים, הם הסיבה לגדלה העצום של ה'ז'נדרמריה התורכית בכל הזמנים
(100.000 איש במשטר החמדי, ולמעלה מ-72.000 – עוד בשנת 1911).
ב. ארגונה של 'ז'נדרמריה זו הוא צבאי הרבה יותר מאשר בארצות
המערב. מורכבת היא מבטליונים ומרגימנטים המרוכזים, בדרך כלל, בקסקטין
והמחולקים על פני רחבי המדינה בפלגות טקטיות ולא בכתות בנות 5 או 6
'ז'נדרמים.

בהיותה מרכבת מגברים מלומדי מלחמה בגיל הכה, היותה יסוד חשוב
בצבא התורכי. עם היותה יותר יציבה, הרי היה בה גם מקלות התנועה של
הכנופיות, שהן יריביה בעתות שלום, ואשר – כפי שנראה להלן – שמשו לה,
במסעות-המלחמה האחרונים, חיל-עזר נגד האויב המשותף – הנוצרים.
בעתות מלחמה שמשה ה'ז'נדרמריה חיל לוחם ולא משטרה צבאית בלבד.
בדרדנלים נתקלו הצרפתים בדיווייה מצוינת, מורכבת מ'ז'נדרמים, שנקל היה
להכירם לפי מדיהם התכולים, ואשר אומנו ע"י אינסטרוקטורים אירופיים
שהוטלו על תורכיה בתוקף המעצמות. התלמידים לא הכזיבו, ולמוריהם היה
סיפק לדון על כך מתוך הנסיון...

ג. תפקידה הפוליטי היה עצום. נסתפק בציון כללי. היה זה כוח
נתון למרות פקידי השלטון המקומיים ואף נאמן להם לחלוטין. הודות לה –
ורק לה – יכלו אלה להחזיק מעמד בכמה נפות. הקצינים שונים מאד בערכם,
אך על פי רוב הם בינוניים. הדבר מתבאר מתוך אופן גיוסם והשרות הנדרש
מהם. אך הממשלה הכמאלית העמידה בראש היחידות שחזרו וכבשו את
קיליקיה מספר קצינים 'מקתבלי', כלומר קצינים שגמרו בתי ספר, שמוצאם
מן הצבא הסדיר, ואשר צורתם והלכום מעידים עליהם ללא ספק, שנבחרו
כדי לעשות רושם רצוי על הצרפתים.

ואשר לאנשיהם, הרי היו אלה על פי רוב גברים רמי קומה וחסונים,
פרצוף של עיט, סימן מובהק לגזע עות'מאנלי טהור: עצמות לחיים בולטות, עדות
למוצאם המונגולי, אף נמרץ ומעוקם, על פי רוב, מעל לשפם שחור ושמוט;
שחומים הם כאנשינו, אך צבע פניהם צהוב יותר, צנומים הם כמותם אך
פחות מעודנים, תנועותיהם גמישות פחות ומצעדם כבד יותר, גזרתם פחות
חטובה וגרמיהם רחבים.*

אנשים אלה, בעלי צורה צבאית מובהקת, היו לבושים לבוש אחיד
לגמרי, – דוגמת הבטליון בן 800 ה'ג'נדרמים שכבש באותה תקופה את עדנה.
בתור כסוי ראש שמש להם לא טולפאק עשוי עורות-גדיים ולא אותו כובע
מחודד מזור, בעל השולים המתקפלים, שהומצא ע"י אַנְוֹר-פחה. אלא כובע
חקי קשוח, חדש לגמרי, דומה לקפי אוטטרי חסר מצחה, המקושט בחלקו
הקדמי בחצי סהר וכוכב עשויים נחושת. אותו סמל התנוצץ גם על אשפות
הכדורים המוחזקים ברצועת עור שחורה. הזיון היה מקובץ מכל הסוגים, אך
במצב טוב למדי. ברור היה, כי הפלגה וכן הקצינים שפקדו עליה הם מן

* ידוע כי הקלע האלגירי מתפתח די מאוחר, בהשפעת התנועה המספקת בצבא והתרגילים
הקבועים. נקל להבדיל את הותיק מן ה-boujadi (הטירוף), בקומתו הזקופה ובכתפיו הרחבות.

המובחר. הרושם שעשו - רושם יחסי כמובן - היה של סדר נאה ושל שטור טוב, דבר שאינו מצוי כל עיקר בחייל התורכי, ואפילו בקושטא. אך גם בהיותו לבוש בלויי סחבות, כפי שראינוהו בשנת 1904, בעת המרד המקדוני, לא עשה החייל התורכי מעולם רושם מגוחך. נוסף על נקיון נשקו שמר הוא גם על נקיון גופו, הודות לטבילות (שהמוסלמי מצווה עליהן) ולבקוריו ב"חמאם" (מרחץ תורכי) הנמצא בכל עיר ואף הקטנות ביותר. "קרוע ובלוי - וכלו אומר חשיבות" - משפט ציורי זה, שהוא במדת-מה קולע - הוציא עליו הקפיטן קסן במלחמת קרים. אמנם השרות הפנימי נראה מצומצם למדי. סגני הקצינים אין להם תפקיד ניכר. התנהגות המשמרות הוגנת, אך לא יותר מזה. בדרך כלל - צבא טוב ונאה: חייל עני - אך לא עלוב כל עיקר.

וסגולות צבאיות אלו מה ערכן בקרב? במלים אחרות: חייל תורכי זה, כפי שראינוהו בעתות שלום ובשעת כבוש, כיצד יעמוד באש האויב? הוא אמיץ לב, ולא חסר לו גם האומץ לעבור להתקפה אם קציניו יתנו לו פקודה ומופת. למרות הקריאות "אללה" שהוא קורא, אינו מתלהב בשעת ההתקפה - שלא כערבי בן צפון אפריקה; לעומת זאת אין אולי לראות בו את החולשות החולפות המצויות בזה האחרון. הוא אינו מצטיין גם ברוח התוקפנית-הזועמת האינדיבידואלית אשר לִבְרָבְרִי, ולמרוקני בפרט. רק לעתים רחוקות הוא מחדש את התקפותיו או מביאן לידי גמר. כללו של דבר: יש בו פחות מאשר בקלעינו מסגולות התוקפן. יחד עם זה מסוגל הוא - ואולם פחות מאיש ה"צ'טה" - לנסות את כוחו בהתנפלות-פתע ואף להצליח בה. בדרדנלים ובעינטאב הוכיח כי מסוגל הוא להתקפות ולגיחות-לילה.

אין הוא מאנשי התמרון המובהקים*, דבר הנובע בלי-ספק מתפיסתו האטית במקצת ומאימונו הצבאי הנחפו והמקוטע. תפארתו על ההגנה, וההגנה הפסיבית, שבה הגיע לדרגת השלמות ואין דומה לו, משהעמד בעמדה, הרי הוא יורה היטב ולמרחוק, הודות לראיתו הטובה, וכן מקרוב - בשל עצביו החזקים. בחפירתו, מאחורי קיר קטן של אבני שדה או על גבי סוללת-עפר, הריהו מחזיק מעמד זמן בלתי מוגבל, מבלי שיהיה צורך להחליפו. כשברשותו כמות כדורים מספקת, מעט מים, מזון דל וסיגריות - הוא נלחם עד הסוף ונהרג במקום. קשה להתקרב אליו בשל עקשנותו וקור רוחו. הוא יסכון למלחמת-רחוב, והוא ישכיל לסול לו את דרכו בקרדום ולהשתמש בנפט וברימונים. ואף בעינטאב, מול רכב משורין, ראינוהו כפי שהכרנוהו בקרבות העבר: ליד קוֹסְטַנְטִינָה, סְלִיסְטִינָה, פְּלֶבְנָה, צ'טְלֶגָה, קְרוֹסְדֶרֶה**. שום עם בעולם, פרט אולי לעם הספרדי, לא עמד בהגנות כה רבות וכה נאות. להחזיק מעמד זוהי הטקטיקה ההיסטורית שלו. נסיים: כשהתורכי נלחם בהגנה או בחפירות, מוטב להמנע (או, יותר נכון, אסור) מלהתקיפו מן החזית, אלא אם יש ברשותך ציוד למכביר, וגם

* נסיונותיו לחלץ את עינטאב מן המצור והתקפותיו על שיירות משמשים הוכחה מכרעת לכך. ** קרבות מכבש אלג'יר ע"י הצרפתים, ממסעות המלחמה הבלקניים ב-55-1854, 78-1877.

13-1912, ובמלחמת העולם הקודמת. - המערכת.

או לא קל הדבר. אל לנו לשכוח עקרון זה — כשהאויב הוא תורכי. מן ההכרח לאלצו שיתחיל בהתקפה, ולעבור פתאום להתקפת-נגד; או, אגב התקפה לעקפו ע"י תמרון בדרך של לפיפה או איגוף. במקרה זה נפוגה עקשנותו והוא נעלם במהירות מפליאה מבלי שינסה לערוך את כוחותיו מחדש.

אולם (וזה הוא פרט הראוי לתשומת לב מיוחדת) לתכונות טקטיות מובהקות אלו של הגנה הוא מצרף גם סגולות איסטרטגיות חוקפניות נעלות, כגון: קלות ומהירות התנועה. כתוספת לכשרון-המסע, לחסנו הגופני ולפשטות צרכיו של החייל התורכי, שמשו ארגונו וזיונו, שלא זו בלבד שלא שיתקו אה תכונותיו אלה, אלא אף הפכו אותן ליתרון לו.

לרשות מפקדת אנקרה לא עמד תחילה אלא מספר חיילות סדירים מוגבל. המונח "דיוויזיה", שבה השתמשו לציון יחידה זו או אחרת, אינו צריך להטעותנו. הריכוזים המעטים הגדולים יותר לא היו בני קיימא ונוצרו למטרה מסוימת, כגון החשת עזרה לעינטאב, היא "גרדן העותומנית". להתנגדותה ולשחרורה ייחסו הכמאליים חשיבות רבה, מוסרית יותר מצבאית. עינטאב — עיר גדולה, בת 100.000 תושב בערך, מבודדת בין ההרים — יכלה להשאר מחוץ לתחום כל פעולה צבאית. ברצונם המשותף של שני היריבים, הפכה למרכז הגיבוש של כוחותיהם.

בכל מקום אחר היו הכוחות הסדירים התורכים מחולקים לפלגות קטנות, על פי רוב בטליון שמספר אנשיו מצומצם (400 לכל היותר), ששמשו גרעין וסעד לכוחות האיסדירים, אף הם מפוצלים עד מאד. לפרקים, כגון בהרי אמנוס, במרץ 1921, צרפו אליהם כוחות ז'נדרמריה רכובה שלחמו כחיל רגלים. הודות לקלות תנועתן, לאהדה מצד רוב האוכלוסיה, לשלטון האימים, שלו היו נתונים החוגים אוהדי צרפת, יכלו פלגות כגון אלו לחמוק בין המשמרות והשדרות הנעות בלי שירגישו בהן. בסוריה לא היתה מעולם חזית שלמה. אפשר אף לומר כי לא היתה שם חזית כלל, במובן האירופי של מונח זה. בסביבות אלו שטרם הוכנעו, במקום שהאויב ארב בכל אתר ואתר, היתה תוצאת פעולתן של השדרות הנעות זעומה*. אכן, בניגוד למערב, שבו החזית היתה שלמה והאגפים בלתי-ניתנים לפגיעה, הצטמצמה החזית כאן בראשי השדרות, שדמו לשני מגרפה וביניהן רוחים גדולים שנחנו לאויב את האפשרות להרבות בהתקפות על האגפים, מה שגרם לארגון שיירות עוד יותר עמוסות וכבדות. אפילו חזית קיליקיה בסוף תקופת הכבוש, למרות ארגונה הטוב, הכילה פרצות שדרךן אפשר היה להחגב, לפחות בלילות; וכך, כשרצתה המפקדה הכימאלית להסעיר סביבה ידועה, לא נרתעה מהניע בטליון בודד במרחק מאות קילומטרים מבסיסו, ובטליון זה שמש מרכז התלכדות.

נראה הדבר, כי בדרך זה נעזר אבראהים הנאנו** בקוסאיר, בפברואר 1921, ע"י פלוגה תורכית סדירה (קול החצוצרה שלה היה מגיע אלינו):

* דוגמה בולטת להנחתו זאת של המחבר נמשש ספור מארעות תל-חי. — המער.
** מראשי המרד בצפון סוריה בימים ההם. — המער.

בדרך זה הונע ביולי אותה שנה בטליון סדיר לשייך-קאווי, הנמצאת באותה סביבה (דרומית לאנטיוכיה). אותו בטליון נצטוה ע"י כימאל, יום לפני המועד שבו קוינו להתנגש אתו, לסגת צפונית ולשמש תגבורת לצבא הנלחם ביונים. יסודות כה קלים לא התיצבו בדרך כלל בגלוי נגד התקפותינו, מלבד בכדי לחפות על נקודה או לחסום דרך בכוון ידוע. במקרה זה היו מתקבצים במהירות (כדי למנוע למשל שדרה שלנו מִחֻלץ עירה נצורה) ועמדו נגדנו בכוח עקשנותם והצלחתם הרגילות. במקומות אחרים שמשו כוח משען ועודד לא י-סדירים, שעליהם הוטל לפשוט על סביבה ידועה ולהרבות בהתקפות גריליה קטנות.

לתפקיד זה שהוטל עליהם היו זקוקים לא רק לכוחות מפוצלים, אלא גם לציוד שלא יכביד על נושאו. לכימאליים היה עד התבוסה היונית, ולמרות משלוחי הגרמנים והרוסים, רק ציוד דל. אך המעט שהיה בידיהם התאים במיוחד לצורת המלחמה כפי שתכננה.

כמעט כל צבאם היה חיל רגלים. לחיל הפרשים נודעה חשיבות בזמן מאוחר יותר, במלחמה נגד היונים; ראינום מעט גם מסביב לעינטאב, ביחוד בקרב איקיו-קומילו ב-18-19 ינואר 1920. חיל רגלים זה היה מזוין כמעט רק ברוביים. זיגס היה במצב מצוין, כמות הכדורים מספקת. והם ידעו להשתמש בו ביד חרוצים. נשק זה, שלא היה אחיד, הצטרף על פי רוב מרובי-מאזור תורכים בני 7.65 מ"מ, רובים גרמניים, בני 7.9 מ"מ או רובי מרטיני מחודשים*. זמן מועט לפני פרוץ המלחמה, ואף בעצם ימי המלחמה, הפכה תורכיה את רובי המרטיני (נמצאו ברשותה כמה מאות אלפים ויש אומדים את מספרם ב-500.000) לנשק קטון-הקליבר, מותאם לכדור המאזור התורכי. חידושו של נשק זה לא היה ידוע לנו וכונתו היתה, כנראה, לשפר את זיון האי-סדירים. רובה המרטיני המחודש, רובה היורה כדור אחר כדור ושֶהֶפֶקוֹ אטי, הריהו מסוכן בשל דיוקו הרב. בין שהוא יורה במאזור בין במרטיני, - החייל התורכי ואיש ה-צ'טה (להם דומים אנשי כנופיות סוריות מסוג ידוע בעבר) - הרי הוא תמיד מסוכן בשל האש המדויקת שהוא ממטיר למרחקים שלא שערנו (עד ל-800 מטר; במרחק זה קלעו הכדורים ברבוע של כמה מטרים מסביב למטרה).

בהיותם פחות או יותר נצורים בעינטאב, ידעו התורכים להתגבר על המחסור בתרמילים ע"י סדור בית מלאכה ארעי. הכדורים (מחודדים כעין כדור S) היו מעופרת טהורה, מחוסר מתכות אחרות; התברר שפעולתם היתה יעילה במיוחד נגד רכב משורין, ביריה לטוח קטן. העופרת מתנדפת אגב מגע בשריון, היא חודרת בעד אשנב-הראיה בצורת רסיסים קטנים, כשהיא פוצעת בפניהם של שבעה מתוך כחה בת עשרה אנשים המנסה להתקדם. מכונות-היריה מְפֹסִים או ליוֹאִים היו נדירות, אך השמוש בהן יעיל כמו ברובה. השתמשו בהן על הרוב כשהן מבודדות (לא בסוללות). צבאות המערב אינם תופסים מלחמה בלי התערבות מרוכות של הארטילריה, וחשיבותה של התערבות זו גדלה והולכת. פעולה קטנה שבקטנות תובעת

* נמצאו גם רובים רוסיים, יוונים, איטלקיים ו... צרפתיים.

הכנה ע"י התותח. התורכים, לפחות בקיליקיה וסביב עינטאב, הצליחו מתוך הכרח לנהל קרבות, אם לא בלי כל ארטילריה הרי בארטילריה דלה עד מאד. כלי היריה היו שונים מאד לפי מוצאם והקליבר שלהם: גרמניים בני 150, 105, 77 מ"מ, רוסיים בני 3 אינטש וכו' וכו'. הציוד בפגזים היה דל, ולעתים בינוני באיכותו. השמוש בסוללות שלמות לא היה שכיח; כבמכונות יריה כך השתמשו בתותחים בודדים במקומות רגישים ביותר. היריות, על פי הרוב מדויקות, היו מכוונות ברצון לארטילריה שלנו, והפגיעות במטרה לא היו נדירות ביותר. על אף היותם עניים בציוד לא הססו התורכים מלסכן את תותחיהם. לא יפלא, כי בעמדם מול אויב זריו ורב יזמה כקלעינו האלג'יריים היו נאלצים להפקיר כמה מתותחיהם. במאמציהם לשוב וללכדם היו מנסים את כוחם בהתקפה נגדית. שמענו אך על מקרה בודד, שבו הוכתרה פעולה זו בהצלחה.

התותח הצרפתי הטיל עליהם אימה והחיילים התורכים, כסדירים וכאי-סדירים, לא עמדו בפניו אשו היטב, ולא זמן ממושך.

בהיות חייליהם מאורגנים ומצוידים אך למחצה, ברור, כי היה באפשרות התורכים לצמצם עד למינימום את מכת שיירות האספקה ששמשו אבן נגף על דרך שדרותינו הנעות. לדעת המפקדה הכימאלית "על המלחמה להזין את המלחמה", וצריך היה הצבא להשיג את כלכלתו מהארץ עצמה שבה הוא פועל, מבלי לדאוג הרבה לשלומה: תורה שהיא כולה תורכית—וכולה גרמנית. החבלים נוצלו, איפוא, בצורת החרמות במקום. כשהיו החרמות אלו נוגעות באוכלוסיה הנוצרית היו מגיעות לשעור עצום. מעשי עונש איומים נתכו על הכפר אם לא היה ממציא מיד את הכמות שנדרש לספק, ללא ערעור; החרמות אלו היו נהוגות לגבי בהמות משא, שהיו את רוב מנינן של שיירות האספקה; לגבי צרכי המזון, אותם צרכי המזון עצמם שבני הארץ צורכים אותם; לגבי "עצב המלחמה", לאמור, מטבעות כסף וזהב שנמצאו בשפע בליבנט, למרות מלחמת העולם. לירת הזהב ומגידית הכסף היו המטבעות היחידות שנתקבלו ברצון ע"י אנשי הכפר. ורק מתוך איומים בעונש הניעום לקבל את התשלום בשטרות ניר תורכיים, מצריים או סוריים; ואחרון-אחרון, "החרמות" אלו לא פסחו גם על בני אדם (גיוס).

וכאן הגענו לעיקר שיטת מלחמתם של התורכים בליבנט. הכוחות הסדירים הדלים בלבד, כפי שתיארנום, לא היו מספיקים לכימאליים בכדי לעמוד בפני הצרפתים ולהצליח. בשנת 1920, בחדירתם לקיליקיה, ובמצור על נקודות משמר רבות, מבלי שיעזרו ע"י כל האוכלוסיה התורכית, התורכמנית והקורדית. נציין, לעומת זאת, את האהדה לצרפתים שרחשו ערביי מוסלו (בסביבת טרסוס), צאצאי הפלחים המצרים שיושבו על ידי אברהם פחה; אלה עמדו לצדנו בגלוי. ואשר לתושבים הנוצרים, הרי אלה או שספקו לצרפתים לפחות עזרה בסתר, או שהעדיפו לשבת רועדים ופסיביים בין שני המחנות. מוציאים אנו מכלל זה כמה גרעינים ארמניים (ובראשם — המיליציה בעינטאב) שהראו, בהלחמם לצדנו, מרץ לוחם ראוי להערכה.

כיצד הוצאה עזרת התושבים המוסלמים לפועל?

א. ע"י פניה אל אנשי הכנופיות, כלומר לעזרת החיילים האי-סדירים.

ב. ע"י הכללה, ארעית או קבועה, של חיילים ותיקים, — בכנופיות או בצבא הסדיר.

ג. ע"י השתתפותם — פחות או יותר מרצון — של אזרחים מכל גיל ושל אכרים שתאות הבצע והביזה הניעתם, או שהוסחו למלחמת מצוה או שנענו לצו הגיוס.

קשה להבדיל הבדלה קפדנית בין שלושת הסוגים דלעיל, שהם שווים בכמה פרטים, ולומר היכן התחיל השודד ונגמר חייל-המלואים, היכן התחיל המתנדב ונגמר המגויס.

קפטן סיריל פולס

“מלחמת הבזק”

(תיאוריות שנתאמתו ברוסיה)

מאמר זה של הקפטן פולס הריהו, בצורתו, סקירה על ספר, אולם תוכנו הוא אחד מסיכומי מהותה של “מלחמת הבזק” הברורים ביותר שהופיעו עד כה. מאחר שמבנהו המורכב במקצת של הספר עצמו ואופיו המקצועי ביותר אינם מאפשרים (מכל מקום — לפי שעה) פרטים פרק או קטעים מתוכו, — מצאנו לנכון לא למנוע מהקורא העברי לפחות את הסקירה המאלפת הזאת, אם כי במספר נקודות נאלצנו להעיר אי-אלו הערות לשם באור. מיותר להוסיף, כי כמה פרטים במאמר זה ממהלך מלחמת רוסיה-גרמניה, מתבארים ע"י זמן כתיבתו — לפני כמחצית שנה ויותר.

בחדשים האחרונים הרבינו לקרוא על טריוזים שתקעו הגרמנים בחזית הרוסית. עתים שומעים אנו אח"כ כי טריוזים אלה נקטמו או לפחות “הוקהו”. אולם לעתים קרובות אנו רואים, לצערנו, כי טריוזים אלה מתרחבים כדי פרצות גדולות, אלא שפרטיו של תהליך זה חסרים לנו. יש להודות, כי מעטים מאד הם הסופרים הצבאיים האנגלים שהתמחו בנתוח טקטי, וכל הספרות שלנו על נושא זה, בין שנכתבה לפני פרוץ המלחמה ובין שנכתבה לאחר כך, אין בה כדי להשביע רצון. אין לנו מחסור במחקרים על אסטרטגיה, וכן מצויים למדי דיונים על חדושים טקטיים הגלויים לעין כל. אולם מיצוי הטקטיקה, על כל המסתעף ממנה, אינו שכיח כל עקר. והלא הטקטיקה היא בסיסה של האסטרטגיה. התכניות האיסטרטגיות — ערכן הוא רק אקדמי בלבד כל עוד לא הוכה האויב על שדה הקרב ממש. והנה נתפרסם עתה ספר שאינו רק מחקר מקורי של הטקטיקה החדשה בלבד, אלא שהוא גם נותן משמעות חדשה לכל דו"ח ולכל אגרת המגיעים מן החזית הרוסית. הוא מוסיף ממשות לתמונות המצטיירות במוחנו על מסע מלחמה זה, אם כי נכתב לפני שהתחיל המסע. אמנם, אין בהופעתו של ספר זה כדי להמתיק את דברי הבקורת לגבי ספרותנו הצבאית, כי פ. א. מיקשה,

מחברו של "מלחמת הבזק", אינו בריטי. המחבר היה אמנם צעיר מכדי שיקח חלק במלחמה הקודמת, אולם במשך זמן ניכר היה קצין ארטילריה בצבא הצ'כוסלובקי; הוא התפטר מהצבא ונלחם לצד הריפובליקאים בספרד, ועתה הוא בשרות החיל הצ'כוסלובקי באנגליה. עבודתו של מיקשה מבוססת על הנסיונות שהיה עד להם בספרד, או במעבדה הספרדית^{*} כביטוי, על עיון בספרות הצבאית וכמובן גם על כל אותו החומר שאפשר ללקט מהעתונות על מהלך הפעולות במלחמה זו. אין הקורא יכול להיות בטוח תמיד, אם המחבר מתאר את הטקטיקה ואת הרכב היחידות הצבאיות כפי שהם למעשה, או שהוא ממליץ על אלה שהם לדעתו אידיאליים, אולם זהו ענין של מה בכך. העיקר הוא כי הידיעות המגיעות מהחזית הרוסית הוכיחו וחזרו והוכיחו כי דרכו נכונה לפניו. אפשר, שאין כל חדוש בדבר לומר, כי התמורה המכרעת באיסטרטגיה ובטקטיקה של מלחמת אופנסיבה נגרמה ע"י ה"שלישיה" של רכב הקרב המשורין, המפציץ ורכב-התובלה הממונע המהיר. אולם, ה"כיצד" וה"מדוע" אינם כה פשוטים כמימרא זו עצמה. כונת התוקף היתה תמיד רכוז מפתיע של כוח עזר בנקודה המכרעת. דבר זה בקשו לעשותו תמיד במלחמה הקודמת, ובמדה ידועה גם נעשה בדרגות האחרונות של המלחמה. אולם ה"נקודה" הפכה תמיד חזית רחבה, קויה. הטנק חסר היה לגרמנים, ואף בידי בנות הברית לא שמש אלא נשק עזר בלבד; עדיין היה צורך ברכוזים גדולים של ארטילריה, והובלת התחמושת* הצריכה מצדה הובלת קמרי סלילה בקנה מדה גדול; תובלה זו היתה עדיין אטית וקצרת-טוח, וכך היה הכרח לפרוס את התובלה לארכו של "קו" רחב בעורף, במקום לרכוז בשדרה עמוקה**. גורמים אלה הביאו לידי כך, שהמהלומה ניתכה על פני חזית רחבה, ואגב פוזר זה נחלשה במקצת. היא גם נתקלה בגוף התנגדות גדול יותר וזה נתן לזרורות של האויב הזדמנויות לסתום את הפרצה בשעה שזו היתה עדיין גומה "שטוחה" למדי, ולא "חור פעור" כרצוי לתוקף. הנטייה היתה, איפוא, להגדיל יותר ויותר את רוחב חזית-ההתקפה, הואיל ונמצא מעשי יותר לנצל את הזרורות החדשות של התוקף מחוץ לפרצה. זו היתה למעשה השטה המכוונת של פוש בשנת 1918 ודומני שאני הייתי הראשון שציינתי זאת - כעדותו של גנרל וויגן - בביאוגרפיה על המרשל שכתבתי. לאחר הרבה נסיונות, שעלו ביוקר, הגיע פוש לידי מסקנה כי בתנאים שהיו קיימים אז, לא היתה פריצת קו האויב אפשרית, או מוטב לומר, - מאחר שבידי לודנדרוף כמעט עלה הדבר במקרה אחד או שנים - שלא היתה שוה במחיר המאמץ והאבדות הכרוכים בה; לפיכך החליט פוש, כל פעם שנעצר בהתקדמותו, להרחיב את אזור הקרב ככוון האגפים, ועקב השמוש בטכסיסים הללו נוצחה גרמניה ונאלצה לבקש שביחת נשק.

* שנעשתה במכוניות גלגלים, - המער.

** כי רק מהירות התנועה יש בה כדי לאפשר את השימוש בדרכי גישה מעטים, שהשדרות הארוכות של כלי התובלה מתקדמות על פניהם בקצב אינטנסיבי - המער.

פוש היו לו ההבנה החודרת ועוז המחשבה הדרושים כדי לנקוט בטכסיס נחות כשלעצמו, הואיל ולא יכול להתגבר על הקשיים שהיו טבועים אז בטכסיס האידיאלי; אולם אין כל צל של ספק כי ההסתערות על "נקודה" יש לה יתרונות עצומים בימים אלה של צבאות-המונים המפוזרים על פני חזיות רחבות, ומעל לכל, וביחוד, במרחבים העצומים של רוסיה. התוקף מרכז לשם מהלומה כוח גדול, בה בשעה שהמגן אינו יכול לעשות זאת אלא אם כן יש לו ידיעה על הממשמש ובא. והרי מועט מאד הסכוי שהמגן יהא מוזהר מראש. הטנקים, שהם ראש החץ של ההתקפה, הכוחות לניצול ההצלחה בצורת דיוזיות ממוכנות*, ה"ארטילריה" הכבדה הניידת בצורת מטוסים מפציצים, והתובלה הדרושה כדי לקיים ולהזין את המבצע** למרחק גדול, את כלם אפשר לכנס בעמדות כאלה, שאף אם יגלה אותן האויב לא יוכל לנחש בדיוק של 50 או 100 מיל, מהו קטע החזית שנגדו הם מכוונים. לאור היתרונות הללו הגיוני הוא שהמבקע ב"נקודה", או בחזית צרה מאד, עדיף מהטכסיס הישן. נניח שהתוקף יכול להכניס לפעולה "X" טנקים, וכי ההגנה יש ברשותה "2X" כלי נשק אנטי-טנקיים בחזית של 48 מיל. אם ההתקפה נערכת על פני אותה חזית יהיו להלכה שני כלים אנטי-טנקיים נגד כל טנק. ואף אם נשער כי ישתמשו בטנקים בצורות גדולים" יחסית, כפי שהשתמשו בהם בסוף המלחמה האחרונה, הרי יהיה נאמר, כלי אנטיטנקי אחד על כל טנק. אולם אם התוקף בוחר חזית של 12 מיל בלבד, ומשלח על פני חזית זו רק שלוש התקפות של טנקים ברוחב התחלי של מיל אחד לכל התקפה, ואת ענין הרחבת הפרצות לאחר שתבוצענה הוא מניח לתהליך הידוע בשם "Aufrollen" או "גלילה"***, הרי אותם "X" הטנקים יפגשו רק $\frac{X}{8}$ כלים אנטי-טנקיים, ואלה מטנקי החלוץ שיפגעו, אף יסוככו על הבאים בעקבותיהם****. במקרה כזה הרי הרכוז הבלתי צפוי, המחי האיום מצד "ראשי החצים" (הטנקים), ובו בזמן הרכוז המפתיע של המפציצים מלמעלה, אין ספק כמעט שיגרמו לפריצת הקו; ועצם מהירותו של המבקע תשלול מהמגן את ההזדמנויות לסתימת הפרצה אשר היו לו ב-1918. מחברו של "מלחמת הבזק" קובע, כי הסתערות מסוג זה מבוצעת ע"י הגרמנים כרגיל באמצעות שתי דיוזיות משורינות, שלוש או ארבע דיוזיות, "מחץ" (של חיל רגלים, המאומן אימון מיוחד). ועוד שתיים או שלוש דיוזיות ממונעות. דיוזיה משורינת אחת פורצת את הקו, בשעה שהשניה נמצאת ברזרה כדי לסייע אותה בשעת הצורך, או כדי להעתיק לכוון אחר את חודו של המבקע; שתיים מ"דיוזיות המחץ" מרחיבות את הפרצה ע"י "גלילה" מן האגפים; הכוחות הממונעים תפקידם הוא ניצול ההצלחה ורדיפה, בשעה שהדיוזיות המשורינות מתכנסות שוב מאחוריהן ומוכנות לקבל את פני התקפות-הנגד מצד האויב.

* על חיל הרגלים הממונע שבהן והארטילריה המלוח אותן. — המערך.

** thrust — ראה לוח הידושי-מונחים.

*** כלומר — פעולת החיסול, ע"י התקפה מהאגף ואולי גם מהעורף, של קטעי החזית האויבת הסמוכים למקום הפרצה. היות ופעולה זאת מתפשטת מנקודת הפרצה לאורך החזית האויבת, דומה היא לפעולה של "גלילת" אגד של החבשת פרוס — ומכאן השם למושג. — המערך.

**** ע"י סתמם את שדה האש של הכלים הא. ט. אשר למגינים. — המערך.

יתרונות ההתקפה חלים גם על חיל האויר. התוקף בוחר לו מראש את חלקן הגדול של המטרות לפגיעת מטוסיו, לאחר עיון ושקול קפדני, בשעה שהמגן חייב לבחור את המטרות כהרף עין*. מכשלה קשה זו תוארה בחוברת „מפקדת המפציצים“**, שבה נאמר, כי בבלגיה ובצרפת, מפאת העדר אינפורמציה בעוד מועד, אי אפשר היה לעתים קרובות לתת למפציצים שלנו מטרות מדויקות. זה יהיה נכון תמיד לגבי ההגנה במלחמת תנועה מהירה, והיה נכון בלי ספק לגבי הרוסים. תפקידי ההתקפה – הצמדת המטוסים המגינים אל שדות התעופה שלהם, השגת יתרון כוח במטוסי קרב על פני שטח שנקבע למפרע, סיוע ע"י מפציצים מקרוב ומרחוק, ואפילו סיוור – כל אלה תחילת בצועם היא ההפתעה, – המלווה בטבע הדברים, את ההתקפה ולא את ההגנה.

עבודת המטה בהתקפה גדולה טעונה דיוק קפדני יתר על הרגיל, הואיל והתנועה מהירה יותר, וחוששני, שכאן הוא אחד התחומים שבהם הצבא האדום, על כל תכונותיו המזהירות, נופל במדה ידועה מהגרמנים בעלי האימון הקפדני ורבי הנסיון. אמנם, כלי הרכב המשוריינים וכלי הרכב להובלת צבא יש להם טוח התחלי גדול, עד כדי 150 מיל ויותר, בלי ציוד נוסף בדלק. אולם יתכן כי חלק רב מיכולת זו יוצא למסעי גישה ארוכים, שהם הכרחיים לשם מתן מכה לאויב „מתוך חלל התכלת“. יש איפוא עוד הכרח בסדור הזרמה מידית של כלי תובלה לעורף, וכרגיל – בדרכים של קו-תנועה יחידי. מן ההכרח איפוא לתאם בקפדנות את לוחות המסע מבחינת הזמן והמרחק, והניצוח על התעבורה הופך אחד מענפי הטקטיקה החשובים ביותר, וכיון שכיוון המבקע עלול להשתנות לפתע, כדי לנצל נקודות תורפה בהגנה, ולהמנע מהתנגחות ממושכת בה במקום שהיא חזקה במדה בלתי צפויה, הרי אין כל הקלה בעבודת המטה גם לאחר שהתחיל הקרב עצמו. עצם הסידורים התכניים הכרוכים בתנועת הצבא נעשים קשים ביותר, וכמעט בלתי אפשריים בלא נסיון. התרגילים המבוצעים עתה בבריטניה קרוב לודאי שהם דרושים למטות הגבוהים אפילו יותר מאשר למפקדים הנמוכים ולגייסות עצמם, אם כי כמובן אין ללמד על ידם אותו לקח הנרכש ע"י המלחמה הממשית. לקח זה רוכשים אותו הרוסים, אם כי במחיר איום.

אולם מנקודת הראות של האופנסיבה והלקח הטקטי העיקרי, נראה, שהוא ביצוע ההסתערות לא על חזית אלא על מספר נקודות, והפיתוח האסטרטגי של הישגיה בא לאחר ש„הגלילה“ מן האגפים לרוחב הפכה את החדירות בשתי קבוצות של נקודות, לשתי פרצות רחבות אשר דרכן משולחות תנועות ההקפה האסטרטגית. או תנועות המלקחיים, שהן כל כך מוכרות לנו כיום. את מקום ה„גל“ תפס ה„טריון“, ובהאבקות הנושנה בין שדרה וקו חזיתי – יד השדרה עתה על העליונה.

* שדות-התעופה הקדמיים של האויב המתקדם נערכים במקומות חדשים, ולא ניתן לסיירם מקום סיוורם ממושכים, כאשר ניתן הדבר לגבי עמדות המוכנות מזמן של המגן. – המערך.
** הוצאת מיניסטריון האויר הבריטי, על מפעלות חיל-המפציצים במלחמה זו. – המערך.

מבלי להכנס לשינויים בארגון ובעריכת הכוחות הנובעים מהטכסיסים הללו, כגון הדצנטרליזציה הן של חיל הרגלים והן של הארטילריה, נפנה לרגע ונעיף עין על אפשרויות ההגנה נגד התקפה מסוג זה. בהסתכלות ראשונה אין אפשרויות אלו נראות מזהירות ביותר, ובאמת, בלא רזרה משורינת חזקה לצרכי התקפה נגדית, הרי סיכויי ההגנה הם עלובים ביותר בכל שטח רגיל שהוא. ההגנה של דיוויזיות חיל רגלים בפני הסתערויות טנקים מן ההכרח שתהיה במדה רבה סבילה (פסיבית), והאמצעים העומדים לרשות דיוויזיות הרגלים עצמן מרשים להן להתקיף נגדית רק בקנה מידה קטן, מלבד אם נשק ההגנה שלהן הצליח תחילה לכתש ולדלל את חטיבות הטנקים עד כדי נטילת עקצן. הרוסים הם מומחים גדולים לטקטיקה של ההגנה, אולם נראה שהם מעמידים את חיל הרגלים שלהם בפני אפשרות של אבדות כבדות מאד בהתקפות נגדיות הנערכות ללא סיוע של כוחות משוריינים חזקים, (כשהמצב רציני מאד, ואין כוחות משוריינים בנמצא, דבר זה יכול, כמובן, להיות הכרחי). כשהזמן והמקום מאפשרים, הרי ההגנה הטובה ביותר של דיוויזיות רגלים בפני טנקים היא שטח שהוא מטבעו בטוח בפני טנקים, כגון דרכי-מים, בצות, יערות, סוללות או שקעים תלולים, וכן שטח שהפכוהו מגן נגד טנקים, באמצעות תעלות ומוקשים. לפי ביטוי הקולע של מחבר "מלחמת הבוק", צריכה ההגנה ליהפך לסדרה של "קפודים". איים, המורכבים מכל סוגי החיל ומסודרים בצורת תשבץ, שכולם מצוידים למדי בכלי נשק אנטי-טנקיים, והעפייים שבהם – גם בארטילריה-שדה, וכולם מוכנים להגנה מכל צד ומוקפים מוקשים אנטי-טנקיים – אפילו בשעה שאין בהם כדי לעצור את פריצת הטנקים, הרי גותנים הם הזדמנות לפלג אותם, להטיל בהם אבדות רציניות ולמנוע את החיילות התומכים בטנקים (ראה לעיל) מלבוא בעקבותיהם, שע"י כך מפרידים בין גל" הטנקים לכוחות האויב העיקריים*. יתרון הכמרים הוא בזה, שהם גותנים מחסה מראה ובמידה ידועה גם מחסה מאש (במרתפים), וכן מהוים מכשולים לגבי טנקים. אולם, מצד שני, הם מהוים מטרות בולטות למפציצים ולארטילריה. והרי תהיה בחירת המקום לנקודת בצרון אשר תהיה, רצוי תמיד להסתירה מעין האויב. אם כי ההכרעה בין תביעות ההסתר ותביעות הביצור אינה קלה, הרי ראש ועיקר הוא שכל אי כזה יהיה חזק למדי ומצויד במזון ותחמושת בשפע הרצוי להתגוננות ממושכת, וכן שכל אחד ואחד יוכל לסייע סיוע כל שהוא את שכניו. אולם, אם זכתה ההגנה והצליחה לדלל במידה מספקת את הכוחות המשוריינים, הרי יכולות להיות הזדמנויות להתקפה נגדית מקומית, בעזרת "נושאי-הברן"**, צידי טנקים, ואולי גם בעזרת טנקים מספר שיגיהו מתוך איי ההתנגדות. אולם הרזרה הכללית צריכה לכלול דיוויזיות משוריינות

* גם תכסיסי הרוסים בהתגוננותם, גם דרכי התבצרותם של הגרמנים בשעת נסיגתם, משמשים דוגמאות בולטות לפרטים השונים של הטכסיסים המתואר כאן. – המער'.
 ** הרכב המשוריין הקל, המצויר גם אל חיל הרגלים הבריטי, והנושא אתו מכוניות ריה "ברן", או אפילו רובה אנטי טנקי או מרגמה. – המער'.

ודיויות ממונעות, ויש לזכור כי הדיויות הממונעות תהיינה להן רק אפשרויות פעולה מוגבלות מאד באם לא תתקדמנה לפניהן—בתנופה נגדית כזאת—דיויות משוריינות. דיויות הרגלים הרגילה לא תהא לה תקוה, אם התפקיד העיקרי יוטל על שכמה. האזהרה בנידון זה לא באה מרוסיה אלא מצרפת, שבה פגשו הדיויות המשוריינות הגרמניות בשטף מרוצתן לפנים בדיויות רגלים צרפתיות פזורות בשעת מסען, ו"חצו" דרכן בלי כל קושי. הכוחות המשוריינים המיועדים להתקפה נגדית יש להחזיקם בריחוק ניכר בעורף, הואיל ואי אפשר לקבוע למפרע את קטע החזית, שבו יִדְרֵש סיועם. כוחות אלה לא יהיו זקוקים לזמן רב כדי לגמא מרחק של 25—50 מיל, ולפיכך הם יכולים לחנות מאחורי עמדת הגנה נוספת מעין זו שתוארה לעיל ובריחוק האמור מן החזית*; ועדות נאה היא למבטו הנוקב של מחבר "מלחמת הבזק" שבספרו, אשר נכתב לפני המערכה הרוסית, כינה כברת ארץ זו של 25—50 מיל, בין שתי עמדות ההגנה האמורות, בשם "רצועת הגריליה". אמנם, במקרה שההתקפה מצליחה לפרוץ פרץ רחב בעמדה הקדמית מעטה מאד התקוה לשבור אותה בתוך "רצועת הגריליה" הזאת: אולם חיוני הוא שתהיה הגנה כל שהיא בכל עיר, כפר, מיצר או אפיק־מים, שהגשרים יִהְרָסו, שיוטלו פה ושם מוקשים בדרכים, ושהאויב יוטרד ללא הפוגות ויתקל בלי הרף בהתנגדות בעברו בשטח זה, — עד שיפגש בתנופה הנגדית המשוריינת. עקוב של שעה או שעתיים כאן, הפסד של טנקים אחדים שם, יכולים לגרום שנוי ניכר בסכוויי של התוקף. יתר על כן, הואיל והדיויות הממונעות הגרמניות מקבלות לידן את תפקידי החלוץ מהדיויות המשוריינות לאחר שהללו פרצו פרצה, הרי שלעתים קרובות יהיה השלב הזה רק ענין של עמידה בפני רוכבי־אופנוע ומכוניות משוריינות, ודבר זה אפשר לבצעו באמצעות מכוונות־יריה ונשק אנטי־טנקי קל בקבוצות קטנות.

האופנסיבה הנגדית הגדולה, להבדיל מהתקפה נגדית מוגבלת, היא ענין לרזורה חמשוריינת. זאת — ורק זאת בלבד — יכולה לקוות לנתץ את ההסתערות המשוריינת אשר הבקיעה לעצמה דרך; מחובתם של החיילות שבעמדות ההגנה הקדמיות, ושל הפלוגות הפזורות שב"רצועת הגריליה", להכשיר בשבילה את התנאים ל"בזק נגדי" שלה במסיבות הנוחות ביותר. הסכויים להצלחת האופנסיבה הם גדולים כל כך בדרגות ההתחליות שלה, שאין המגנים צריכים לנקוט בטקטיקה נועזת יותר מזו שסומנה כאן. אולם נראה הדבר כי הטכסיסים האמורים יתנו סכוי טוב למדי להכשיל את האופנסיבה בדרגותיה המאוחרות יותר. בין הספרים שהופיעו עד כה באנגלית אין אף ספר אחד כספרו של מיקשה, האוצר חומר כה רב לשיקול ועיון בבחינה חיונית זו של טקטיקת האופנסיבה וההגנה כאחת.

* יש אפשרות להבדיל את מהירות הגשתם של כוחות אלה לחזית, ולהפחית את הוצאת הדלק המוקדמת ואת הבליה המיכנית, ע"י הובלתם לקירבת החזית ב"מכוניות הסעה" גדולות בשביל טנקים. ואמנם, לפי העתונות הבריטית, הרבו הגרמנים להשתמש באמצעי זה בחזית הרוסית לא רק לסלוק טנקים שנפגעו אלא גם לתנועה אוסטרטיבית. — המער.

פלישה מן האויר והריפתה

* * *

ההתקפה ע"י צבאות מורדים מהאויר היתה, — דוגמת ההתקפה ע"י הכוחות המסוריינים, — לחלק בלתי נפרד של המלחמה בימינו, של זו הגדולה, — וכנראה גם של המלחמה הזעירה על גילוייה השונים. אין, אמנם, להניח, כי תמיד ניתקל בה בצורתה ה"טחורה", — שהיינו עדים לה בכרתים. יתכן, כי בקרוב תבוא "הפלישה מן האויר" רק בגורם מסייע לפעולות אחרות — כשם שסייעה בשעתה לפלישת-היבשה של הגרמנים בהולנד. ואמנם, כבר נתקלנו בתפיסה זו, של סיוע ע"י התקפה של צבא מוטס, גם בפעולות המלחמה של בגות הברית, — ולא רק בהזית הרוסית, אלא גם בחזירה הבריטית למדגסקר, שבה הופעלו הצנחנים לעזרת הפלישה מן הים (בדומה להתקפה היפנית על סומטרה). אך אין זה מן הנמנע כי יבואו בהמשך המלחמה הזאת גם נסיונות נוספים להופעה עצמאית של חיילות מוטסים, בין ע"י הסתננות במספור (בקשר עם תכניות לגריליה בעורף האויב), בין בצורת התקפה מרוכזת (וזה, ביחוד, מתוך סכוי להמשיך בה אח"כ ע"י כוח מסוג אחר — יבשתי, או ימי או שניהם כאחד). קיצורו של דבר: כל ארץ נלחמת עלולה להתקל בגלגול זה או אחר של נחיתה מן האויר.

ומכיון שכך — חובה על כל אחד המשתתף את עצמו במאמץ המלחמה, בין חייל, בין שוטר, בין איש ה.ג.א. ובין עובד מלחמה סתם, להכיר ככל האפשר את הצורות האפשריות של פעולת-אויר זאת ואת אמצעי-המגן בפניה, את אופי האויב, על ארגונו וציודו — ואת המוטל על אוכלוסי הארץ המתגוננת, בין השאר, גם בפני פלישה מן האויר. אוסף המאמרים המכונס כאן מתכוון להמציא ראשית ידיעה זאת.

וילהלם נקר

צבא הצנחנים*

ב־1936 ראה הקהל הגרמני לראשונה ירידה קולקטיבית במצנחים ממטוסים. זו היתה הופעתו הפומבית הראשונה של כוח צבאי שנוסד שנה אחת לפני-כן בשם "בטליון הקלעים-הצנחנים של הננרל גריניץ". פעולותיה של חטיבה זו מראשית הווסדה הסתמכו על הנסיונות שנעשו באמריקה ואח"כ הנסיון המעשי שנרכש ברוסיה. כבר ב־1918 הציע ננרל מיצ'ל, מצבא ארצות הברית, להוריד ברונלאר, מאחורי קו החזית הגרמני בפלאנדריה, דיוויזיה שלמה, מצוידת אפילו בסוגי הנשק הכבדים ביותר. ההכנות נמשכו עד 1919, אך לא היתה עוד נחיצות בכך לאחר סיום פעולות האיבה. אולם בארצות-הברית הוסיפו לחקור בשאלה זו, ורוסיה הסוואטית היתה המדינה הראשונה שהגשימה את ההצעה למעשה ובקנה-ימדה גדול. יחידות ראשונות של צנחנים גרמנים אורגנו מיד לאחר הקמת הצבא החדש, וב־1936 לצנחנים הוקם בשטנדאל. ב־1937 היה בטליון הקלעים-הצנחנים מורכב מ־3 פלוגות קלעים, מפלוגת מכונות-יריה ופלוגת מהנדסים. ב־1 באפריל הפכו את הבטליון לגדוד הראשון של הקלעים-הצנחנים. מאז לא פסקה הכשרת צנחנים. עובדה אופינית היא, כי עם ניוס הצבא הגרמני היתה אפשרות לארגן יחידות של צנחנים מבין אנשי המילואים לפחות ל־2 נרודים. לפיכך אפשר להניח, כי ב־1939 היתה קיימת בגרמניה דיוויזיה שלמה של חיילות אלה. לא כולם היו אנשי-צבא שקיבלו הכשרה סדירה — היו ביניהם גם אנשי חיל-

* מתוך ספרו: "Hitler's War Machine".

המילואים — אך אין ספק בדבר, כי בימי המלחמה אומנו כולם כדי אימון. צבא סדיר. נראה, כי בפולין ירדו רק צנחנים בודדים או קבוצות קטנות, שעליהן הוטל לבצע פעולות הריסה. בניורבניה הורדו יחידות גדולות יותר שהעסיקו יחידות נכרות מהצבא הנורבני ועל ידי כך מילאו לפחות אחד התפקידים המוטלים על חיל הצנחנים. את המועמדים לחיל-הצנחנים בחרים לפי שיטות מיוחדות. טיים הקופץ ממטוסו הנוער, אומרים עליו כי הוא ירד „בשלום“, אם נקע פרק ידו או ערקובו, ואפילו אם נפצע פצע רציני יותר. אך הצנחן חייב לרדת ללא פצע כלשהו. כי רק לאחר ירידתו מתחיל עצם תפקידו. לפיכך נבונה הרמה הנופנית הנדרשת מהמועמדים לחיל-הצנחנים. סגולות אחרות המכשירות הייל לתפקיד זה כוללות: איתנות הרצון, אומץ לב אישי, וערנות לתפקיד.

אף בשלב ההכשרה מקדישים תשומת-לב מיוחדת לנוהג שלאחר הצניחה, ואת זה מלמדים בעזרת מיתקני אימון מיוחדים, עוד לפני שמורידים את הצנחן מהמטוס ממש. נושאים אחרים של ההדרכה הם: הקפיצה מהמטוס, תליה בחבלים, הצורך לפנות אל מול הרוח, וכיצד להתגלגל בנמישות עם הנגיעה בקרקע. רק לאחר שסיגל לו התלמיד את כל הידיעות הללו, באה ירידתו הראשונה מהמטוס.

הקפיצה מהמטוס נערכת בהשגחת שני מדריכים; המדריך הראשון הוא הממחיש לאט ובאופן ברור את תנועות ההכנה וקופץ אחיז מהמטוס. המדריך השני משגיח על החניך מתוך המטוס עצמו. העובדים בשדה התעופה, שבו נעשה נסיון הקפיצה, עוקבים מלמטה את מהלך התרגיל. אם עשה הצנחן איזה משנה זמן מועט לפני הגיעו לקרקע משמיעים לו קריאות עצה מהקרקע; ולבסוף מדיינים בבית הספר על התרגיל לכל שלביו. השלב החשוב ביותר הוא — הנגיעה בקרקע, כי בזה תלוי הדבר אם יוכל הצנחן למלא את התפקידים המוטלים עליו.

בנגעו בקרקע הוא עושה תנועה המכונה בשם „התגלגלות על כתף שמאל“. זוהי תחבולה ידועה מ„גיאוג'יסיסטי“, והאיש המשתמש בה מחזיק את זרועו השמאלית לפני ראשו, הכפוף לצד שמאל. בנגעו בקרקע מתגלגל הצנחן על זרועו וכתפו — וכך הוא שומר על ראשו מפני כל פגיעה — וצונח לאט על גבו. בדרך זו שום חלק מנופו אינו מתנגש בחזקה בקרקע. הכל עוסקים בהתעמלות וביחוד בתרגילי קפיצה. מלבד זאת מטעים האימון את התצפית בנוף ואת הטופוגרפיה. תחילה מלמדים אותם בעזרת שולחן חול. שטחו מניע לכמה יארדים מרובעים, והוא כולל בו עיר ענפון כל דבר הנראה לעיני הצנחן מן האוויר, כגון דרכים, בתים, עצים, מסילות ברזל, וכדומה. בדרך זו מכיר הצנחן באופן יסודי את הסביבה שבה ירד, ועל ידי כך אינו זקוק עוד לסיור קודם.

ברם, שולחן החול הוא יותר מאשר מפה גדולה בלבד. הוא מכיל תכניות של המטרות המיוחדות שיש להרסן, לכבשן או להתקיפן. אם יש להרוס צומת מסילות ברזל, מראים את הצנחן או את קבוצת הצנחנים את כל האזור שבו עומדים להורידם ושבתרכו נמצאת מסילת-הברזל. וכך יודע כל צנחן ברדתו, איך להגיע למטרתו. וכן ילמד איך והיכן עליו להרוס עצמים מיוחדים — ענין שחשיבות יתרה נודעת לו, במקרה של מבנים כגון מנופים*. לכל צנחן וצנחן קובעים בדיוק את חלקו הוא בפעולה.

* מגוף — שער של ספר.

שיטת הכנה זו היעתיקה מהשיטה, שבה השתמשו במלחמה שעברה לאימון פלוגות מחץ. גם אז היו מעתיקים בדיוק, על הקרקע ממש, את כל נורת החפירה שהיה צריך לכבשה, יחד עם השטח שמסביב. היו מאמנים בהתקפה על אותה מטרה באופן יסודי כל כך, שההתקפה עצמה היתה רק מעין "הצגת חזרה". כל איש מן המשתתפים בפעולה ידע בדיוק את מצבו של כל "מכתש פגזים", ידע כמה צעדים עליו לעשות ובאיזו נקודה עליו להכנס לחפירת האויב.

יש צנחנים המתאמנים במיוחד באיתות, ויש המתמחים בפעולות-הריסה של חפרים. אלה האחרונים מהווים אח"כ את פלוגת הריסה. נשקם העיקרי הוא "מטען הקילו" - מטען חמרי נפץ (ט.ג.ט.**) שמשקלו 1 ק"ג. הם לומדים איך לשאת את המטענים הללו, איך להניחם ולהציתם, וכן חייבים הם לדעת, איך להשמיד באמצעים אחרים, למשל על ידי חיתוך, מסילות וכבלים של טלפון וטלגרף.

הצנחן מתאמן במיוחד בסוגי הנשק השונים, שבהם משתמשים אויביו האפשריים. לפיכך יתכן מאד, כפי שסופר בידיעות מפולין, שהגרמנים הורידו צנחנים נושאי מדים וציוד פולניים. הללו, וראי שאומנו מקודם בשימוש סוגי הנשק הפולני - שלא לעורר חשדות. יתר על כן, על הצנחנים להתאמן בכל סוגי הנשק, כיון שהצנחן אינו יכול לשאת עמו כמות נשק בלתי מוגבלת. הצנחן הנושא עמו ציוד הריסה אינו יכול משום כך להיות מצויד בנשק רב, אולם יכול הוא לנצל את כל סוגי הנשק של האויב. ברם, נשקו החם העיקרי של הצנחן הבורד הוא תת-המקלע הקל והקצר. הרובה היה עלול להפריע לו בדרתו מחמת ארכו. אף פלוגות המחץ בכלל, שציוודן שימש דוגמא לחיל הצנחנים, מזוינות בתת-מקלעים ("אקדוחים-מכונה") יותר מאשר ברובים. נוסף לזה מצטיין "אקדח מכונה" גרמני כזה גם בטווח יריה ניכר ובדיוקנות גבוהה. והרי בניגוד לצלף ("סנייפר"), אין הצנחן מגלה את מציאותו מרחק.

רימוני יד הם נשק המקובל על הצנחנים, אך במקום "רימון המקל" הישן, בעל הידית הארוכה, משתמשים הצנחנים הרבה ברימון הכיצה (צורתו סגלגלה). העשוי נתך אלומיניום, כדי לחסך במשקל. "רימון המקל" הישן נמצא גדול מדי ופעולת רסיסיו בלתי מספקת. וכן מצויד כל צנחן באת קטנה המשמשת נשק התנוונות יעיל. כלי זה נחויץ לצנחן ביחוד בשעה שעליו להקים "ראש גשר" בשביל הצבא הבא אחריו. רצוי שתהיה לו לצנחן תעודת קלע מצוין. ורק לאחר שסגל לעצמו את כל ענפי הלימוד הללו נחשב הצנחן ראוי לשרות ומוכשר לפעול כרבעי בכל מצב שבו יימצא. הצנחן שהשלים את הכשרתו עונד סרט מיוחד: דמות נשר עט אל טרפו.

תפקידי הצנחנים כוללים הריסת נשרים, תחנות רכבת, דרכים ומיתקני מסילות-ברזל, או כבוש שדות תעופה והכנתם לירידת מטוסים "ידידותיים", וכך, בהמצאם באזורי האויב, עליהם לעשות כל מאמץ להריסת כל המתקנים הכלכליים והצבאיים החשובים. תפקיד אחר של הצנחן הוא לעבור מעל לאזור ההפקר, או מעל למכשולים טבעיים קשים, כדי להשתלט על נשרים ועל מחסומים אחרים, על מנת להכשירם להתקדמות צבא ידידותי וכן להקים ראשי גשר.

השימוש בצנחנים מאפשר לנחול, מלבד הישגים חמריים, גם הצלחה פסיכולוגית מתמדת על ידי המוראליזציה של האויב. הריסת קווי התחבורה בעורף מכניסה גורם

חרש של אי בטחון במצבו של צבא האויב.

יש לציין כי לעתים קרובות קשה יהיה להרגיש בירידת הצנחנים, כי אצל הגרמנים, בניגוד לנוהג הרוסי, המגמה היא להטיל צבא מנובה מועט ככל האפשר. הצנחנים קופצים מנובה 200-400 רגל. המצנחים נפתחים בן רגע על ידי קפיץ מיוחד או בעזרת חבל המחובר אל המטוס. בדרך זו מגיעה היחידה אל הקרקע ביתר מהירות ואינה מתפוררת יותר מן המידה. היא תהווה כוח מלוכד יותר ותנש לפעולה ביתר מהירות. עתים נדרש חיל הצנחנים לשמש גם מה שקוראים "גידול סרטן", כלומר כוח שמתפקידו להתפשט במהירות בכל הכיוונים לאחר שהשתלט על שדה תעופה, או הצליח להכשיר איזה שטח אחר לשם כך. במקרה זה התיינה יחידות אלה וקוקות לתגבורת, והיא יכולה להתנן להן, על פי רוב, רק בדרך של הסעה באוויר.

בהסעת הצבא במטוסים השתמשו בקנה מידה רחב מאוד כבר בפולין, נורווגיה והולנד. דיוויזיית ה"לאנדוורת" * שצרה על מודלן (מבצר צפונית לורשה) קבלה חכרות של 2 פלוגות מכוונות יריה של חיל הרגלים, שהובאו במטוסים ("מיליטרי-ווקנבלט, מס' 1940/30). בגליון 27, 1940 של אותו העתון, תוארו הנסיונות שנרכשו בהורדת פלוגות של קלעי אופנוע ופלוגות מכוונות יריה. בנידון זה יש להזכיר גם תפקידים איטלקי מימי כיבוש אלבניה, כשגדוד שלם ** הוסע מעבר לים האדריאטי בשתי טיסות בלבד, תוך 90 דקות (**).

כמו ביחידות אחרות של הצבא הגרמני, משתמשים גם בצנחנים כמידת האפשרות בפעולות מצורפות של סוגי החיל השונים. אין לראותם רק כפלוגות הריסה הפועלות מאחורי קווי האויב, או כיחידה לוחמת מלוכדת ונבדלת שגדלה משתנה. אפשר להורידם גם במרחק לא רב לפני קויהם עצמם, או מאחורי קו החזית של האויב, או אפילו לפני קווי האויב, אם הקוים הללו מוגנים במכשולים שקשה להתגבר עליהם. הצנחנים "מדלגים" על פני המכשולים, מתגוננים, ומניחים לצבא הבא בעקבותיהם לסלק אותם. הדברים אמורים, למשל, במעבר נהר. "דו וְהַרְמָקָט" **** מפברואר 1939 מתאר חמרון שנערך על ידי צנחנים בתנאים הדומים לתנאי מלחמה ממש. תאורו נותן את המפתח להבנת כמה פעולות שנערכו במלחמת רוסיה משני הצדדים, בקשר עם מעבר נהרות:

הצבא המתקף עומד מול האויב, שקבע עמדתו מעבר לנחל והתכבד בחפירות במורד הנבעה הנמצאת מאחורי חוף הנחל. הנוביצרים של האויב ערוכים מאחורי רכס גבעות, ומאחוריהם, במרחקמה, נמצאים מחסני התחמושת והאספקה. המוגנים בתחתים אנטי-מטוסיים הערוכים על פני שטח ישר למדי. כיון שהגשר מעל הנהר נהרס על ידי האויב, וכיון שההאוביצרים שלו חולשים על הנחל — כמעט שאין תקוה לשלוח אל הנהר מכוניות-משא משורינות המובילות חמרים לבנין גשר, כדי שאפשר יהיה לחצות את הנהר ולהסתער על קו ההגנה של האויב. לפיכך היתה התכנית לפתוח בהתקפות-פתע עוות של מפציצי צלילה על תותחי המגן האנטי-מטוסיים

* הרורה המאורגנת של הצבא הגרמני. — המער.

** של גרנדריס סרדיניים, מבחירי הצבא האיטלקי — המער.

*** לאמתו של דבר נעשתה לראשונה הסעת חיל הרגלים באויר, בהיקף דומה, ע"י הצבא הבריטי, כאשר הוגש בטליון רגלים במטוסים ממצרים לעירק, בקיץ 1931, לרגל המתיוות בקרב גייסות האשורים בעירק באותם הימים. — המער.

**** האורגן המרכזי של הצבא הגרמני. — המער.

שמאחורי קוי האויב. תוך דקות מספר הטילו גלי מפציצים מאות פצצות סביב התותחים האנטי־מטוסיים; כמה מהפצצות התפוצצו מיד עם מגען, והשאר בהפסקת של 15 דקות. כיון שתותחנים אנטי־מטוסיים אינם מוגנים ע"י מגני תותחים * אנוסים הם לבקש להם מחסה, בעוד שהמפציצים מנמיכים לצלול וגורפים את עמדותיהם באש מכונות־יריה ועל ידי כך מוציאים את היומה מירי המנינים. אחר כך צוללים המטוסים להובלת צבא שהגיעו למקום, והצנחנים צונחים מיד עם התפוצצותן של פצצות הזמן. כירידתם, משתחררים הם ממצנחיהם ע"י הפעלת מתקני ההתרדה המהירה מיד לאחר שנענו הנליהם בקרקע, והם משתמשים תכף במקלעים ובמכונות היריה קצף את התותחים האנטי מטוסיים ובמידת האפשרות מעסיקים את ההאוביצרים. ותוך קצף את התותחים האנטי מטוסיים או בשדות ** מטוסים מובילי צבא ומכל מטוס כדי כך יורדים, לאורך הרכיב או בשדות ** מטוסים מובילי צבא ומכל מטוס יוצאים 30-40 איש מווינים ויון מלא ומתקיפים מהעורף את הפירות ההגנה שעל הרכס); בדרך זו יוצרים הם דיוֹאֶרסיה בקרב המנינים הנמצאים בקו הראשון, לאחר שגם הארטילריה כבר הותלשה במידה ניכרת. אותה שעה מופיעים טאנקים אמפיביים העשויים לעבור גם בנהרות, ופלוגות בוני נשרים, ועוברים את הנהר כדי להתקף את חזית האויב טרם יספיק להשתלט על המצב בערפו.

כך תוארה פעולה בודדת בתור תמרון. מאז ראינו נסיונות מקיפים בשטח זה. כך ב הולנד, באיוור רוטרדם, מלא צבא שהוסע במטוסים תפקיד חשוב; הוא כבש את הנשרים בזרועות הדרומית והצפונית של הנהר מאַאס והחזיק בהן עד שהגיעה למקום, כעבור שלשה ימים, דיוויזיה משוריינת.

הרכבה של דיוויזיה "מוטסת" כזאת משתנה תמיד. מוסרים כי בשעת הפלישה לבריתים כללה דיוויזיה מסוג זה 2 גדודי חיל־רגלים, הרכב מצומצם מהרגיל, גדוד־ארטילריה עם 24 תותח־ישרה (הקאליבר: 75 מ"מ), בטליון אנטי־טנקי מצויד בתותחים של 37 מ"מ; יחידות קשר ומהנדסים, וכן יחידות־עזר; לרפואה, להספקה וכיו"ב; רצי־אופנוע ופלוגות ממונעות של תותחים ומכונות־יריה אנטי־מטוסיים. כל בטליון של חיל־הרגלים יש לו פלוגת מכונות־יריה שלו. התותחים האנטי־מטוסיים מלוים תמיד את מטוסי־התובלה הראשונים — כדי לפתוח מיד לאחר הירידה בהגנה על מטוסי־התובלה הבאים אחר כך מפני התקפות־אוויר וגם מפני התקפות טנקים קלים. (כי גם זהו מתפקידו של התותח הא.מ. הגרמני הקל).

סבורים כי דיוויזיה כזאת מורכבת מ־7000 איש — לעומת 10,000 איש שכללה בשעת הפעולות בהולנד. בשני המקרים — בהולנד ובבריתים — השתמשו להסעת הצבא ב־250 מטוסים. היה, אפוא, צורך למרות השמוש בדאונים, לערוך כמה טיסות, הלוך ושוב, כדי להסיע דיוויזיה שלמה. כי אף במקרה שכל מטוס יכול להסיע 10-20 חיילים על ציודם המלא, יש להשתמש במטוסים מיוחדים להובלת תותחים, תחמושת, אופנועים, מכשירי־איתות־וקשר, מכונות־יריה וכיו"ב.

* להבדיל מתותחי שדה רגילים — מחמת הצורך להפעיל את התותח לפני מעלה. — המער.

** ראה: לוח חידושי־המנחים.

*** לעתים קרובות — גם במחיר של «Crash», כלומר ירידת המטוס על הקרקע אגב שירת גלגליו וחלקים תחתיים מתוך מבנהו. כדרך כלל זוהי תוצאה של ירידה מאונס. אך בכרתים השתמשו מטוסי הגרמנים, ועוד יותר — דאוגיהם, בדרך זו של ירידה במכוון, למען הנמנע מההכרה בשדות תופסה תקינים. — המער.

הטקטיקה של חיל מוטס וההתגוננות בפניה

לאחר מלחמת-העולם הראשונה נתפתחה בתחום התיאוריה הצבאית אסכולה, שראתה את מלחמת-המגן כצורת מלחמה חזקה יותר. אנשי אסכולה זו סברו, כי מערכת הגנה בעומק 10-20 ק"מ, של מחפרות, מצודות-בטון ונקודות-אש מבוצרות, המוגנת ע"י מחסומי-תיל, מכשולי טנקים, שדות-מוקשים, ומלאה מכונות-יריה, תותחים אנטי-טנקיים וארטילריה כרמון, עשויה להחזיק מעמד בפני כל אופנסיבה. בראש ובראשונה האמין בשיטה זו המטה הראשי הצרפתי, והשקפה זו מצאה לה בטוי מוחש בקומאג'ינו ובחיקוייו - מערכות הביצורים של בלגיה והולאנד. לעומת זאת התכונן הצבא של גרמניה ההיטלראית למלחמת-תנופה מוחלטת; על כן ביקש ומצא לו את מכשירי האופנסיבה האסטרטגית והטקטית. אלה היו בעיקר נשק-השריון, חיל-האוויר, נשק הגייס החמישי, וביחוד - הצבא המוסע במטוסים. כל סוג ממכשירי המלחמה הללו כשלעצמו היה ידוע. החידוש, וכן יסוד הצלחתם, היו נעוצים בתיאומם במסגרת של שיטת-מלחמה מהפכנית: התגברות על ההגנה בעומק ע"י התקפה בעומק. כלומר: כל מכשירי המלחמה האמורים נועדו בעיקר לפגיעה בגבו ובארץ-העורף הבלתי-מוגנים של האויב, ולא להתקפת-חזית על קויה-ההגנה שלו. לתכלית זו מתאים ביחוד צבא "לוחמי-האוויר". הוא שהביא שינוי בשיטת המלחמה בכללה: ההבחנה בין חזית ועורף נתבטלה לחלוטין, הואיל וצבא זה יכול להעתיק את החזית לכל מקום שהוא. כל מדינה הסמוכה לאזורי הפעולות הצבאיות צריכה להתכונן להגנה מפניהן. והתנאי הראשון להחשוב ביותר להתגוננות מוצלחת מפני חיל מוטס הוא ידיעה יסודית בשיטת ארגונו ותכסיסיו, והכרת יתרונותיו וחולשותיו כאחד.

צבא "לוחמי-האוויר" הגרמני מתחלק לסוגים אלה: חיל-דאונים, צנחנים וחיל-נחיתה אווירי, המוסע במטוסים. עד כה נודעו רק שני דרכי שימוש בסוגי כוחות אלה. ראשית, פעולות עצמאיות של צנחנים או חיל-דאונים, היורדים בקבוצות קטנות: ביצוע מעשי-חבלה, הריסתן או כיבושן של נקודות בודדות בעלות חשיבות טקטית כגון גשרים, דרכי תעבורה ואמצעי קשר; הקמת מרכזים של "הגייס החמישי"; התנפלויות על המטות ושירותי-העורף; הטלת בהלה בקרב האוכלוסייה האזרחית, וכדומה. פעולות רבות מסוג זה בוצעו בהולאנד ובנורבגיה. שנית, משתמשים בצבא "לוחמי האוויר" לשם ביצוע פעולות שיטתיות של התקפה רבת-י, דוגמת אלה שנערכו ברוטרדאם או באי כרתים. בפעולות אלה השתמשו בכל שלושת סוגי החיל הנ"ל מתוך שיוחף-פעולה אמיץ עם חיל-התעופה לפי תכנית שעובדה ביסודיות רבה. מן הראוי לעמוד על השלבים הבודדים של תכנית התקפה זו. שלב א' - הסיוע, הנערך לפני כל הורדת צבא במטוסים. פעולה זו

מבצעים לא רק ע"י מטוסי-תור, אלא גם בעזרת סוכנים ואנשי
„הגייס החמישי“ המצויידים באמצעי-קשר עם מפקדת האויב. כל
התכונות של מיבנה הקרקע באזור הפעולות וכן המטרות הטקטיות
נחקרות חקירת מדוייקת ביותר. כל הקצינים והסמלים של הצנחנים
של חיל-הדאונים ולעתים גם של חיל-הנחיתה מקבלים העתקים
מתצלומי-האוויר של אזור ההתקפה.

ש ל ב ב' - התקפות-אוויר בקנה-מידה גדול על כל אזור פעולות הנחיתה:
הפצצות אלה ממלאות את תפקיד ההכנה הארטילרית הקודמת לכל
התקפה תקינה של חיל-הרגלים. מטרתיה של „הכנה אווירית“ זו:
להוציא מכלל פעולה את ההגנה האנטי-מטוסיית של האויב-
ומשום כך היא מכוונת קודם כל נגד שדות-התעופה והסוללות האנטי-
מטוסיית של היריב; להקשות ולמנוע ככל האפשר את התערבותן של
זרובות האויב לאחר הנחיתה - ולכן פותחים באש עזה של מכוונות-
יריה ושל תותחים אבטומאטיים על כל הדרכים בהן אפשר להסיע
ולהחיש צבאות נעים לפעולה נגד חיל-הנחיתה, וכן על כל מקומות
ריכוזם. „הכנה אווירית“ כזאת נמשכת בממוצע 1-2 שעות. כתום פעולה
זו מפציצים את גבולות האזור בו נערכות פעולות הנחיתה - תהליך
הדומה להעתקת מחסום-האש לפני התקפת חיל-הרגלים.* עוד בזמן
שהמפציצים נמצאים מעל לשדה-החנייה המותקף מופיעים הדאונים
הראשונים והמטוסים מובילי הצנחנים.

ש ל ב ג' - נחיתת חיל-הדאונים או הצנחנים. לחיל-הדאונים יתרונות
אלה בהשוואה לחיל-הצנחנים: העדר-רעש, ומכאן אפשרות של
הפתעה; נחיתה מדוייקת אף במקומות שקשה לגשת
אליהם; נכונות מהירה לקרב - כי ברדתם מהדאון הם
מרוכזים, ומצויידים ציוד מלא. אך שניהם כאחד מהווים
את פלוגות-ההלם של צבא „לוחמי האוויר“, שעליהן מוטל להתקיף
נקודות חשובות מבחינה אסטרטגית וטקטית, פרשות-דרכים, בתים,
גשרים, עמדות וסוללות-תותחים. מתפקדיהן הראשיים הוא להודיע
באמצעי-קשר שונים אילו הם המקומות הנוחים לנחיתת מטוסי-ההובלה,
וכן לחפות על המקומות הללו. הבחירה בין השימוש בחיל-צנחנים
לבין השימוש בחילות-הדאונים תלויה בכל מקרה במסיבות ההובלה
האווירית וכן בתנאי הנוף. כל אחד משני הגורמים הללו (או שניהם
יחד) עלולים להצדיק את השימוש בשני סוגי הכוחות האמורים
כאחד. רק בשטח הררי עדיפים הצנחנים. לעומת זאת, השימוש בשטחי-
מים ייתכן רק לגבי דאונים.

ש ל ב ד', הוא השלב המכריע - הורדת הצבא המוסע במטוסי-ההובלה.

* הכוונה להעתקת מחסום-האש לערפו של היריב כדי לאפשר לחיל-הרגלים את ההסתערות
על קו-עמדותיו הראשון, ובו בזמן לבתקו מהזרובות שלו הנמצאות בעורף. כאן, לפי ההגדרה הקלאסית-
תפקידו של כוח-האוויר: „לבודד את שדה-הקרב“. - המער.

רק בשלב זה מגיעות כמויות גדולות יותר של סוגי הנשק הכבד, שבו מצוייד חיל-הרגלים, וכן ארטילריה, טנקים קלים וכלי-רכב להובלה. רק כאשר פעולות האויריה וחילות-הדאונים והצנחנים מחפות על כל אלה ומאפשרות להם לרדת בהיקף רחב, רק אז מובטחת הצלחתה של פלישת האויר.

כוחם של צבאות-האויר הגרמניים צפון: —

בעצמת-האש שלהם. חילות-הדאונים והצנחנים מצויידים במספר רב של נשק אבטומאטי וכלי-יריה בני מסלול תלול ביותר (מרגמות), שעצמת-האש שלהם גדולה כמעט פי ששה מזו המצויה אצל פורמציה רגילה של חיל-רגלים מאותו גודל.

בשיטת-הקשר המצויינת אשר להם. ע"י שימוש מקיף ביריעות לאתות מהקרע, באתות-אור, באלחוט ובמטוסים-מקשרים, אפשר לקיים שיתוף-פעולה אמיץ ומהיר בין כל חלקי צבאות-האויר, ביניהם לבין עצמם וכן ביניהם ובין האויריה.

המהירות והתוקף, שבהם מסייעת האויריה לפעולותיהם של צבאות-הנחיתה הוא גורם נוסף להצלחתם. במקרים רבים, בהם לא יכלה האויריה להתערב בפעולות במישרין, הוטל חלק מתפקידיה — ביחוד שיתוק כוחות ההגנה של האויב לפני הורדת צבא-האויר וצמצום כושר-התנגדותו — על „הגייס החמישי” המאורגן. כך, למשל, הצליחו במקומות רבים בהולנד להעסיק בעזרת „נשק” חדש זה את כוחות-ההגנה, עד שעלה בידי הגרמנים להוריד את צבאות-האויר שלהם. עם כל ארגונם וזיונם המצויינים יש להם לחילות-האויר הגרמניים גם חולשות רבות, וכוחות ההגנה חייבים לדעת כיצד לנצל את חולשותיו אלה של האויב. כך, למשל, קשה השמוש בדאונים בשעות חשכה, או בתנאים בלתי-נוחים של מזג-האויר; אין הם יכולים לנחות על קרקע גלי, ובגלל היותם גדולים וכבדי טיסה, עשויים עץ וברז, נוחים הם להיפגע באש חיל-הרגלים וביחוד בכדורים וזחורים ובכדורי-הצתה. החיילים המוסעים בדאונים יוצאים ממוטוסייהם דרך שתי דלתות קטנות, ובהצטופפם בפתח מהווים הם מטרה נוחה לאש ההגנה.

הצנחנים נוחים להיפגע לא רק בשעת צניחתם אלא גם במשך 5-10 דקות לאחר נגעם בקרקע, כההם מזוינים בעיקר ברימונים ובאקדוחים, ובחלקם בחת-מקלעים — עד שהם מספיקים לאסוף את ציודם הנוסף המורד להם, כידוע, בזבזלים מיוחדים, ולהסתדר במבנים של קרב. ואילו צבא המוסע במטוסי-הובלה זקוק לשדות-חנייה נוחים, המוגנים בהחלט מהאויר ומהקרקע. ההגנה בפני פלישת-אויר צריכה להיות מיוסדת על ידיעה והערכה נכונה של היתרונות והמגרעות של צבאות-האויר הגרמניים. ואלה עיקריה: (1) ההגנה הטובה ביותר מפני חיל מוטס היא השליטה באויר באזור הסכנה. אם יש אפשרות להפעיל מספר מספיק של מפציצים נגד שדות-התעופה של האויב, שמהם נשלחים צבאות-האויר שלו, וכוח

מספיק של מטוסי-קרב נגד שיירות המטוסים המובילים צבא ונגד צי-
האוויר המלווה אותן - אפשר לבלום פלישת-אוויר עוד לפני התחלתה.
(2) מהאמור לעיל אין להסיק, כי אי אפשר למגר את צבאות-האוויר
גם לאחר רדתם באזור פעולתם. אך גם להצלחת פעולותיהם של כוחות
הקרקע נגד צבא-הנחיתה של האויב דרושה תמיכה מספקת מצד
האוויריה. העדרה של תמיכה זו הוא שגרם לתוצאות המערכה באי כרתים.
(3) ברי, כי בשיטת ההגנה מפני פלישת-אוויר נודעת חשיבות מיוחדת
לסיוור באמצעות מטוסים, סוכנים וכדומה - הואיל והצלחתה של פלישת-אוויר
תלויה בעיקר בגורם האפתעה. אם ניתנה למגינים אזהרה בעוד מועד, יכולים
הם לארגן כראוי את אמצעי ההגנה.

(4) מלבד ההגנה האווירית בעזרת מטוסי-קרב יש תפקיד חשוב גם
להגנה מהקרקע; משום כך ברור, כי מלבד אמצעי ההגנה האחרים יש להגן
על כל הנקודות העלולות לשמש מטרה להתקפת צבא-האוויר גם במספר
מספיק של תותחים אנטי-מטוסיים. ככדים וקלים.

(5) אל המטרות האפשריות, הטעונות הגנה, שייכים בראש וראשונה
כל שדות-התעופה; אך יש להגן גם על כל המקומות האחרים,
כגון שדות, מישורים, כבישים רחבים וכדומה, (ולגבי מטוסיים - שטחי-מים)
העלולים לשמש שדות-נחיתה. את השדות והכבישים אפשר לעשות בלתי
ראויים לשימוש על ידי פיצוץ (עשית, מכתשים) או תחיבת כלונסאות
והתקנת מכשולים אחרים. בין המטרות הטעונות הגנה יש לכלול לא רק
שדות-תעופה אלא גם מקומות ובנינים העלולים לשמש מטרה לא רק
להורדת צבא-אוויר אלא גם למעשי-חבלה ופעולות, הגייס החמישי, כגון:
תחנות-רכבת, תחנות-שידור, בתי-חרושת חשובים, מרכזי השלטון, מוסכי מכוניות,
תחנות בניין, מפעלי חשמל ומים, או מטרות צבאיות טהורות כגון ביצורי-

שדה, סוללות-תותחים, מפקדות, מחסני נשק ותחמושת וכיוצא באלו.

(6) כיצד להבטיח הגנה יעילה ביותר לכל המטרות הנוחות לפגיעה
האלה? לשם כך יש להביא בחשבון שלושה גורמים עיקריים אלה: ראשית,
רשת-תצפית משוכללת על פני כל האזור הנתון בסכנה;
היא צריכה להיות מאורגנת כך, ששום הפצצות והתקפות-עומק לא תוכלנה
להוציאה מכלל פעולה (דרושות לשם כך בנית מחפרות מתאימות והסוואה
יעילה). שנית: לשם הגנה סטטית על כל המטרות השונות יש להקים בכל
הנקודות הנוחות ביותר מבחינה טקטית עמדות-הגנה, הבצורות מכל
עבר, מובן מאליו כי גם את העמדות הללו יש להבטיח ככל האפשר - ע"י
בניה מתאימה, הסוואה וכדומה - מפני פעולות, ההכנה האווירית של האויב.
את הגורם השלישי מהוות הרזרבות הניידות המוכנות לקרב,
מתפקידה של מערכת התצפית - לגלות ככל המוקדם את נחיתת האויב; על
כוחות ההגנה הסטטית לעצור את האויב ולהפריע אותו ככל האפשר לפתח
את פעולותיו; ועל הרזרבות הניידות לפתוח בהסתערות-נגד עזה ומהירה כדי
להשמיד את הנוחתים, לפני שיספיקו לקבל תגברות נוספות. מהירות

עצמת-אש ורוח-תוקפנית נדרשים מהצבא שעליו הוטל תפקיד זה.
(7) חשיבות רבה בשביל ההגנה נודעת לשירות-הקשר הפועל ללא
פגם. עליו להיות מוגן מפני הפצצות ומיוסד קודם כל על קשרי אלחוט בין
מערכת-התצפית, עמדות ההגנה והחטיבות הניידות.

(8) מטרתם המשותפת של כל כוחות ההגנה היא להישמר מפגיעה
בשלבי ההכנה של פלישת-האוויר, להשמיד את פלגות-
החלוץ של צבא-האוויר המתקיף, את חיל-הדאונים והצנחנים,
וע"י כך למנוע את השלב המכריע של פלישת-האוויר:
הורדת המוני צבא המוסע באוירונים.

(9) בד בבד עם אמצעי ההגנה מפני פעולה רבת-מדות של חיל-מוטס
יש לאחוז באמצעי זהירות בפני מעשי-חבלה בקנה-מידה קטן יותר, ונגד
פעולות-הגייס החמישי. יש להביא בחשבון גם את האפשרות, כי על
פלגות צנחנים קטנות יותר יוטל להתפזר בשטחים מתאימים (הרריים, מבותרים,
מדבריים וכדומה) ולצרוך פעולות גרילייה, בסיוע "הגייס החמישי" או בלעדיו.
האמצעים שיש לאחוז בהם במקרה זה הם כבכל מצב של "מלחמה זעירה":
משמרות-סיוור חזקים, מארבים, "שירוק" * של השטח הנתון בסכנה, ותפיסת
נקודות-המשלט בפרשות דרכים ובקויות-חבורה.

(10) מכל האמור לעיל ברור, כי אמצעי ההגנה מפני פעולות חיל
מוטס צריכים להקיף לא רק גיזרה מסוימת, או שטח מסויים,
אלא את כל הארץ הנתונה בסכנה כולה. מכאן יש להסיק, כי
הצבא הסדיר של איוו מדינה יכול להגשים רק חלק מתפקידי ההגנה האמורים.
נמצא, כי בהקמתן של מערכות התצפית, הקשר וההגנה, וכן בארגון של
"יחידות-צבא ניידות ובעלות כוח מספיק, צריכה להשתתף בצורה זו או אחרת
האוכלוסיה כלה. הפתרון לבעיה זו - "משמר הארץ" כפי שהוקם בבריטניה.
כללו של דבר, תולדות התפתחותה של אמנות המלחמה מוכיחות
בעליל, כי כנגד כל שיטת-התקפה חדשה, ממצויאים שיטת-הגנה חדשה. שיטת
ההתקפה בעומק באה כתשובה להגנה בעומק. וכתגובה לכך
קמה, האומה המזוינת.

* ראה: לוח הירושי-מונחים.

המלחמה הפוררנית, הנטת תני הכלכלה, מתנת בלי ספק התמחות
מקצועית גוברת. העבודה, שעל הלוחם להיות קאמן למלוי תפקיד מיוחד בדיקנות
קרבה, משונה, לכאורה, הרגנית ודועה לאמונו. אולם זהו רק למראית עין.
בעתיד יהיה התל הרגלי הטוב, בלי ספק, לא רק קלע דקנו פסיגי
נשק שונים, אך גם צופה, ספר, אקת, אל-הויטאי, נהג, תותחן ומקחה להסוואה.
אמונם של התלים המקצועיים יהיה שונה ברב-רגיזותו מהתרגיל של פרידריך
הנדול, נשם שתניו של הנגה הנהג במקובית רבת-הלח בנרכים בלתי-ודועות
שונים מצמלו המשומם של העבר בספינת-המשוטים.

גנרל דה גול בספרו: "The Army of the Future"

חיל הצנחנים, ארגונו וצידו

(מתוך חוברת)

ראשיתו

הרעיון הרוסי על חיל צנחנים מיוחד עורר בשעתו ענין רב. בשנת 1935, הוזמן אליו הגנרל פון פריטש, שהיה בעת ההיא המפקד העליון של הצבא הגרמני, את מר שפרלינג, מנהלו של "ביה"ם הגרמני לטייסים מסחריים" ולאחר זמן — גנרל ב. היל-האור, (מן הראוי לציון כי "ביה"ם לטייסים מסחריים" האמור היה ארגון סודי להקמת כוח-האוויר הגרמני). מר שפרלינג שוחרר מתפקידו לשלושה חדשים, שבילה אותם במוסקבה, בחקירת פעולותיו של חיל הצנחנים הרוסי.

בשובו לגרמניה בהר מר שפרלינג שלושים מטובי טייסיו המסחריים ופרש יחד אהם לשדה התעופה של שטאקן, על אם דרך-המכוניות המפורסמת ברלין-המבורג. כאן, בתוך שטח מוקף חומה, שהה עם אנשיו חדשים רבים. עונש מות היה צפוי לאנשים שיתקרבו לאזור זה ללא רשיון מיוחד. הדבר היחיד שעובר אורח יכול היה לראותו מצד הדרך היו פגזים ובנינים מזורים בצורתם.

מר שפרלינג מסר לאנשיו את כל מה שלמד הוא עצמו במוסקבה. בעזרתו המדעית של "המשרד לחקירת הפסיכולוגיה של ההגנה" ליד בית החולים לחיילים חלולים שבברלין, עובדה תכנית מושלמת לאימון צנחנים, שנתפרסמה בינואר 1936 בשם "הוראות להקמת יחידות צנחנים".

בי"ם לאימון צנחנים נפתח בשפנדאו, ורק מתנדבים נתקבלו ללמוד בו. חמשים צנחנים יצאו לספרד, ב"לנין הקונדור", אבל 23 מהם חזרו משם. על יסוד הידיעות שרכשו בנסיונותיהם המעשיים, קמה בנאטוב, סמוך לברלין, אקדמיה לִקְהֵל צנחנים, בצורת מחלקה של "האקדמיה למלחמה האווירית".

ב־1938 היו לגרמנים רק שני רנימנטים של צנחנים, בכל אחד מהם שני בטליונים, וכל בטליון היה מורכב מ־500 איש**.

יחידות אלו סבלו אבידות קשות ביותר בארצות השפלה ובנורבגיה. כשים לב לזמן הממושך הנדרש להכשרת יחידות אלו, לא יכלו להיות לגרמנים באביב 1941 יותר מאשר 8 רנימנטים בערך. נראה הדבר שתמיד נמצא באימון מספר רב של טירונים בכתי הספר הראשיים אשר בשטאקן, באקדמיה שבנאטוב, בשפנדאו ובשטנדל.

האימון

רק אנשים בעלי רמה נבונה של השכלה, תפיסה, הכשרה תכנית וכושר נופי מתקבלים ליחידות הצנחנים. תחילה הם מקבלים אמון כללי ראשוני של חיל רגלים. אחרי כך מתחיל הטירון להתאמן בצנחנות עצמה. הצנחן-בעתיד מתחיל באימון קרקע, לומד את הטיפול במצנה, וכיצד בודקים

* שם חיל-המשלוח של "מתנדבים" גרמנים, שפעל לצדו של פרנקו; ראשיתו — בטייסות האוויר "המתנדבות" — "קונדור", שם מין נשר בהרי האנדים באמריקה הספרדית.
** כבר בסוף 1938 נתפרסם בלונדון דו"ח מהרצאה שהורצתה בפני "חברת השרותים המאוחדת המלכותית" של הכוחות המזוינים הבריטיים, על מעשהו של אחד הבטליונים הללו שנחת בשלמותו מאירונים על כיכר האמונים ליד קסרקטינו סאצל פוטסדם.

ומכונים אותו באויר. הוא לומד את מהירות הצניחה כתנאי לחץ האויר שבנובה שונה, ובתנאי מזן אויר שונים ומשתנים, ואת שעור הזמן הנדרש לירידה. לאחר שהוא עובר את דרגות ההכנה בקפיצות ממנדלים, הריהו עובר לקפיצות מאוירון, תחילה בלי עומס־ציוד, ולאחר כך בחגור * ההולך וכבד. כרגיל נערכות כשש קפיצות כאלו. הקפיצות כוללות גם ירידות־לילה וירידות בסביבה זרה. אולת היא לחשוב שהזמן הנוח ביותר להתקפה הוא עם שחר או בין הערבים, כי הצנחן מוכשר לדרת בכל שעת היום או הלילה, וגם בתנאי מזן אויר נרועים. יש לציין כי הגרמנים טוענים, שהם הטילו את צנחניהם בהרי נורבניה בשעה שחים בלילה, ורק שלושה מתוך שלושים איש שקפצו נהרגו; השאר יצאו שלמים. אם כי היו בנורבניה גם תוצאות אחרות לחלוטין.

התלמידים חייבים לדעת שפות לוועיות, מהן צרפתית ואנגלית, וחשיבות מיוחדת מיחסים ליכולת לא רק לדבר בשפה ידועה בשטף, אלא גם למבטא השגור, ולניב. מבטא קֶקְנִי ** או וֶרְקֶשִׁירי ** באנגלית יקטין אה החשדות מצד בני־הארץ. אחיב הוא לומד את חוקי ארץ האויב, המנהגים וההרגלים של תושביה, את הפסיכולוגיה וסגולות האופי של היריב, ובעזרת מפות ותצלומים הוא רוכש לו לפני כל פעולה מושג ברור למדי על הסביבה.

אחרי כל זה, או בו בזמן, הוא מקבל אמון חיל הנלים מיוחד, מעין זה של ה־קומנדו, בהדגשה מיוחדת של: תרגול בנשק, אמון גופני, קרב פנים אל פנים, הליכה בציוד מלא, כושר־שדה, אלחוטנות, אתות־מורס, קריאת־מפות, הכלת מכונות ומכונות ושמוש בהנמ. כל אחד מהנושאים האמורים, וכן רבים אחרים, ניתנים לצנחנים ביסודיות גרמנית אופיינית. וכך יוצא, שצנחן בינוני כשהוא מציג כף הנל על הקרקע אינו רק חייל מעולה וקצת בלשן בלבד, אלא גם תכנאי מומחה בתחום תפקידיו. המתוד של הצניחה

בנלל הנובה המוגבל שממנו קופצים הצנחנים משתמשים לצניחת האנשים במתוד ה־קו הספטי. בחלק האחורי של מעטה המצנח קבוע יתר המצנח, קצהו השני מחובר בקרס־פלדה אל כבל המתוח מתחת לתקרת האוירון. כאשר החייל קופץ החוצה, שומט היתר את המעטה מעל המצנח, הנפתח מיד. המַעֲטִים נשארים תלויים, ונאספים אחיב ע"י אחד מקבר האוירון כדי להשתמש בהם שוב.

הפרישה המידית של המצנח לפי מתוד זה מאפשרת לחיל לקפוץ אף מנובה של לא יותר מ־200 רגל, ואומרים כי שנים עשר איש יכולים לקפוץ תוך 10 דקות. הם קופצים מנובה קטן, וכך הם יכולים לבחור בדיקנות את מקום רדתם. יש לזכור פרט חשוב, כי במשך דקה בערך אחרי הגיעו לקרקע — הפולש הוא חסר אויב לחלוטין, ובזמן זה יכולים לטפל בו במדת בטחון יחסי.

ה מ ד י ם

חיל הצנחנים הגרמני משתמש בסוגי מדים אחדים, אך התלבושת הרגילה מורכבת: א. מעיל שצבעו כחול־אפור, עם פס חום או צהוב ולעתים לבן על הצווארון, כתפיות עטורות פסים, כיסים עם לשון מכופתרת, על הזרוע השמאלית, מעל למרפק — נשר זהב המחוק בצפרניו זר העוטר צלב קרס. על החזה מימין — כמל לבן של נשר

* ראה: מלון הידושי־מונחים. ** של סביבת לונדון או של צפון מזרח אנגליה.

שם, האוחז בצלב הקרס. ב. מכנסים רחבים מצבע ירוק-אפור, המשולשלים מעל לנעלים. קי אדום דק נמשך לאורך המכנס. ג. מגפיים דוגמת החייל הרגלי, או נעלים נכוהות משורכות בצדן וסוליות נומי עבות. ד. מעל למעיל הם לובשים סוּת* נְבֶרְדִין שלמה, אפור-הירוקה, ורובסן בחלקה הקדמי. שני כיסי-חזה, ובמכנסיה שני כיסים מרוכסים, לרימונים. סמל לבן רקום על החזה הימני, כדוגמת המעיל. ה. לעתים לובשים את המעיל כשהוא פתוח, על נבי חולצת חקי או חולצה לבנה ועניבה שחורה. ו. כסיות אמה (עד למרפק). ז. כובע פלדה ששוליו צרים מאד, עם שתי רצועות, אחת לפני האזניים ואחת מאחוריהן. כרגיל מוסה הכובע בצבע החול, כשסמל הנשר עם הזר יצלבי-הקרס בצדו השמאלי וטבלא מצבע הרנימנט, או גם מספרו – בצד הימני.

ה נ ש ק

א. תת-מקלע, שמייסרי עם מחסנית טעונה, שמשקלו 11 ליטראות (להלכה), היוורה 1500 יריות לרקה. הגשת הכדורים היא ע"י מחסנית-חלזון, שיש בה 30 כדורים. הטוח המסוכן הוא 200 ירד, אך הקליעה המדויקת היא במרחק 70 ירד בלבד. יכולים לירות בה מן הירך או מן הכתף. לא כל צנחן (לעתים רק אחד מחמשה) מצויד בתת-מקלע, אך כל אחד נושא אתו תחמושת עכורה, והיא: שש מחסניות של שלושים כדור, מקליבר 0.311.

ב. רובה מאוור, מקליבר 0.311 שהאנתח שלו מורה עד 2000 ירד. רובה זה הוא מדויק מאד, ודומה בהרבה ל-17.פ שלנו. יש בו אותה פעולת הכרית, אלא שהמאוור קל מזה שלנו ב-3 ליטראות. אין נושאים רובים בשעת הנחיתה, אלא משלשלים אותם אחר-כך. כל איש נושא 20 מלאים בני 5 כדורים בנרתיקי החנורה, או סביב הצוואר. ג. אנשי כל הדרגות מצוידים באקדח תופי או אבטומטי, הנתון בחנורה או בנרתיק-שכם. סכין מתקפל נתון בנעל, בשרוויל או על העורף מתחת לצווארון. ד. שני רימונים סגללים נמצאים בכיסי המכנסים ואפשר להסתירם בכף יד קמוצה, כדי שהצנחן יוכל להרים את הידים האוחזות ברימונים ולהטילם בשוכה המתקרב אליו לאסרו. בסוג רימונים גדול יותר משתמשים לפעולות הריסה, את אלה מורידים לצנחנים ב"ובילים" אחרי רדתם.

ה צ י ו ד ו ה א ס פ ק ה, שהאנשים נושאים אתם, כוללים:

צקלון, ירועת-קרקה, פנס-כיס, מפות, מנות מזון, שכמיה נגד נויס, בדרס, מכשירי-רדיו, פניון, גרון או את קטנה, מימיה ומסכת נו. מזון: בשר וירקות משומרים, עקניקות, שוקולדה, סוכריות חמוצות, תיבת כדורי ויטמין צ' נגד עיפות; שני כדורים כאלה ככוחם לאפשר לאדם הליכה של שעות רבות במרץ רב ללא מזון ומים. הציווד מורד ממטוסים מלוים, בובילי עץ או פלדה הדומים מאד לכדי חלב, משלשלים אותם כמצנחים מנוכה שונה, ובגדלים שונים, בהתאם לתוכנם, אשר הוא: מרגמות בנות 2 או 3 אינץ', רובים, תת-מקלעים, מקלעים, מכונות יריה, רובים א.ט., תותחים א.ט., תותחים א.מ. קלים, תחמושת מכל המינים, משקפות, מכשירי רדיו מטלטלים, רמוני יד, פצצות עשן, פנסים, פיקות מתפוצצות, פצצים, פתילי-הצתה, פצצות מדמיעות, גרזנים, אתים, מספרים לחיתוך-תיל, אופנים ואופנוע קלים, חוט ברזל דוקר ואוהלים.

אחדים מהזבילים הגדולים גובהם מגיע ל-8 רגל, הם עשויים פלדה עבה, ומוסוים. עתים יש בהם פתח מן הצד וחרכים ממול לפתח, וכאשר תוקעים זביל כזה לתוך האדמה, הוא עלול לשמש עמדת-מצפה מצוינת. כלים כבדים, כגון תותח הרים של 75 מ"מ או חלקיו, מורדים על ידי מצנחים מיוחדים, ללא זבילים, לעומת זאת הם עשופים יפה יפה. אף תותחים כבדים מאלה, וטנקים קלים, יכולים להיות מובאים בדרך האויר.

מתודים של התקפה אווירית

להובלת צנחנים השתמשו עד כה במטוסי התובלה יונקר. יו 52 בלבד. זהו כמעט המטוס היחיד בין שלושה מנועים שבשימוש צבאי. (מחוץ לסוג אחד של מפציצים איטלקים הדומה לו בזה). במטוסים כבדים יותר בני ארבעה מנועים, משתמשים רק לשם הסעת צבא רגיל.

לפי המתודים שהשתמשו בהם הגרמנים בארצות השפלה, מבשרות להקות מפציצים כבדים בליות מטוסי-קרב את בוא הצנחנים. המפציצים עמים אל מטרותיהם, לעתים כמאתים בבת אחת, ומטילים את מטענם על כל עיר, כפר או פרבר שבסביבה. מטוסי הקרב חנים סביב לשטח שהצנחנים עומדים לרדת בו, ועורכים התקפות מכונות יריה ותותחים אבטומטיים מנובה מועט.

הכוונה היא, להצמיד את האזרחים וכוחות ההגנה למקלט ולמחסה; לשבש את קוי התחבורה של ההגנה, ולהמטיר אש מכונות יריה על כל קבוצת חיילים העומדת הכן למול הצנחנים.

לאחר שמתוסי-הקרב השלימו את תפקידם, מנמיכים מטוסי-התובלה אל המקום המיועד לנחיתה. החיילים קופצים, ואחר כך פורשים המפציצים מסך עשן סביב החיילים שירדו, כדי לחפות על תנועתיהם. המחלקות או הכתות היורדות ראשונה משתדלות מיד להבטיח את אלה היורדות אחריהן.

המטוסים המלויים, לאחר שהטילו את האספקה, חוזרים לבסיסהם למעון מטען נוסף. מטוסי התובלה באים על פי רוב כטייסות בנות שלושה או חמשה מטוסים. כדאי לציין כי, היות והצנחנים מסוגלים לצנות במסכות גז, הרי יכולה להקדים לירידתם הטלת פצצות גז מרעיל.

יש לזכור, כי בכרתים וכן ביון הופלו ממטוסי האויב דחלילי "צנחנים" רבים, בין שהכוונה היתה לגרום בזכזכחמושת מצד המנינים, בין שהתכוונו להסיח את תשומת לבם של אלו המנסים להכחיד את הצנחנים שהצליחו לרדת.

התקפת חילות-צנחנים-נדאונים משולבת להתקפה בפעילות מצוינת, —
אשר אם לא תכבינה מהר, ביו אחר זו, עלולת הן לגרם לא דלקות חמורות
בלבד, אלא גם תבערה עצומה.

וינסטון צ'רצ'יל

צנחנים באמריקה*

עוד במאי שנת 1940 לא נמצא אף חייל צנחן אחד בצבא ארצות הברית. שקועים היינו בתרדמה שאין לה כפרה — כי במקורו הרי היה זה רעיון אמריקאי. במלחמה הקודמת יעץ הנטרל בילי מיִיִּשֶׁל, שראה את הנולד, לצאת בהתקפת צנחנים אדירה ולהוריד 20,000 איש מאחורי הקוים הנרמניים. בראשית שנות העשרים צעדו האמריקאים בראש העולם כילו בכל הנוגע ללהטי סוכך. בשנת 1928 היו אנשי חיל-התעופה שלנו עושים קפיצות בחבורה בתיעשרה מעל מטוס — להטיס, שנעשו ללא הוראות מלמעלה. בשנת 1939 התחיל "שירות היערות" ** שלנו להשתמש בצנחנים לשם מלחמה בשרפות.

ובאן הפסקנו. אצל הרוסים נתעוררה התענינות, הנרמנים החרו החוקן אחריהם, ואילו אנהנו ישנו. באביב שנת 1940 כבשו צנחנים גרמנים את גרשה-התעופה של רוטרדם, ורק אז התחיל הצבא שלנו לארגן מתוך היסוסים מחלקת צנחנים — שני קצינים וארבעים ושמונה חיילים.

מתנדבים אלה התחילו באימון במצודת קָיִינִי, במדינת ניו־היפה, בציור שאול כשהם מתחננים ממש לפני חיל האויר על אפשרות של טיסה; מקץ שנה נדלו והיו ל־4 בטליונים, 400 צנחנים בכל אחד. קצינים, שלמדו בזמן אחד עם אנשיהם, פיתחו בית־ספר שבכוונו להקים בטליון־צנחנים כמשך חודש.

כל הצנחנים הם מתנדבים, למעלה מ־18000 איש ותשע מאות קצינים בקשו להכנס לבית־ספר זה. האנשים מקבלים 50 דולר לחודש שכר נוסף, והקצינים מאה דולר. אין ביכולתם להבטיח עצמם באחריות (כלומר, החברות אינן מקבלות אותם לביטוח), אם כי היה רק מקרה מות אחד על 4500 קפיצות.

החיילים הנבחרים צריכים להיות בלתי נשואים, בניל למטה משלושים, מצויינים במעלות הגוף ושקולים ברוחם. משמניע אחד האנשים הנבחרים האלה למצודת בנינג הוא עובר דרך אסכולה קשה ביותר שהותקנה פעם לחיילים אמריקאים. במשך ששה שבועות הוא מתחסן להיות "אדם עליון" מבחינה גופנית, מועבר דרך תרגילים, אשר לעומתם האימון בכדור־רגל *** אינו אלא שעשוע קל. הוא מתגלגל על פני אדמת ניו־היפה הקשה, מטפס על חבלים, קופץ קפיצות־גלגל באויר מעל פלטפורמות לפניו ולאחור. הוא נדחק על פני טרולי נטוי למטה, ומופל ארצה, כדי שיתרגל לצניחה בתנועה לפניו. הוא מתאמן לקפוץ על רגליו, כשהוא נסחב בראש נטוי לפניו אל הקרקע.

אחרי כן הוא נלקח אל המגדלים בני גובה של 250 רגל, שנבנו על פי חבנית המגדל שהוקם ביריד העולמי של ניו־יורק. הוא עושה חמש צניחות מתוך סוכך בשבתו בכסא וארבע ברתמה. אחר קישרים אותו כשהוא שכוב ברתמתו, מעלים אותו לגובה של 150 רגל, ולפי אות הניתן לו עליו למשוך בחבל־ההתרה, לנפילה

* מתוך «American Legion Magazine».

** הממונה על שמירת היערות וטפוחם בארצות־הברית. — המער'.

*** חכונה כאן למשחק ה"רגבי" הנפוץ באמריקה, ואשר קשי אימונם של המשחקים בו היה

של 15 רגל, שעל ידי כך הוא מיטלטל למצב זקוף. בשעת מבחן-עצבים זה הוא מחויב בשמאלו כדור-גומי ועיר; אם הוא מאבד את הכדור הרי לא שלט ברוחו כל צרכו. מבחן-עיווע זה מוציא מן האימון מקצת מן האנשים; עוד קצת מוצאים ממנו בשלב הבא: שתי קפיצות מראש מגדל במצנח פתוח. מעכשיו מוכן החניך לקפיצה ממוסם. הוא כבר הוכשר הכשרה פסיכולוגית המקשה עליו לא לקפוץ. הדבר נעשה במקצת על ידי כך שמרגילים אותו אל המצנח שלו. כל איש ואיש מקפל את שלו ולומד את הדבר בשנים-עשר שיעורים, ארבע שעות השיעור. טיסה במוסם נותנת לטיירים את הרגשת האויר. צנחן מנוסה טס עם הטירון, ולאחר טיסה במשך שעתיים הוא מוליך את המתחיל אל הפתח ומדבר עמו דרך אנב על קפיצה. הקפיצה הראשונה אינה הקשה ביותר – הצנחן הוכשר לכך במשך ששה שבועות. חלק מהתעלות-הנפש הקשורה בקפיצה הראשונה עוד כוחו יפה גם לנבי השניה. אנב, האנשים מרגישים שאם לא יעשו את הקפיצה השניה תחשב החכריא כי נבהלו עוד מן הראשונה. הקפיצה השלישית, הרביעית או החמישית היא הקשה ביותר, כי בפרק זמן זה כבר עברה ההתפעלות. סופק יצר הסקרנות, האיש הוכיח כי שולט הוא בעצבו – ועכשיו הוא יודע כי הצניחה היא ענין קשה, ולעתים קרובות מכאיב.

צנחן בתקופת אימונו רשאי תמיד לסרב לקפוץ. המדריכים אינם מנסים בשום פנים לדחוף אדם מאוירון או לדבר על לבו כי יקפוץ מתוכו. נוטים הם לומר על "לא-יצלחים" במקום מאשר במאוחר. אדם המסרב לקפוץ נשלח חזרה אל חיל הקרקע – וכלי תרעומות. מסלקים אותו מהר, ולעולם אין מרשים לו לאכול עוד ארוחה ולישון עוד לילה בחברת חיל הצנחנים – לטובתו ולטובתם. אולם אחרי שאדם עומד במבחן – כלומר, מבצע צניחה אחת ביחידות וארבע צניחות בחבורה – נחשב סירובו כאי-ציות לפקודה צבאית.

המספר הממוצע של הנפסלים הוא 22 מ 150 מתחילים – חמשה נכשלים בקפיצה מעל המגדלים, חמשה במוסמים, שלשה מטעמים גופניים, שנים בגלל חוסר בשרון ללמוד את מלאכת קיפול הסוכך ושבעה בגלל פצעים קלים.

רגע המראת המוסם הוא הרגע הקשה ביותר בשביל רבים מן הצנחנים. אחר מתחילה המתיחות לרפות, האנשים יושבים בכסאותיהם ומפספטים, לועסים גומי-לעיסה (ממטיקה), מדליקים סיגריות. בעבור האוירון בטיסה על פני שדה-הקפיצה, גוברת המתיחות שוב. כל איש מחריש, אחרים מויעים, מחשבתם עובדת במהירות של מיל לדקה, ההתנהגות מידבקת; קרחת הבריוחה עלולה לתקוף את התא כולו – היה מקרה של חמשה סירובים במוסם אחד.

מדריך-הצניחה מציץ בפתח וקורא: "לקום". 12 האנשים ממלאים את המעבר; המתיחות מתנדפת מיד. "להאחוז!" וכל אחד מאחזו קרס מיוחד אל הכבל הנמתח לאורך התקרה של התא. יתר מחבר את הקרס אל מכסה המצנח שלו; בשעה שהוא קופץ, שומט היתר את המכסה. קפוץ! נשמע קול בקול ירית-אקדח. מדריך-הצניחה – סרניט או לויטננט – קופץ, ואנשיו באים אחריו, בזה אחר זה, – במשך 10 שניות כולם. הצנחן אינו צועד ואינו צולל הוצה, הוא קופץ. תחילה הוא מפסק חיש את רגליו, נאחו בצרי הדלת, מטה ראשו וכתפיו לחלל האויר, וקופץ

ישר החוצה, אנב הדיפה בידיו וברגליו, כדי שיעמוד ישר, מִשֵּׁב הַרְוֹפֶלֶךְ מִפְנֵה אוֹתוֹ
בְּחָצֵי סִבּוּב; עֵתָהּ הוּא מוֹפְנָה לְאַחֶרֶת, מְרַנֵּשׁ בִּיד יְמִינוֹ אֶת עֵינֵיכֶם מִצְנַח־מִילּוּאִים
שְׁלוֹ. אִין לֹו כֹל הַרְנֶשֶׁת נִפְּלָה. אִם הוּא מִחוּק אֶת עֵינָיו פְּקוּחֹת — יֵשׁ שְׂאִינִם יְכוּלִים —
עֹלּוֹל הוּא לְרֹאוֹת אֶת זַנְבֵי הָאוֹוִירוֹן עוֹבֵר מֵעַל לֹו, אוֹ מִצְנַח הַנִּפְתָּח מִלְמַטָּה, אוֹ קוֹפֵץ
אַחֵר מִלְמַעְלָה.

אוֹ נִפְתַּח הַמִּצְנַח — דְּחִיפָה נִסָּה וְקִשָּׁה בְּמִקְרָה הַטּוֹב בְּיוֹתֵר, אוֹ אֲכוּרִית וְעוֹקְרָת, —
אִם הַצְנַחֵן הַתְּחִיל צְנִיחָתוֹ וְרָאָשׁוֹ לְמַטָּה, אוֹ אִם הַמְטוּס לֹא הִפְחִית אֶת מֵהִירוֹתָ עַד
כְּדֵי 95 מִיל בְּשַׁעָה. אֲבָל בֵּין שְׂדִחִיפָה זוֹ הִיא נֹרָאָה, בֵּין שְׂהִיא קִשָּׁה בְּלִבָּד, הִרִי
הִיא רְצוּיָה; כֹּל כֵּךְ רַבָּה הַהִקְלָה שְׂרָבִים מִן הַצְנַחֲנִים אִינֵם מְרַנֵּשִׁים בְּכַאֵב אֲלֵא
לְאַחֵר רִדְתָם. וְמַעֲשֵׂה בְּקוֹלוֹנֵל שִׁירָד וְכַתְפּוֹ מְכוּסוֹת דָם, וְהוּא אָף לֹא יָדַע זֹאת.
הַמְדַרְגָּה הַשְּׁלִישִׁית, וְהִיא הַחֲבִיבָה עַל הַצְנַחֲנִים — הַרְחִיפָה לְמַטָּה. הֵם מוּצָאִים
אוֹתָהּ נִחְמָדָה. הֵם יוֹרְדִים לְמַטָּה בְּקִרְאָם אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ. מִשְׁנִפְתַּח הַמִּצְנַח — לֹא יִרְפָּה.
עַל יְדֵי מְשִׁיכוֹת שׁוֹנוֹת יְכוּל הַצְנַחֵן לְהֵאִישׁ בְּמִקְצַת אֶת נִפְּלָתוֹ אוֹ לְשׁוֹנֹת אֶת כִּיּוֹנָה.
לְאַחֵר שְׂהוּא רוֹכֵשׁ נִסְיוֹן פּוֹחַתֵת הַדְּאָגָה בְּנוֹנַע לְקִפְצָה, וְנוֹבֵרֵת בְּנוֹנַע לְנִחִיתָה.
מֵתוֹךְ 4300 הַקְפִּיצוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת הִיוּ 111 מְקִרִים שֶׁל טְפוֹל בְּבִית־חֹלִים, וְמֵהֵם 28
שְׂבָרִים. אוֹלָם בְּמִשְׁךְ שֶׁשֶׁ הַדְּשִׁים הוֹפְחָתוֹ הַחֲבִלּוֹת הַרְצִינִיּוֹת עַד כְּדֵי שְׂתִים לְאַלְף
קְפִיצוֹת. בְּהִיּוֹת הַצְנַחֵן בְּמִרְחַק רִגְלִים מִסִּפְרֵי מִמְקוֹם הַנִּחִיתָה הוּא מוּשָׁךְ מְשִׁיכָה אֲדִירָה
בְּחֲבִלִים הַמְרִימִים, וְעַל יְדֵי כֵךְ הוּא מִתְרוֹמֵם קְצַת וְהַנִּפְּלָה נִחְלֶשֶׁת. הוּא כּוֹפֵף קְצַת
אֶת בְּרַכְיוֹ, מִתְנַבֵּר עַל הַנְּטִיָּה לְמִשְׁךְ אוֹתָן עוֹד יוֹתֵר לְמַעְלָה. אִם יֵשׁ רוּחַ וְהוּא נִדְחָף
לְנִפְּלָה אֲלִבְסוֹנִית, הִרִי הוּא מִשְׁתַּדֵּל לֹא לְהַפְנֵעַ בְּרַגְלָיו כִּי אִם לְרִדֵת מֵתוֹךְ נִפְּלָת
נִלְוֹל. כִּשְׂהוּא נוֹנַע בְּקִרְקַע הוּא מִשְׁתַּדֵּל לְרַפּוֹת אֶת הַמִּצְנַח. הוּא רֵץ כְּדֵי לְתַתּוֹ בִּינוֹ
וּבֵין הַרוּחַ, מִפִּילָהוּ אֶרְצָה, וּמִתִּיר אֶת רִתְמוֹ.

רֹוב קְפִיצוֹת־הַאִימוֹן הֵן מְנוּבָה שֶׁל 1250 עַד 1500 רִגְלֵי. הִיוּ אֲחֵדוֹת מְנוּבָה
נִמְוֶךְ שֶׁל 750 רִגְלֵי בְּלִבָּד, אִךְ זֶה מְסוּכָן יוֹתֵר. בְּמִלְחָמָה יִקְפְּצוּ הָאֲנָשִׁים מְנוּבָה שֶׁל
400, 300, 250 רִגְלֵי, וְלֹא יִשְׂאוּ אֶתֶם מִצְנַח־מִילּוּאִים, בְּאִין לֹו שְׂהוֹת לְהִפְתָּח.
יוֹם יוֹם נִבְחָן אִיּוֹה דְבַר חֲדָשׁ בְּצִיּוֹד אוֹ בְּתַכְנִיקָה. אִם יֵשׁ אִיּוֹה סִיכּוֹן בְּנִסְיוֹן,
מִתְנַסָּה בּוֹ קְצִין תְּחִילָה. קְצִינִים עֲשׂוּ אֶת הַקְפִּיצָה הָרֵאשׁוֹנָה לְתוֹךְ מִים, וְכֵן צְנִיחָה
רֵאשׁוֹנָה בְּמִסְכַּת גּוֹ וְכֵן עִם מִצְלָמָה כְּבֵדָה. כִּשְׂנִדְרָשׁוֹ פְּרִטִים כִּיצַד לְצִנּוֹת אֶל מִטְרָה
מְנוּבָה שֶׁל 3000 רִגְלֵי, עַל שְׁנֵי קְצִינִים וְנִיסוּ לְעִשׂוֹת זֹאת.

שׁוֹם קְצִין לֹא סָרַב מְעוֹלָם לְצִנּוֹת. הַמְחַרְרוֹת הַרְצוּפָה שֶׁלָּהֶם, הַמוֹנָה כִּי־800
קְפִיצוֹת בְּעֶדֶךְ לְלֹא סִירוּב אֲחֵד, הִיא הוֹכַחָה אֲמִתִּית לְמִנְהִיגוֹת עַל יְדֵי מוֹפֵת עֲצִמִי
בְּצַבָּא. הַקּוֹלוֹנֵל וִילִיאָם לִי, מִפְּקֵד חֵיל הַצְנַחֲנִים, הוּא בֶן 46, זָקֵן מְדִי מְלַקְפוֹץ, וְאָף
לֹא נִדְרַשׁ הַדְּבַר מִמֶּנּוּ. אוֹלָם הוּא קוֹפֵץ — וּמִתְכוּוֹן לְהוֹסִיף וְלַקְפוֹץ עִם כֹּל מַחוּזֵר
וּמַחוּזֵר. פִּעַם אֲחַת הִיָּה מְקִרָה שְׂחִייל נִיצַל בְּקוֹשֵׁי בְּעוֹרָת מִצְנַח־הַדְּחַק שְׁלוֹ, מֵהַר
אֲלִיו הַקְצִין, נוֹכַח כִּי לֹא נִפְנַע הָאִישׁ, וְאָמַר: „בּוּא, נִקְפוֹץ שְׁנֵית יַחְדוֹי.“
אִין פִּלֵּא שְׂרוּחַ הַצְנַחֲנִים הִיא מְרוֹמָמָה. יִתְכַּן שֶׁהֵם הַחִיילִים הַנִּקְשָׁים וְהַמְחוּסִים —
וְאָף הַלְבוּשִׁים יִפָּה — מְכַל הַצַּבָּא.

אַחֲרֵי עִמְדוֹ בְּמִבְחָן קוֹפֵץ הָאִישׁ בְּמִמוּצַע אֲחַת לְחוּדָשׁ. הַעֲנִין הַגְּדוֹל בְּתַקּוּפַת־
אִימוֹן זוֹ הוּא אִימוֹן־הַקְרָב. הַצְנַחֲנִים צְרִיכִים לְפַתַח זְרִיוֹת בְּתַפִּיסַת כְּלִי־נִשְׁקָם —

המופלים לארץ ע"י מצנחים מיוחדים — ומומחיות בהפנית הנשק הזה אל מטרות שנקבעו להם מראש. נוהגים לתכנן התקפת צנחנים לכל פרטיה הדקים ביותר. שטח האויב נרשם על המפה מן האוויר. על פני שולחנות חול עורכים תבניות של שטח הקרב, ולכל פלוגה, מחלקה או כיתה ניתנת שליחות מסוימת. כל הצנחנים מאומנים להשתמש באקדח, רובה, תת-מקלע, רימון, מרגמה, מקלע ומכונת-ירייה. בכל מחלקה נעשים אחרים מומחים למלאכת-הריסה. צנחנים יכולים להרוס מטוסים החונים על הקרקע בחלק עשירי מן הזמן הדרוש לכך אצל חיל-הרגלים. במשך 30 דקות יכולים 12 צנחנים להשחית את רשת המים של עיר בת 50,000 תושבים — הם יודעים בדיוק מה לקלקל. וכן יודעים הם לערוך מסע מאומץ ברגל. בזמן האחרון ערך הבטליון ה-501 מסע של 12 מיל במשך שלוש שעות, כשחייליו נושאים עמם את כל-ינשקם, ובכלל זה גם מרגמות ומכונות-ירייה. כל אחר הצהריים, כשהם פנויים, רצים האנשים האלה מרחק שני מילין וחצי אל בריכת-שחיה ואחר כך הם רצים חזרה. בשעת תמרונים קצל-במה, שנערכו נגד גדוד מן הנבחרים, התקדמו הצנחנים במהירות גדולה כל-יכך ולקחו שבויים רבים כל כך, שהיה הכרח לעכבם כדי שתהא אפשרות להמשיך במלחמה מדומה זו.

צנחן בריטי באומן

הדבר היחיד שעלינו לפחד ממנו הוא — הפחד עצמו.

פ. ד. רוזבלט

איני סבור שנתחרט על מלחמת כרתים*.

וינסטון צ'רצ'יל, 1941.

מלאה שנה מאז המערכה על כרתים. כיום נקל להבחין את ערכה, ערך אותו קרב אשר עצר בשעתו את נסיונות חזירתם של הגרמנים לעבר המזרח התיכון. אך היה זה גם המבחן הראשון לעמידת מגינים בפני פלישה שנערכה כולה מן האויר. והנה: הנסיון הוכיח, כי מתוך הבטחת הנאים הדרושים, מתן תמיכה מן האויר ואירגון האוכלוסיה להתגוננות בפני פולשים, ניתן לעמוד בהצלחה גם בפני התקפה המצוידת בכל להטי התכניקה והארגון הגרמניים. מן הראוי הוא, במלאת שנה לעמידת הגבורה של מגיני כרתים, לעמוד על כמה ממעשי אומץ-הלב והיומה במלחמה זו נגד חיל מוטס-

לוחמים למופת*

גילויי-הגבורה בכרתים לא ישכחו לעד. כהוקרה על אומץ לבם של שני בני ניר-זילנד, העניק להם המלך את צלב-ויקטוריה. ואלה הם: הקצין אפהם והסרג'נט הלם. הקצין אפהם פיקד על מחלקה קדמית בהתקפה על מלמה, ב-22 במאי, והתקדם תוך קרב למעלה מ-3000 ירד, ללא טיוע של כלי-נשק אחרים, נגד הגנה בעומק שאורגנה כהלכה. מחלקתו הרסה עמדות רבות של האויב, אולם בשלשה מקרים נאלצו הכתות להעצר. במקרה הראשון התקדם הוא, מזוין באקדוח אבטומטי וברימונים, תחת אש רצופה של קן מכוונת-ירייה, קרוב אל מחנה האויב, והטיל דימורליזציה באנשיו במדה כזו שכתתו הצליחה «לסלק» את האויב בנקל. או נעצרה כחה אחרת שלו ליד שתי מכוונת-ירייה שהיו בתוך בית. הוא נכנס פנימה וזרק פצצה דרך חלון, השמיד את אנשי מכוונת-היריה האחת וחייילים אחרים, ואילו מכוונת היריה השניה שותקה באש כתתו. במקרה השלישי התקרב בזחילה כדי 15 ירד מעמדת מכוונת-היריה והרג את אנשיה ברימון.

כאשר נסוגה הפלוגה ממלמה הוא עזר להוציא פצוע כשאש ניתכת סביבו, ובסיועו של קצין שני אסף עוד אנשים ויחד הוציאו פצועים. ואז נשלח להביא פלוגה שנותקה. בלית קורפורל עבר למעלה מ-600 ירד דרך שטח אויב, הרג בדרכו שני גרמנים, מצא את הפלוגה והביאה חזרה לעמדה החדשה של הבטליון. אילמלא פעולה זו היתה הפלוגה מנותקת לחלוטין. במשך היומים הבאים תפסה מחלקתו עמדה מגולה על מדרונים תלולים והיתה נתונה תחת אש בלתי-פוסקת. הקצין אפהם נפגע בפגז מרגמה, ונפצע קשה מאחורי הכתף השמאלית ברסיס שרפנל ממרגמה אחרת. מבלי להתחשב בפצעיו נשאר בתפקידו. וכן נפגעה רגלו בכדור. ליד גלטוס, ב-25 במאי, הותקפה מחלקתו קשה ואש חזקה של מכוונת ירייה ומרגמות ניתכה עליה. בשעה שמחלקתו נתעכבה תחת כסוי של רכס הרים, צעד הקצין אפהם למעלה סייר את האויב והצעיד את המחלקה קדימה לאחר שהגרמנים התקדמו. הם השמידו למעלה מארבעות גרמנים באש וברימונים ואילצו את יתרה לסגת חזרה. והוא עצמו הוהיר חיילות אחרים מסכנת שלח אותה חזרה תחת פיקוד של סרג'נט המחלקה, והוא עצמו הוהיר חיילות אחרים מסכנת ניתוק. כאשר פתחו עליו שני גרמנים באש, נפל לארץ והתחפש כמת. ואחר כך זחל לתוך העמדה, ומאחר שיכול היה להשתמש רק בורוע אחת השעין את רובהו בין שני ענפי עץ, וכשהגרמנים התקרבו הרג את שניהם. השני פגע בלוע הקנה ממש בנפלו.

ושוב, ב-30 במאי, ליד ספקיה, הוטל על מחלקתו לקדם את פני חלק מצבא האויב שהתקדם כמורד עמק צר על מנת להתקרב אל מפקדת הצבא. למרות היותו במצב של

* מתוך הספר: «Anzacs into Battle».

אפיסת כחות טיפס על גבעה תלולה מערבית לעמק, ערך את אנשיו בעמדה על המדרון הצופה את פני העמק, ובעצמו עלה על ראש הגבעה ואתו מקלע ברזן ושני רובאים. על-ידי סקטיקה נבונה אילץ את האויב שיגלה את עצמו, ומתוך טווח של 300 ירדים ירה ב-22 מהם ואילץ את יתרם להתפורר בבהלה. במשך כל הפעולות הללו סבל ממחלת הדיוזנטריה ולא יכול היה לאכול אלא מעט מאוד. זולת מה שהיה פצוע ונחבל.

את אותן התכונות המצוינות והכולטות של כושר מנהיגות, יזמה, אימון, כושר-התמדה וסבל גילה גם הסרג'נט הלם, מראשית הקרב ב-22 במאי ועד ה-28 במאי, יום בו נפצע. על הרמות הצופות פני שדה-התעופה במלמה הוליך הוא, ב-20 וב-21 במאי קבוצות מאנשיו, מתוך העמדה הבריטית הקדמית, והשמיד קבוצות מאורגנות של האויב שקנו לעצמן אחיזה לפני עמדות בנות הברית, ואשר קיימו משם אש כבדה מרובים, מכונות-יריה ומרגמות שפגעה בעמדות-ההגנה. צלפים רבים בשטח זה כוונו אל הסרג'נט הלם עצמו; מספר ההרוגים כאן עלה ל-130. בימים ה-22, 23, 24 היה הסרג'נט הלם יוצא לבדו, או בלוית אחד או שנים מאנשיו, ומשמיד את צלפי האויב. ב-25 במאי, כאשר חזר והצטרף לבטליון שלו, פתחה היחידה הזאת בהתקפת נגד על הכפר גלטוס. התקפה זו נעצרה באופן חלקי על ידי קבוצה גדולה מאנשי האויב שהחזיקו בבית הספר, ואשר משם הם גרמו אבדות קשות לצבאות הברית. הסרג'נט יצא לבדו לפנים, הטיל רימונים לתוך בהים וגרם לדיואורגניזציה של האויב במדה, שההתקפה הנגדית יכלה להמשיך בהצלחה.

ב-27 במאי, כאשר החזיקו צבאות הברית בקו הגנה ליד מפרץ טודה בשעת הנסיגה הסופית, ירו עלינו חמשה מצלפי האויב מתוך עמדה בצלע הגבעה שצפתה על פני האגף של קו הבטליון. הסרג'נט הלם התנדב לספל במצב, וחיבל והרג את הצלפים. במשך היום המשיך בהצלחה בפעולה דומה לזו.

ב-28 במאי, ליד סטילוס, כאשר הטילה מרגמה כבדה של האויב פגזים על רכס הרים חשוב מאוד, שבטליון של חיל-המאסף שלנו החזיק בו, וגרמה לאבדות רבות, חדר הסרג'נט הלם מתוך יזמה אישית לקוי האויב, הרג את אנשיה של מרגמה אחת מהארבע, שיתק את המרגמה, ובדרך זה סייע באופן ממשי לנסיגתו של הגוף העיקרי של הצבא מסטילוס. משם הוא עבר לאגף השמאלי והרג שלושה צלפים אשר הסרידו לחיל המאסף. על-ידי זה הגיע מספר צלפי האויב שהתגנב אליהם והרגם ל-33. זמן קצר לאחר זה נפצע הסרג'נט קשה בכתפו, בזמן שהתגנב אל צלף אחר. כאשר נצטווה לעבור לחיל המאסף, כיוון, למרות פצעו, את התנועה תחת אש האויב, ואירגן חיילים שנתפורו מיחידות שונות לכחות.

סרג'נט עברי

שמונה שעות בשבי צנחנים

בשעה שהתחוללו המאורעות נמצאתי לא בפלוגה, כי אם בכית-החולים הגדול אשר עמד בין מלמה וקנאה. לא בשל אחד הפצעים הרומנטיים, המשוים ארשת גבורה נאה כל-כך לבעליהם בתמונות שבעתונים המצויירים - המצח השזוף עטוף תחבושת לבנה, או הזרוע הנקובה ביריה נתונה בעניבה שחורה אלגנטית - כי אם בשל אותה המחלה שאין בה משום גבורה כלל וכלל, אלא שהיא מתשת מאוד את האנשים בחזית, זו הדיוזנטריה. כבר דומה הייתי לצל שלי עצמי בשעה שהרופא שלחני לשם ממקום בו הקימונו ביצורים. בכית-החולים תש כוחי עוד יותר. נטלו ממני את נשקי וחפצי, נתנו לי חליפת בית-חולים ומיטה, ואחרי כן לא קבלתי במשך שבוע תמים דבר, בלתי אם תרופת-שלשול איומה ארבע פעמים ביום ולפעמים בוליון קלוש. יש בזה כדי להחליש מאוד את האדם.

בינתיים התחילה ההתקפה על האי. סבורים היינו כי בית-החולים אינו עלול לשמש מטרה ונשארונו שוכבים במיטותינו. ואולם יום אחד פגעו אנגלים במטוס גרמני, וזה אנוס

היה להקל על משאו, ופצותיו נפלו דוקא על עיר-האזהלים הגדולה של בית-החולים שלנו. עוד היתה לנו שהות לתפוס את אשר קרה והטלנו את עצמנו מן המיטות ארצה, ואז באה ההתפוצצות. משנתפור האבק ראינו והנה אוהל הרופאים איננו, מחצית הרופאים הרגום, המטבח נעלם, וזכר לטבחים לא היה עוד.

למחרת בבוקר הקיצוטי לקול אזעקה חזקה. לבושי פיגמות נגררנו אל מחוץ לאוהל, קבלנו איש-איש קובע-פלדה, התנודדנו על רגלינו הכושלות עד לחפרה הקרובה ביותר והשתוחחנו שם. ומה ראינו? מתוך גובה עצום באו 80-60 מפציצי צלילה והטילו פצצות בעיגול גדול מסביב לבית החולים. אחריהם בא מיד גל של מטוסי-דורניה באותו המספר בערך, ואף אלה השליכו את פצצותיהם והפליגו שוב במהירות. אחרי-כן, לאחר שהות לא גדולה. בא הגל השלישי, הרע ביותר: מאות אוירוני מטרשמיט הגיחו מבין העננים למטה, חזו נמוך מעל לקרקע, השליכו פצצות קטנות והקיפו את כל הסביבה בוועת-אש אכזרית של כדורי מכוונת-יריה. טבעת אש הקיפה את השטח כולו. ראיתי את המחסן של בית-החולים עולה באש. והנה פגעה פצצה באהלנו. אכן פגעה בכתפי; הכאב היה גדול. החפרה נתמוטטה מעלינו. במקרה נשאר ראשי מעל לאדמה. האבנים ורגבי-העפר לחצו בכובד על הגוף. אבל חושב הייתי כי רוב האנשים צריכים להתרגל סוף-סוף אל קברם - ואחרי הכל הרי בתנאים הקיימים המקום הזה בטוח באופן יחסי. כך עברו עוד 1½ שעות - פצצות ומכוונת-יריה - וברוח אדישה הסתכלתי במחזה הזה של שקיעת-העולם. אחרי זמן-מה הגיעו למקום בסערה מטוסים מובילי-צבא ומן השמים צנחו הסוככנים הראשונים. מחזה מענין ונאה למראה. כמלאכי-מות היורדים מבין העננים. אז הופיעו דאונים: ראינו שלשה מהם יורדים לאט-לאט - לא מיד אתה תופס מהו הדבר - מראה-אימים היה זה.

בינתיים גברו היריות ושוב נשתתקו. לאחר מנוחת-רגע שמענו קריאות: «Hands up!» («הידים למעלה», באנגלית) ובגרמנית: «לצאת!» ופתאום אנו רואים לפנינו כ-25 סוככנים, ואנחנו 300 דיירי בית-החולים היינו שבוויי-מלחמה.

הרושם הראשון: אין פני האנשים נוראים כאשר תארנום לנו. מזוינים להפליא, קטנים, צעירים מאד, עצבנים מאד, מויעים ונרגשים וכנראה נתונים כולם להשפעת הדרוג'ן (סם מעורר) שקלטו לפני כן. כל אחד היה מזויין ב«טומי-גן». ידיהם רעדו. לא היה זה מחזה נעים, «טומי» בא לידי פעולה על נקלה. אבל הם נהגו בסבר פנים יפות, הוציאו סיגריות ויגיות וכבדו אותנו. אחנו בחפרות היה גם טייס גרמני שהופל. אחד הסוככנים מצא אותו מיד, באו דברי-שלום נרגשים, והקציין נתן לו מיד שפופרת של גלולות - תרופה מעוררת. כנראה. עתה הומטרה עלינו אש חיל-הרגלים האנגלי. הגרמני האחד ששמע אנגלית נפל ומת. הגרמנים נתנו לנו כל מיני פקודות, אבל אגשינו לא הבינו את שפתם, עשו את ההפך מן הנדרש, ובתגובה לכך ירו הגרמנים אחדים מאתנו למות. אחד מהם פקד: «לשבת! כאן עשיתי מעשה-שטות. סננתי מבין השנים אל שכני «Sit down!».

בין הגרמנים היה אחד, שעשה עלי רושם בלתי סימפטי ביותר, טיפוס של קצב, בעל פנים ברוטליים, מאלה שראינו במחנה-הריכוז בגרמניה. הוא הסב עליו את תשומת-הלב בחירופיו שהשמיע בקול רם, ואני שמעתי בקראו: «את כולכם, חזירים שכמותכם, צריך היה לכבד ככדורים! אחדים גם הפלתי זה עתה». ברנש זה שמע באמרי «Sit down» ודבר זה גרם לי כעבור זמן קצר רגעים אחדים בלתי-נעימים מאד, כאשר אספר להלן.

בידי הסוככנים היו מפות מודפסות ובהן מסומנות עמדות. אין זאת כי ירדו מתוך כונת לכבוש את בית-החולים הזה. קציין, בעל פנים טובים, בא ואמר בקול שליטים, שהיה בו כדי להרגיעני: «יש להתנהג עם האנגלים יפה. רק ליונים אל תאמינו!» חברי שאלו חרש: האם יהרגו אותנו עכשו? אני ועוד אחד, אנגלי, ששמע גרמנית, הרגענו אותם בתנועות. סבורים היינו כי כבר נכבש האי כולו. בעצם הדבר, - במדה שמצב רוחי האדיש נתן מקום לרגשות בכלל, - שמח הייתי שהכל עבר. אבל האש המכוונת אלינו התחילה להתגבר יותר ויותר. הגרמנים השיבו אש בעירנות והקציין צוה עלינו לקרוא בקול: «Prisoners here,

«cease firing» («שבויים כאן, חדלו לירות»). אחרי־כן שאל מי מאתנו מבין גרמנית. כונתו היתה לשלוח את מי מאתנו כשליח אל האנגלים. לא היתה לי כל נטיה להתבלט, גם בכלל וגם כיהודי. האנגלי שהזכרתי לעיל הודיע על עצמו, אלא שבניתים פגע כדור ברגלו. אז הצביע «הקצב» עלי: «זה מבין משהו». נקראתי, אך העמדתי פנים כלא מבין דבר. אבל האנגלי תרגם לי את דבריהם, ו«הקצב» החזיק באותו זמן אקדה סמוך לחזי: כי אלך אל האנגלים או אל הניו־זילנדים ואניע אותם להכנע. תפקיד נאה... אבל על כל פנים היתה כאן האפשרות להתחמקות. אני פניתי ללכת ככל אשר יכולתי, ואותו «קצב» ירה מן «טומי־גן» מאחורי עקבי, כדי «להוסיף לי חשק»; וכך רצתי מתוך האש הגרמנית אשר מאחורי אל האש הניו־זילנדית לפני. אבל תהלה לאל, לאחר שעשיתי כשלוש מאות ירד צויתי בשריקה לשוב. בא רץ מהמפקדה הגרמנית ואתו פקודה להעבירנו מן המקום הזה. אני שאפתי רוח, ומתוך הקלה צללתי שוב לתוך האנונימיות הקודמת שלי.

יצאנו לדרך בהילוך מהיר. הגרמנים התנהגו אתנו בהגינות ובין השאר פקדו עלינו להשליך את קובעי הפלדה, שיהיה ניכר ברור כי אין אנו אנשי קרב. ליד מחנה אנגלי מצאנו דברי־מזון, והסוככנים נתנו גם לנו לאכול. בידי כל בחור ובחור היה דגל צלב הקרס; ובשעה שחגו מעלינו מטוסים גרמנים היו הסוככנים פורשים את דגליהם על פני הארץ, ואז הוטלו למענם כל מיני דברים מתוך המטוסים. כפי שראיתי אחרי־כן השיגו רבים מאנשינו דגלים כאלה והם חמדו להם לצון לפרוש מומן לזמן את הדגלים ולקבל בעבור זה מתנות מאת הגרמנים.

אבל לפי שעה הוסיפו הניו־זילנדים להמטיר עלינו אש כבדה. רבים נפגעו. הגרמנים היו צועקים מר בהפעצם—שלא כאנגלים, כניו־זילנדים, כיהודים. אולי גם כאן השפעת הגלולות שהם בולעים לפני הטיסה.

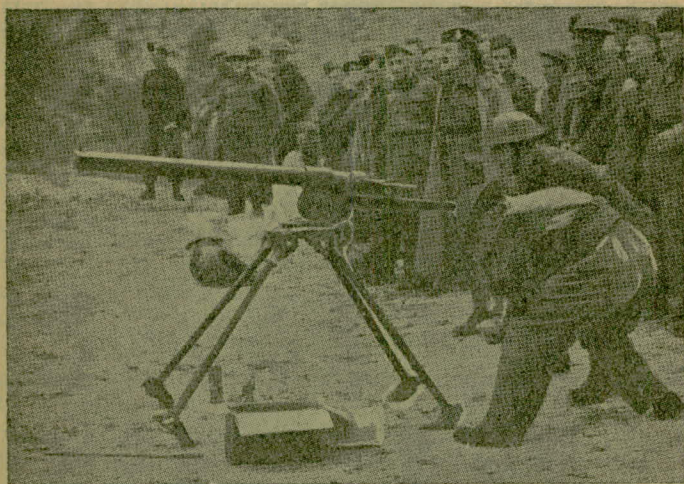
כל נעלים ראויים לשמן לא היו לי, רק סנדלי בית־חולים שסוליות־גומי להן. ההליכה היתה קשה עלי. נשענתי על אחד החברים. הוא נפגע בכדור ונפל. הוספתי ללכת לבדי. שש שעות צעדנו עד שהגענו אל הר, ומסכיב לו־אדיות עמוקות. הגרמנים אבדו קשריהם ועמדו אובדי־דעה. במקרים אלה נראים הם מחוסרי ישע במדה רבה יותר מן האנגלים. היה לנו הרושם כי מוקפים אנו, ולפי שבטוחים היינו כי אין הגרמנים מבינים אותנו קראנו בקול לפי פקודתם: «don't shoot, prisoners» («אל תירו, שבויים כאן»), אלא שהוספנו: «Only 25 jerries here» («רק 25 גירים • כאן!») הסוככנים תפסו עמדה ליד המדרון. אני ועוד חמשה שכחנו תחת עץ זית, ומאחורינו שני גרמנים מחזיקי «טומי», שהשתמשו בנו להגנתם. אני השתטחתי ככל אשר יכולתי, אבל לא רבות היו האפשרויות לצאת בשלום. הניו־זילנדי שעל ידי התרום משהו, ספג שני כדורים, נפל עלי והוציא נשמתו. הוא שאת דם עד להחריד, ודמו ניתז על הגרמני; זה היה מרוגז מאד והיה רוטן לעצמו בלי יסוד מוצדק ביותר: «אנגלים ארורים — הורגים את אנשיהם הם!» אני שמתי לב שהבחור אשר עלי מת, אבל עשיתי תנועות כדי שיראה הדבר כאילו עודנו מפרפר, ואמרתי לגרמני: «I'll bring him to the doctor» («אני אביאנו אל הרופא»). «דוקטור, דוקטור» חזרתי, מתוך הנחה כי מלה זו תהיה מובנת לו. ואף אמנם נתן לי אות לשאת את האיש מכאן. הטלתי את המת על כתפי ואשאנו עד לו־אדי הקרוב ביותר. בינתיים נתכנסו לשם עוד מספר אנשים מאנשי בית־החולים. מסביב היו מוטלים מתים—גרמנים וניו־זילנדים. לקחנו את כלי־נשקם וירינו בסוככנים הנותרים עד כלותם. אותה שעה כבר הגיעו גם אנגלים. במרוצה חשנו אל שורותיהם ויצאנו לדרך עמם. כך הייתי שנית בן־חורין.

• ג'רי־jerry—כנוי שנתנו האנגלים לחייל הגרמני. — המער.

אם רצונכם בהמשך לפעלכם, הכרח הוא שימצאו טירונים לחיל־הרגלים.
אוליבר קרומל (בימי מלחמת האזרחים באנגליה)

המחלקה ב"משמר הארץ" בתור יחידה לוחמת

עכשיו, לאחר שנקבעו כבר סופית תפקידו וזיונו של "משמר הארץ" ולאחר שהכירו בכך שעליו יהיה לפעול יחד עם יחידות הצבא הסדיר, הגיע הזמן שאירגונו יותאם למלוי הצרכים הנובעים מן השרותים שיידרשו הימנו. בכדי שנוכל לשתף את עצמנו בצורות-קרב כנדרש מיחידות בצבא חדיש, שומה עלינו להכניס שנוי במושג הקיים על המחלקה. שום קצין ושום סמל לא יוכל בזמן המלחמה לשלט כראוי באותו המון רב המכונה לעתים קרובות, ב"משמר הארץ" בשם מחלקה. וכן אין זה בגדר האפשרות לבצע את האמון לקרב הנהוג כיום, מבלי שגודל המחלקה והמבנה שלה יהיו קבועים ותקינים. על המחלקה להמצא תחת פקודו של קצין, וסרג'נט מעולה – סגנו, וכן לכלול כתת-מטה, מורכבת ממפקד הכתה ושבעה רובאים: שנים בתור מקשרים והשאר לתפקידי-הבטחה כלליים. נוסף על כך צריך שתהיינה עוד שלש כתות, כל אחת מהן מורכבת ממפקד-כתה ושבעה אנשים, כשהמפקד מזויין בתת-מקלע תומסון, המספר הראשון – במקלע, והשאר – ברובים. יש לצייד כל כתה ב-4 רמוני-מילס, והמספרים חמשה וששה יהיו רָמְנִים.

«מטיל-רימונים» מהטפוס «גורתהמפטון», אחד הסוגים החדשים של נשק כבד שנתן ל"משמר הארץ". אחד מתפקידי העיקריים – פעולה נגד טנקים.

מחלקה כזאת מספר אנשיה יהיה 34, וכן חשוב שיהיה עוד איש, עם מכונית, שילווה את המחלקה אל הקרב עד כמה שהדבר ניתן לעשותו, (אם

אמיץ לב הוא יוכל להרחיק לכת מאד עם המחלקה). וימציא להם תחמושת רזרבית, מזון וכו'. אם יתגלה צורך בכך, יש להעמיד את המחלקה על 40 איש, לשם בטחון, כי בצאתה לקרב תכלול לפחות 35 איש. מבנה זה יצריך קצין אחד, סרג'נט אחד, וארבעה סמלים נמוכים יותר על כל 40 איש של „משמר הארץ” – ולא יהיה בכך משום הפרזה במספר המפקדים. יחידות רבות עמוסות עתה יותר מדי בסרג'נטים, מפאת השנויים במספר אנשיהם שחלו בחדשים האחרונים. הרכב המחלקה יהיה איפוא כדלקמן:

– „קבוצת הסיוור”, המורכבת מהקצין ושני מקשריו מכתת המטה. – „קבוצת הפקוד” המורכבת מסרג'נט המחלקה וממפקדי הכתות, כלומר מאלה שתפקידם לקבל ולבצע את פקודות הקצין לאחר שהוצאה לפועל פעולת הסיוור. – „הקבוצה הלוחמת”, כלומר שאר אנשי המחלקה, מלבד הנהג, המהווה יחד עם מכוניתו את „קבוצת התובלה”. ואין מלים בפי להדגיש עד כמה זקוקה כל מחלקה למכונית כזאת. בצורה זו תהווה המחלקה יחידה נושאת את עצמה ומוכשרת לתנועה כמקובל בצבא הסדיר.

בתנועה לקראת אויב שטרם באו אתו במגע, ישלח מפקד המחלקה כתה שתפעל בתור „חוד” המחלקה. כתה זו תתקדם בהנהלת מפקדה בריחוק של 100 ירד בערך לפני המחלקה. עליה לשלוח לפנייה שני גששים, הפועלים כזוג ומתקדמים אחד-אחד לסירוגין, מתוך סיוע הדדי.

מפקד הכתה ושאר חמשת אנשיו יפעלו אף הם זוגות זוגות. מאחורי הגששים, והריחוק בין כל איש לבין-זוגו צריך שיהיה 5 ירד לפחות. יש לאמן את ששת אנשי הזוגות כדלקמן: המספרים א ו-ב ישאו וישמשו את המקלע; רובאי ורובאי-רמן יהוו את הזוג השני, מפקד כתה עם סגנו – את הזוג האחרון. בדרך זו יהיו בכל כתה 2 זוגות מורכבים מרובאי ומרובאי-רמן בכל זוג. משבאו במגע קרוב עם האויב ויש צורך לשלוח את הרובאים לפניים, על מפקד הכתה רק לומר: „הרמנים, קדימה” – והרמנים, וכן הרובאים-הרמנים המשמשים הבטחה כל אחד לבין-זוגו, יתחילו להתקדם באטיות לעבר האויב. בהטלת רימוניהם יוכלו לחפות באש על הכתה, להסתערותה האחרונה בכידונים. בעקבות הכתה הזאת ילך מפקד המחלקה עם „קבוצת הסיוור” ו„קבוצת הפקוד”. הללו תהיינה מורכבות מהמפקד ושני מקשריו, שאר שני מפקדי הכתות וכן הסרג'נט, באם יצטוו להיות במקום. הכתות, מחוץ ל„כתת החוד”, תעמודנה בפקודם של סגני המפקדים שלהם – ומן הדין הוא שאלה יהיו אנשים מעולים באמת. באופן כזה ימצא תמיד מפקד המחלקה בסמוך למקום, כל אימת שיפתחו באש על „כתת החוד”, ולידו מפקדי הכתות, ותהיה לו האפשרות לערוך את הסיוור ולתת את פקודותיו לאלת ר. זמן של שתי דקות מספיק, על פי רוב, לבצוע הסיוור ומתן הפקודות. בעקבות „כתת הפקוד” באות „כתת הסיוע” * ומיד לאחריה „כתת התמרון” *, כל אחת בפקוד סגן

* הכונה היא לכך, שמשנתקלים באויב מגבירה הכתה השניה את ראש שדרת-המחלקה ואילו הכתה השלישית פונה הצדה בכדי לנסות ללפוף את האויב. – המערך.

המפקד שלה, ומאחוריהן – המכונית.

עתה, אם נזכור שרייח של 50-100 ירד צריך שיפריד בין כתה לכתה, ורייח של 5 ירד לפחות – בין כל שני אנשים בכתה, ברור, שהמחלקה תשחרר על פני 400 ירד לפחות, ומחלקות בנות 100 אנשים, או כמספר זה בערך, עלולות לכסות שטחים נרחבים.

אין די מלים בפי בכדי להזהיר מהצטופפות, אך לעולם לא ימנעו ממנה אם מספר אנשי הכתה יהיה יותר מאשר הוצע לעיל. המשמעת החמורה לגבי הליכה והשארת עקבות בשטחים הפתוחים לתצפית מן האויר, וכן ההמנעות מדריכת שבילים בהם שכוונם עלול לגלות את החניות והעמדות לאויב (track-discipline), הן דבר שהשגתו קשה, אם כי הוא הכרחי לכל הגנה. בגופים גדולים מדי לא יתכן לקיימו בשלמותו, אולם הדבר אפשרי במחלקה מאומנת יפה, בגודל האמור.

בהודמנות אחרת עוד נכתוב על "המחלקה בהתקפה" ונתאר כמה יפה מסוגלת מחלקה כזו למלא את תעודתה.

לאחר שפלוגות "משמר הארץ" תאורגנה מחדש לפי הקיום שצוינו ברשימה זו (ויש להניח שדבר זה כבר בוצע במקרים רבים), אפשר יהיה להתחיל באימוני יום א' לפי הכתות, וללמד כיצד חוצים דרכים, עוברים על פני קירות וגדרות, שיחים סבוכים וכיו"ב. ואז יהיה הרבה יותר פשוט להכניס את השימוש במבני-הכתה, עד אשר יתחילו האנשים להסתדר לפיהם אף ללא כל פקודות, וכן את השימוש הנכון בצירופי התנועה והאש – של המקלע, הרובה והרימון.

הצורך בתכנית מסוימת לאימוני חורף בשביל הבטליון כלו, לפי הקיום שהותו ע"י מיניסטריין המלחמה, הוא ברור למדי, ויש הכרח בבית-ספר לקצינים וסמלים ששעוריו יתקיימו פעמיים בחודש, על מנת לתאר בהרצאה, במעשה ובהדגמה את העבודה שיש לעשותה בחודש הבא, וכיצד מלמדים אותה. בכחו של מוסד כזה להבטיח אימון אחיד לכל המחלקות, ועל-ידי זה שיצייר את כל הקצינים בתכנית-אימונים מעובדת וידריכם בדרכי-ביצועה, – יכשירם למלוי תפקידם הקשה ביתר יעילות.

(„Defence“, מרץ 1942)

קל אימת שאנו מדברים והוגים בשרי-צבא גדולים ומצויים יד לתניבעל, לנפוליאון, לטרלבוזו ודומיהם, – הנה ונציב יד ונבר גם ל"מפקד האלמוני", הנינו, למפקד הציב של פלגה, מחלקה, או פתה, המוליך את אנשיו קרימה או טחויק בתקף בעמדתו – ולא פעם נפל חלל פאלמוני. אלה הם, בסופו של דבר, ששקלם הוא הגדול ביותר בנצחונות.

גנרל ארציבלד ווייל

מצויי-השעה לנוער הבריטי

החנוך בעבודה כי רבים מאד מבני הנוער נתונים למתיחות ניכרת עקב עבודתם בחרושת, למודי-ערב לאחר שעות העבודה, או עבודת-בית קשה (נערות). «אין הכונה בדרך כלל לשימוש בדרכי כפיה, כי אם למתן עצה ועודד לנוער כיצד עליהם למלא את תפקידם, וכן להבטחת מגע ביניהם לבין «שירות הנוער».

אם כי הנערים מקבלים חסג גמור בנוגע לצורת

המאמצים לשתף את הנוער הבריטי במסגרת מאמץ-המלחמה, בדרכים ובתפקידים ההולמים את גילו, ואת תכונותיו מרובים הם, ובזמן האחרון לובשים הם צורות מוחשיות יותר ויותר. נוסף על הנסיון המענין של הפעלת הנוער לפי התכנית של «אותות-המחנה» (ראה «מערכות» מס' ה' הרשימה «אימון הנוער»), ועל פעולותיו, הסתמיות במקצת, של «שירות הנוער» שהוקם בכל מקום ליד רשויות-החנוך המקומיות, — באה עכשיו חובת הרישום הכללי, המוטלת על הנוער בגיל של 16 עד 18 שנה, — ואשר בביצועה בני 17 קודמים לבני 16, ונערים — לנערות.

לאחר ההרשמה מוזמן כל נער ונערה לשיחה ע"י הועד המקומי ל«שירות הנוער», כדי לברר את נטיותיו ויכולתו, ולעמוד על כך, באיזו מדה כבר שיתף את עצמו במאמץ המלחמה על גיליו השונים. אם נער זה משתייך כבר להסתדרות-נוער (צופים, קבוצות-הנוער של אגודות קואופרטיביות, גודודי הנוער של הכנסיות, «קלובים של נערים» או «של נערות»), או לשירות נוער («קדטים» העוסקים בהכשרה טרום-צבאית, «קורפוס ההכשרה האווירית», סניפי-הנוער של שירותי ההגנה האזרחית) זה או אחר —

ממציאים את פרטי השיחה, ואת סיכומיה של הועדה, לארגון המתאים. כשמתגלה שהנער היה לשעבר חבר בארגון כזה — מציעים לאותו ארגון לנסות, ע"י מגע אישי, להניעו לחדש את חברותו. ברם, לגבי אלה אשר לא היו מאורגנים בשום צורה היא, נוהגים לתזמנים לשיחות, בלתי רשמיות וידידותיות, עם אנשי רשות-החנוך המקומית, בכדי להסנות את תשומת לבם לדרכים שבהם יוכלו לשרת את ארצם בשעה זו ולעודדם להצטרף לשם כך אל אחד הגופים המאורגנים המתאימים.

בהציגם את התכניה הזאת מתחשבים שלטונות

אימון ל«כטליונים וחיללים צעירים» (ראה מערכות י"א, עמוד 67), העברת תיבת תחמושת בשחיה דרך נחל.

האימון או הארגון שהם יעדיפו להתנדב אליהם, הרי ניתן כל העודד האפשרי להתקשר כאחת הצורות של הכשרה טרום-צבאית. על שלטונות החנוך המקומיים לקבוע את המגע עם נציגי «הקורפוס להכשרה אוירית» (ראה הרשימה המיוחדת «טייס המחר»). ועם גודודי ה«קדטים» (להכשרה טרום-צבאית של הנוער), וכן «קדטי-הים» ו«צופי-הים», בכדי לתכן באופן המועיל ביותר את הפעולות להצטרפות הנוער

אליהם בהתנדבות. יחד עם זה ראויה לציון החודעה כי לנוער בגיל 18-17 "משמר הארץ" הוא הגוף ההולם ביותר. כמו-כן באה גם חודעה נוספת, כי בשביל תפקידים ידועים (כנראה- של קשר וכיו"ב) - יורד גיל-המינימום של הצטרפות ל"משמר הארץ" עד ל-16. ואולם לארגון גילים נמוכים יותר ב"משמר הארץ" מיוחד- קבע מיניסטריון המלחמה עמדה שלילית, מתוך צרון לקיים גם לעתיד את עמדתם של "קורפוסים הקדטים", בתור הארגון היסודי להכשרה טרום-צבאית.

ט י ס י המחר

לעומת זאת, רווחת הדעה על הצורך להרחיב את פעולותיו של "שירות הנוער" בקרב בני 14-16. שאינם עומדים עדיין להרשמה. לרגל הצורך הרב של השירותים המזוינים (הצי, הצבא, היל האויר) בתכנאים, יש לעודדם להמשיך בלמודיהם, כהכנה לאמון תכני נוסף לאחר שיצטרפו לאחד השירותים. כבריטניה עוסקים עדיין בעבוד תכנית מפורטת שתהא חולמת את הצרכים והמשאלות המיוחדים של הנערות. הרשמתן עומדת להתחיל רק לאחר השלמת תכנית זו.

"קורפוס ההכשרה האוירית" (A.T.C. - Air Training Corps). שאורגן ע"י מיניסטריון התעופה כדי להקנות אמון טרום-שירותי לטייסי המחר, השלים בימים אלה את שנת פעולתו הראשונה. הוא נתקבל בהתלהבות רבה ע"י הנוער שלנו חדור רוח-התעופה. אין זה הישג קטן להגיע תוך זמן קצר כל כך ל-165 אלף קאדטים ב-1,500 יחידות-הכשרה (בכלל זה 23 אסקדרוני תעופה של האוניברסיטאות), ל-7,000 קצינים ו-12 אלף מדריכים אורחיים. הדבר הושג עקב שיתוף-הפעולה בין שלושת השירותים הלוחמים, מיניסטריון-החינוך, המועצות המחוזיות והשלטונות המקומיים, מוסדות וגופים חנוכיים וצבוריים, בסיוע מורי בתי-הספר, חיילים משוחררים, רופאים ושאר בעלי מקצוע. הישג זה מוכיח בעליל את יעילותה של שיטת ההתנדבות.

הצלחתה של תכנית הובטחה במידה רבה הודות למאמציו של מפקד-התעופה ג'. א. צ'אמיר, המשמש מפקד הקורפוס, ומר ג'. פ. וולפנדן, מנהל בית-הספר שבאפינגהם, שעבד שנה אחת כמנהל ההכשרה הטרום-שירותית במיניסטריון-התעופה, וחזר עתה לעבודתו בבית-הספר. במקומו של מר וולפנדן נתמנה מר ג'. וויקפילד, ציר הפרלמנט, שהשתתף בנבחרת אנגליה בתחרויות הבין-לאומיות בכדור-ראגבי. בהוסד A.T.C., בפברואר 1941, היה כמעט לגמרי שלד ארגוני; והקמת ארגון ארצי זה לחיל-התעופה של מחר» הוא מעשה אמנות של ארגון יש מאין. כיסוד לן שימש "קורפוס הקדטים להגנה אוירית" (Air Defence Cadet)

(Corps), שמנגנונו הארצי והמקומי שימש גרעין בערים, בעיירות ובכפרים שבכל רחבי הארץ. וכן נכללו ב-A.T.C. אסקדרוני-התעופה שהיו קיימים באי-אלו אוניברסיטאות, והסקציות לתעופה של O.T.C. ("קורפוסים לאימון קצינים") באוניברסיטאות. התחלות צנועות ומקוטעות אלו הורחבו כל כך שכבר הובטחו אלפי טירונים לשירות בעתיד בחיל-התעופה, (קברניטי-מטוסים), עובדי-אויר, עובדי-קרקע ותכנאים. ואלפי קדטים אחרים כבר נכנסו לחיל-האויר המלכותי, או לענף-האויר של הצי, ומהם זכו באותות הצטיינות.

קורפוס ההכשרה האוירית מחולק לשלושה: הוקמו יחידות באוניברסיטאות, בבתי-הספר ובנקודות-ישוב. בכמה מקרים נתמזגו לאחת יחידות בתי-הספר והיחידות המקומיות, לתועלתן ההדדית. מיניסטריון-התעופה אירגן באוניברסיטאות קורסים של 9 חודשים בשביל צעירים שנחשבו כקצינים-בכוח; המועמדים נבחרו לפי המלצת מנהלי בתי-הספר שלהם, או מנהליהם לשעבר - אם עזבו את בית-הספר - ונתאשרו ע"י ועדי-הבחירה של חיל-האויר המלכותי. הם עוברים באוניברסיטה קורס המתאים לקורס-ההכשרה הראשוני הגיתן בחיל-האויר המלכותי, ולאחר שהם עוברים קורס זה בהצלחה יכולים הם להיכנס מיד לבית-ספר התחלי לתעופה, וכן יכולים הם להפיק תועלת מלאה מלימודי האוניברסיטה במשך הזמן שהם שוהים בה. בין המתאמנים שעברו את הקורס הראשוני באוכספורד נמצאו מכונאי של קולנוע, דוכס, ופקיד בבאנק.

פעמים בשבוע – ובמשך 6 חודשים החסיר רק שתי הרצאות. אין להתפלא על כך שסיסמת A.T.C. היא: "venture, adventure" – «עוז והעפלה».

הצלחת קורפוס ההכשרה לתעופה עוררה התענינות בארצות שונות באימפריה, ותכניות דומות לזו הופעלו (על חשבון המקומות) במצרים, באוסטרליה ובדומיניונים אחרים, ואפילו במקומות מצערים כטרינידאד. לפני זמן-מה הודיעו, כי עומדים להתחיל בהרשמת 15 אלף צעירים לקורפוס האוסטרלאלי לשם אמון בתעופה. אלפי נערים בקאנאדה כבר נרשמו «לליגה לפרחי תעופה» ("Air Cadet League"), ובכל מחוז ומחוז, מקולומביה הבריטית ועד קוויבק, נוסדו יחידות שלה. קצינים מחיל-האוויר המלכותי הקאנאדי «הושאלו» למרכז הארצי של הליגה, באוטאווה, ולכל אחד מששת איזורי-הפקוד של חיל-התעופה, כדי לסייע באירגון הקדטים ואימונם.

בשביל נערים הצעירים מבני 16 (ל-A.T.C.) רשאים להירשם מבני 16 עד 18) אירגנה הסתדרות-הצופים בכריטיניה הגדולה סקציה מיוחדת לתעופה, וליד כמה מיחידות A.T.C. נוסדו קבוצות-הכנה צעירות. אחד הקשיים הכרוכים בתכנית בעבודה כולה היא שאלת הציוד והמדים, אך גם על קושי זה מתגברים עכשיו. לפי שעה אין כל סימן לתפוגת ההתלהבות בקרב הנערים או מדריכיהם. יחידות חדשות מתארגנות והולכות, ובהגיע הנערים לגיל הכניסה לחיל-האוויר המלכותי, באים הנערים הצעירים וממלאים את מקומם בהכשרה. התכנית החדשה למיפקד הנוער עתידה להגביר ביתר שאת את זרם הטירונים. קורפוס ההכשרה האווירית כבר הצדיק את קיומו ואין ספק כי בחדשים הבאים ילך מחיל אל חיל.

למלאות שנה לקיום קורפוס ההכשרה לתעופה שלח מיניסטר-התעופה סיר ארציאלד סינקלר אגרת-ברכה, שבה הצהיר בין השאר: «השמים עודם מעוננים, אך מעל למעכה העננים, באור השמש, יש מקום לכל אלה המסוגלים להגביה טוס».

מאת כתב התעופה של ה"טיימס"

השלטונות המקומיים הגישו בכל מקום עזרה רב-ערך בהמציאם אפשרויות לרכישת השכלה נוספת לנערים, שבדרך אחרת לא היה ביכלתם להגיע לדרגה הנדרשת. והרי נוסף על תועלתו בכוח למאמץ המלחמה, מציא A.T.C. לאלפי נערים אפשרויות להשכלה שאלמלא הוא לא היתה ידם משגת. וכן מקנים להם ידיעות בסוגי מלאכה שונים, שיאפשרו להם כניסה למקצוע לכשיבוא השלום, ונערים רבים מצאו להם ענין רב לענות בו בשעות-הפנאי – בשעשועים שאפשר לפתחם בקשר עם פעולות A.T.C. למשל, אסקאדרון באחת מערי-השדה אירגן קבוצה לתבניות איורונים. השלטונות המקומיים העמידו לרשותם את חדר-המלאכה של בית-ספר, ובאחד מערבי השבוע אפשר לראותם שם כשהם בונים את תבניותיהם לפי תכניות ושרטוטים. מחנות מוצלחים מאד סודרו בימי הקיץ; הנערים לא רק בילו את חופשתם באווירה בריאה אלא גם רכשו להם נסיון רב-ערך. הקאדטים צמאים להשתלמות במדה כזו, שמרשים להם לבקר בשדות-התעופה ובשאר מוסדות חיל-התעופה כדי שיתבוננו לעבודה הנעשית שם.

ומעשה בשני נערים שיצאו לפני זמן-מה לטיסה בסירת-טיס "סאנדרלאנד", ממיפקדת-החופים. כעבור זמן-מה הודיע הטייס באלהוט: «נכנסתי בקרב עם האויב». אחר כך גשתתק. לאחר זה נמשכו כמה שעות של דאגה. לבסוף, בערוב היום, הופיעה סירת-הטייס, ומתוכה קפצו שני הקאדטים ברעש גדול ובהרמת-אגודל והריעו: «היפלנו אותם».

רק התלהבותם ותקיפות החלטתם של המדריכים והקאדטים אפשרו להתגבר על כמה קשיים שנתקלו בהם באזורי הכפר המרוחקים. והרי שתי דוגמאות. באזור הכפרי של יורקשייר מאמנים בשלושה כפרים קבוצות קטנות של קאדטים. כדי לאפשר להם לקבל הדרכה קבועה פעמיים לשבוע מקדישים המדריכים לעבודתם את כל ששת ערבי החול.

פועל חקלאי בן 17, ממחוז וילטשייר, עובר באופוניים מרחק של 25 ק"מ הלוך ושוב כדי להשתתף בקורס הנערך בעיר הסמוכה שלוש

הכשרת נערות לתפקידי זמן-חירום

בוועד הזמני מיוצגים «שירות-הנוער», שכבת המורים ושלטונות החנוך. את פלוגות הקורפוס החדש מקימים ליד שלטונות החנוך המקומיים, בתי ספר ואגודות צבוריות. אופי ההכשרה היא פחות מותאם מראש לצרכיו של איזה שירות מלחמתי מסוים, מכפי שקיים הדבר לגבי הנערים. על הכשרה זאת להכין את הנערה בגיל 14-19 לשירותים צבאיים, להגנה אזרחית או לשאר סוגי עבודת המלחמה (במשק, בענפים התכניים ובשירות). משערים כי הדרכה זאת תחסוך אחיכ לנערות אלה עד כדי ששת חדשי אמון ראשוני בכל ענף מענפי השירות הלאומי, שאליו תצטרפנה בהגיע זמנן. ברם, התכנית כוללת כבר גם מדור שאופיו מקצועי, המכוון לספוק צרכיהן של בנות ה-16-18, שהיו צריכות להופיע להרשמה החל מחודש מרץ ש. ז. וכן מכוון הוא למתן הכשרה כללית, שיהיה בה מן התועלת גם בימי השלום. נושאי ההכשרה היו: הטפול בילדים, ייצור מזון, שחיה ודרכי הצלת נפשות, וכן יטפלו בין השאר בעניני עזרה ראשונה, גזים מלחמתיים, בשול בשדה, מלחמה בשריפות, סדרי משרד, חישובי סדנאות, התזקת מכוונות נפט וטיפולן. הולך ומתבלט יותר ויותר הצורך, בכל המחוזות, בחבר נשים המסוגלות וראויות לשמש מכוונות ומדריכות לקורפוס אמונים זה.

בריטניה, הרחוקה מאד בכל מבנה חייה ממגמת ה«טוטליטריות», נגשה מתוך היסוסים ובוהירות רבה מאד לבעיית שילוב הנוער לתוך מנגנון המלחמה, ואפילו לזו של הכשרה קודמת. טבעי הדבר שהזוהירות רבתה עוד יותר לגבי בעיית הכשרתן של הנערות. התכנית הרשמית לכך—עודנה בשלב העיבוד, אך בינתיים, בדרך האופינית לחייה הצבוריים של בריטניה, החלה פועלת היזמה הצבורית החפשית. אגודות ואישים בחלקי הארץ השונים התחילו במאמצים להקים גם בשביל נערות אגודים להכשרה עצמית על יסוד התנדבות, כאשר נעשה כבר מזמן בשביל נערים. אחדות מהתחלות בלתי-רשמיות אלו זכו להצלחה נכרת. לבסוף, ביזמתו של המיניסטרוון לחנוך, נתכנסה ועידה (בפברואר ש. ז.) של יוזמי יחידות ההכשרה האלו ושל באי כוח אגודי הנוער, והיא יסדה «התאחדות לאומית (ארצית) של הקורפוסים (הגדודים) להכשרת הנערות».

תפקידה של התאחדות זו נקבע «להבטיח לנערות אימון אשר יכשירן למלא את חובותיהן כלפי האומה במשך המלחמה ולקחת חלק בעבודת החגיה מחדש המוכרחה לבוא בעקבותיה».

הסתדרות חדשה זו איננה ארגון ממשלתי כעיקר, אלא אגוד חפשי, דוגמת אגודי הנוער הקיימים מזמן והנתמכים על ידי הממשלה.

הנצחון במערכת וז'רלו נקנה במנ"שי המשחקים של איטון (בית-ספר אנגלי מהמקדסיים לג'י-קו-טסיים).

קלינגטון

מורה בית-הספר הפרוסי הוא שגעת ליד קניגריץ.

ביסמרק

גדודי הסאנוסים

פרשת תולדות הכוח הצבאי הערבי הממלא את תפקידו במסעיה-מלחמה בלוב מתחילה בסוף יולי 1940, במחנה צבאי בריחוק של 24 ק"מ בערך מקאהיר. המפקד הראשי על כוחות בריטניה במצרים, וראש הסאנוסים סיד אדרים א-סאנוסי, הופיעו לפני קהל נרגש של בני שבטי הסאנוסים, הלבושים עדיין. נאלצויותי לכוונת ומסרו לקצין אנגלי ולקצין ערבי שני דגלים: את הדגל הבריטי והדגל כחול-לבן עם סמל הציריחה. לפני סוף ספטמבר 1940 הושלמו הבטליונים הראשונים, ובהקמתו של בטליון נוסף הוחל בראשית אוקטובר. כל בטליון היה מורכב מ-4 פלוגות, ובכל פלוגה 2 קצינים בריטיים ו-4 קצינים ערבים, וכן 3 בריטים בדרגות אחרות.

תחילתו של חיל זה נעוצה בקורות התקופה האחרונה. ב-12-1911 כבשה איטליה את לוב למטרות אסטרטגיות, לפי הודאתה, כדי לפצות את עצמה נוכח העובדה שהבריטים נמצאים במצרים, והצרפתים – בתוניס. בימי המלחמה שעברה קיבלו התושבים ברצון את דברי התעמולה הגרמנית, התקוממו ונרשו את חילות-המצב האיטלקיים שנסוגו לכמה ערים באזור החוף. ורק ב-1922 נגשה איטליה לכבוש שנית את האיפרכיות שאבדו לה. הסדר הושלט שוב בטריפולי בפרוס שנת 1925. אך באזורי המדבר הוסיפו בני סאנוסי, אנשי-קרב קשי-עורף וקנאים, להתחוק מעמד.

תפקיד הכיבוש מחדש הוטל על הגנרל גראציאני. משטרו היה משטר של השמדה שיטתית; על עקשנותם של בני סאנוסי הגיב גראציאני באכזריות רבה. מצפון אפריקה ועד דרומה, לא ישכת לעולם מעשה הפשע הפראי ביותר שאפשר לשערו בארצות צמאות למים – סתימת הבארות במלט. לפי אומדנה מתונה ביותר נשמדה האוכלוסיה כדי מחציתה. אף הסטטיסטיקה האיטלקית הרשמית מראה, כי בפרק-הזמן מ-1926 עד 1933 הוקטן ב-90 אחוז כל האינזונטאר החי בארץ זו. גם השיטות המתונות יותר, שהונהגו ע"י באלבו ב-1934, לא היה בהן כדי להשכיח זכרונות מרים אלה.

משיצאה איטליה למלחמה נגד בריטניה נתעוררה שוב תקותם של בני סאנוסי להשתחרר מעול הכובשים. קבוצות קטנות של קצינים בריטים, ששוטטו בנאות מדבר-מצרים ובכפריו, מבורג אל-ערב עד סולום, מסולום לסיווה ומשם למרסה-מאטרות, ניהלו את פעולות הגיוס לחיל הערבי הלווי. רבים מהמתנייסים היו פליטים ילידי לוב, שנורשו ב-15-20 השנים האחרונות. רבים מהם באו מג'ארבוב, נאות-המדבר שבה נמצא מקדשם של מושלי הסאנוסי. בין המתנייסים היה נער בן 17, מוחמד עומר אל-מוכתאר, בנו של מוכתאר הגדול, שנחפס ע"י האיטלקים בסוף שנות ה-20 ונרצח באכזריות יחד עם כמה מתומכיו.

בהגיע הטיירוניס אל המחנה צויד כל אחד מהם ביריעת-קרקע, 2 שמיכות, סכין, מזלג, כף וצפחת* לאכילה. הצפחות הרהיבו את עיניהם בברקן; הם שתקו בהן כילדים; רבים מהם שלא ראו מִרְאָה מימיהם השתוממו בראותם את פניהם משתקפים בכלי המתכת המבריקים. למחרת יום הגיעם אל המחנה עשו להם וריקות T.A.B., הכניסום לרחצה ונתנו להם מדים; 2 זוגות מכנסים קצרים, 2 חולצות, 2 זוגות

* ראה: מלון חדושי-מונחים.

ערכים, כריכות, מגפים וצינף ירוק, וכן חגורות, אשפות-כדורים, רובים וכדומים. בשבועות הראשונים עבר כל שירון אימון יסודי בהדרכת סמלים ערבים נכתרים ובפקוח קצין בריטי. קורס זה כלל: תרגול-סדר אלמנטרי, תרגילי מחלקה, תרגול-נשק, קליעה במטוח זעיר, ולבסוף – במטוח פתוח.

הפלוגות, המחלקות והכיתות הורכבו במדת האפשרות מתושבי מחוז אחד, עיר אחת או כפר אחד. בשעת משלוח הטירונים לפלוגות התחשבו בכך. הפקוד על המחלקה נמסר לערבי, וגם כאן היו פקודיו על פי רוב מבני שבטו. מן הראוי לציין כי המושג "סאנוסי" כולל כמה וכמה סיעות קטנות יותר, אך כולן שומרות אמונים למנהיגן הרוחני סיד איריס אי-סאנוסי שהוא אחד האישים המנהיגים בעולם המוסלמים. הסאנוסים, בהיותם מוסלמים, שומרים הם את הראמאדאן, הוא הזמן שבו כל מוסלמי נאמן אינו אוכל ואינו שותה מזריחת השמש עד שקיעתה במשך חודש תמים. בלילה הם עורכים שתי סעודות גדולות: האחת סמוך ליד בערב והשנייה ב-8 לפנות בוקר. מנהגם זה הכניס הפרעות נכרות במשטר הצבאי, כי קשה היה לדרוש מלוחם חובה נמור על קיבה ריקה, ואפילו באוקטובר. לפיכך נסתיימו באותו חודש כל המסדרים והפעולות בשעת הצהריים, ולא בלי אינצידנטים מכבדים. היה זה מקרה דגיל לראות את אחד הערבים מסתתר מאחורי אהלו ולגונם לנימות בשעות שאחרי-הצהריים בחשבו שאינו נראה לעין.

ערבים אלה אומנו והוכשרו לתפקיד חשוב: מלחמת-ארי לילה. הם מתאימים מאד לשיטת מלחמה זו, בהיותם בקיאים במבנה שטח המדבר ובתנאים השוררים בו. ציודם כולל "גורד", יריעת אריג חזק של "וטה", בגודל של סמיכה. אדם בעל נסיון יכול לשכב בגומה שבחול ולהתכסות ביריעה זו להיות אי-נראה כמעט לגמרי. הסאנוסים נתכבדו להראות את דרכי השימוש ב"גורד" למפקד הבריטי במצרים. בסוף ינואר אשתקד באה בקשה ממהנה שבויים איטלקיים. מצד האיטלקים נפלו בשבי כמה אלפים ילידים שהיו מבני הסאנוסים, ומשנודע להם כי בני-שבטם משרתים תחת הדגל הבריטי הביעו מיד את רצונם להשבע אמונים לכתר הבריטי. בקשתם נתקבלה ע"י המפקדה הראשית בקאהיר, וכעבור זמן-מה הגיעו למחנה מכוניות-משא שהביאו שבויים איטלקיים שהיו לבושים עדיין מדיהם האיטלקיים המנוונים. הם שוחררו כעבור זמן-מה לאחר שקיבלו מדים בריטיים.

רבים מהם ניוסו בכוח הנשק, והעונש על בריחה או אי-ציות היה לא רק מיתה לאלתר אלא רצח איום של משפחת הנידון. ציודם היה גרוע מאד; רבים מן הרובים היו מן המאה שעברה. בנשק כזה הטילו עליהם להרוף את התקפת נדודים בריטיים מעולים. ההבדל בניהול נדודי הילידים הנהוג בכריטיניה הנדולה ואיטליה בלט בזה: בשעה שהקצין האיטלקי הכריח את הערבי ללמוד איטלקית, נטל הקצין הבריטי על עצמו את המורה ללמוד ערבית.

(מתוך "החיל הערבי בלוב" – "טיימס", 1942)

ארבע מאות מטרים

עם שחר נכנסו לוחמי יחידתו של רונוב לכפר שנכבש חזרה מהגרמנים ואנו שריכנו עכשו דרכנו אליו על פני השלג העמוק, דרך שדה ההתקפה שלפני זמרתה. בסך הכל ארבע מאות מטרים היה עלינו לעבור מקוי חפרותינו שהשתרעו בקצה היער, עד המקום שבו התגוננו הגרמנים עוד הלילה בעקשנות ובחיתמה. אולם ארבע מאות המטרים הללו היו שדה-מישור פתוח, ללא עץ ושיח, והגרמנים שישבו במחבואים מאחורי סוללות-השלג וקורות-העץ של חפרותיהם, יכלו לראות את כל המתרחש בקצהו השני ולירות בכל אחד שירים ראשו, והם אמנם ירו לילה לילה ללא הפסק בפחדם שמא נבוא אליהם ונאחזם בגרונם. ואנשינו באו.

בן-לוחמי נתעכב, כשהוא נושם בכבודות מתוך עיפות, ואמר:
— קשה מאד, לכל הרוחות, לפסוע בשלג שכזה. כאילו כל רגל עמוסה פוּד, ואני מיוזע עד לסניני. עכשו עתה מביין? הרי אנו הולכים סתם, ואין יורים בנו, וכבר נפוגנו במחצית דרכנו. 400 מטרים! התבין? וכיצד הם?

הוא סח על אלה שעברו את השדה הזה תוך כדי קרב, לעיני הגרמנים, תחת אש מוצלבת של מכוונות-היריה, דרך מוקשים ופגזים, מקצה היער ועד הכפר עצמו שניתנה הפקודה לכבשו. אותה שעת בוקר מוקדמת עוד שמר השדה על עקבות ההתקפה. ראינו את גופותיהם של הנועזים ביותר, של זה שיצא ראשון מן התפרה קדימה, של זה אשר הספיק להגיע בריצה ובחילה עד לאמצע השדה, גם של זה אשר פרץ, ורימון בידו ממש, עד לקצה הפרות הגרמנים, המקיאות אש ועופרת, ופתח דרך בפני חבריו ונפל. ועד לרגע מותו האחרון היתה יד ימינו גבויה קדימה, לקרב, להתקפה, להסתערות.

כעבור זמן מועט הגענו אל קוי הכזורים של הגרמנים. הגנה מעגלית עם, תעלות עמוקות, כלונסאות וסוללות-שלג שנכבשו ונתקשה כאבן, שתי נקודות-אש מבוזרות, 16 בקתות עפר שבהם הסתתרו הגרמנים מפני אש הולעפות של הארטילריה שלנו, צבורי קופסאות ריקות של פגזי מרגמות, אלפי תרמילי פגזים מרוקנים, מעלים קרועים של תילים גרמנים, בקבוקים משל קוניאק בבקתות של הקצינים, ושוב תרמילי-כדורים, תרמילים, — ביוקר עלתה להם לגרמנים הנגתם זאת.

לא הכפר עצמו ולא אותה חלקת האדמה שעליה עמדו בתיו היו חשובים לגרמנים, אלא העובדה שקילומטרים אחדים מערבה עוברת דרך-הנסיגה של כוחותיהם העיקריים בנורה זאת. התקרבותם של הבטליונים שלנו לדרך הזאת סכנה היתה בה לאויב, כהדרכת צניבה סביב הצואר. ופקודה ניתנה: לקיים את ההגנה בכפר זה בכל מחיר, עד הרגע האחרון. ארבע מאות המטרים של השדה הפתוח הקלו על הגרמנים את תפקידם זה. ננשנו אל אשן היריה הקבוע בסוללת-השלג: כל החלקה עד ליער עצמו כאלו פרשה היתה על כף היד. כאן צווחו הקצינים הגרמנים „אש—אש“! אולם אצל לוחמינו היתה פקודה משלהם, והם קיימה, ואילו הקצינים הגרמנים, אם עלה בידיהם להמלט על נפשם, הרי הם צווחים את פקודותיהם בדרך העוברת קצת מערבה מהכפר הזה.

מי הם גבורי ההסתערות הזאת? רבים הם, אולם את זכרם של 15 הנועזים מעריץ כל הגדוד מתוך צער רב ובהוקרה עמוקה. על 15 מקלענים, ובראשם הלויסנגנט לימווק וסנך הלויסנגנט שצ'רין, הוטל לסייר את החלק הצפוני-מזרחי של הכפר, לשתק שני קני מכוונות-יריה, ובאם יצליחו — להתכצר בבתי הקיצוניים. היה לילה. הם זחלו על פני השלג: צריך, שהאויב לא יבחין בהם עד הרגע האחרון, יש לעצר את הנשימה שלא תשמע, לפרוץ ליד סוללות-השלג עצמן דרך, בסערת-אש, אל הבתים. מרחק של שלוש מאות וששים מטרים זחלו המקלענים במשך של 4 שעות וחצי — והו שיעור-הזמן בניחה כגון זו. בארבעים מטר לפני

חפרות הגרמנים הרגישו בהם, והם נכנסו בקרב, השתיקו שתי מכונות־יריה כפי שצווה עליהם ופרצו אל הכתים הראשונים והחיוקו בהם — בעבי האויב — חמשה עשר מול חמש מאות. שצ'רבין הצליח לפרוץ לו דרך חורה ולהביא אתו את הידיעות הדרושות להסתערות המכרעת. חמשה עשר גבורים נפלו בקרב בלתי־ישוה. בבוקר, אחר הנצחון, נמצאו גופותיהם בכפר שנכבש מידי הגרמנים, ובכבוד צבאי הובאו לקבורות.

הבטליונים צעדו קדימה. מפקד הסיירים קוזנין, שנפצע פעמיים, לא פרש מן המערכה — הגים את הגרמנים מהיער הקרוב. לסייריו קוראים בגודד: „אנשי הגורדיה שלנו!“ כך עברו האנשים דרך ארבע מאות מטר של אש; עם שחר עבר הכפר לידניו; והבטליונים שלנו התקדמו מתוך קרב אל דרך־הנסיונה של כוחות הגרמנים העיקריים בגזרה הזאת. קצרה ופשוטה היא הודעת היום על כך: „צבאותינו המשיכו בקרבות־התקפה נגד הצבא הגרמני־הפשיסטי וכבשו נקודות־ישוב אחדות“.

כל המסופר לעיל אינו אלא שורה מתוך סכום יומי. נקודת ישוב אחת. ארבע מאות מטרים של שדה פתוח. והסתערות.

ייבגני קריגר, סופר מיוחד של ה„איובסטיה“. בחזית המערבית.

יום רגיל

יש ימים שעל השיבותם ומשמעותם במילואן אנו עומדים רק כעבור זמן ידוע; ישנם מאורעות המיועדים להגיב את פרים רק בעתיד. השקפ בחזית, כביכול, חדור לאמתו של דבר מתירות חבויה ועבודה פנימית כמסה של מכונת המלחמה.

ביחירתו של הקולונל קספֶּנְקוֹ צוין יום רגיל זה ע"י אפיזודה צנועה בהיקפה. ממול ליחידה משתרעת גזרה אחת מקוֹי־ההגנה של הגרמנים, שהם מכנים אותה בפקודותיהם בשם „קו שטרואס“. בהתאם לנתונים מסוימים בקר אותה היטלר וציוה להחזיק בה בכל מחיר.

מה סיבו של הקו הזה? הוא ערוך במבואותיה הקרובים של נקודת־ישוב אחת, ומורכב ממערכת כפרים מבוזרים כהלכה; כולם משתרעים על פני מישור פתוח. הרוחים בין הכפרים נתונים לאש רצופה. כל כפר בפני עצמו מהווה מעין מבצר קטן, מוקף תיל דוקרני, סוללת־שלג, שרשרת של מחפרות מובלשות לְפָנָים. כל הבתים, כל הבנינים שבכפרים, הפכו למצודות־אש בצורות.

התקפה חיתית על קוֹי־ההגנה של הגרמנים — היתה משוללת־הניזון. נקפו, אפוא, בהחלטה הנכונה האחת במסבות אלו. עם דמדומי־שחר הסתערו יחידות־המשנה תחת פיקודם של החברים גֵ'יבֵ'ב וְנִיֶ'קְבִיץ' בוינוק מהיר אל הרוחים אשר בין הכפרים, חצו את הדרכים וביתרו את קוֹי־ההגנה של הגרמנים בשתי נקודות חשובות. עוד טרם הספיקו הגרמנים להתאושש, התקדמו לוחמינו כשלושה קילומטרים והצי. אולם כל זה שימש התחלה בלבד. משנתאוששו הפאשיסטים פתחו בהתקפה נגדית. לא הספיקו להגיח ממאורותיהם ומטר־עופרת ניתך בפניהם. שתי יחידות המשנה שלנו שהיו במארב הטילו את עצמן להתקפה. הגרמנים, שניסו להתקיף את אנפינו, נמצאו מותקפים מאנפיהם הם. הפאשיסטים המועטים שנשארו בחיים הצליחו לחזור למאורותיהם ולהנצל מאש ומכידון. פני השלג האדימו. פה ושם התגלגלו גופות הגרמנים. חמש פעמים באותו יום הסתערו הגרמנים בהתקפה נגדית בשאיפה לקטם את טריוינו. לשוא. כל התקפות הנגד נהדפו באבדות קשות לאויב.

עם ערב הוברר לגרמנים שהפריזו שלנו איתן, הם הפסיקו את ניסיונותיהם לחסלו. חותחינו עמדו עתה במרחק 600 מטרים מכפר שנכבש ע"י הגרמנים. מעמדות־הארטילריה שלנו אפשר היה לראות בבהירות את הנעשה במחנה האויב.

בקליעה ישירה הלמו חותחינו עמדות־בטון מבוזרות אחת אחרי השניה. אחד הפגזים פגע במחסן־החמושת ופוצצו. היום ופולותיו צנוע־ההיקף הגיבו, אפוא, הישגים לא זעומים. הושמדו 310 פאשיסטים, שני מחסני־החמושת, מכונות־יריה, מרגמות. והעיקר — במערכת־המגן הגרמנית הובקעה פריצה. ו. אנטונוב, סופר מיוחד של ה„איובסטיה“. חזית קלינין, 10.8.

מהמתרת הצ'כית במלחמה הקודמת

מעשי החבלה בבוהמיה ובמורביה, שאנו שומעים עליהם כיום, הם פרי מסורת טובה מימי מלחמת השחרור של העם הצ'כי במלחמה הקודמת. מלחמה זו התנהלה אז בשתי חזיות. האחת – בנכר, תחילה כפעולת הסברה פוליטית של מסריק ובנוש. ואחר כך בצורת השתתפות פעילה של הגרודים הצ'כוסלובקיים במלחמת האנטנטה עם ארבע המעצמות. החזית האחרת, לא פחותה מן הראשונה בחשיבותה, היתה בבית, בבוהמיה ומורביה. בעול המלחמה הזאת נשא ארנון חשאי, שקרא לעצמו לפי הרונמא הסיצילינית בשם „מפיה“. בראשו עמד ד"ר פרשמיסל שְמֵל, שנתמנה, אחרי הקמת המדינה הצ'כוסלובקית, למנהל לשכת הנשיא; אחרי כיבוש פרג בידי הנאצים נאסר, והוא כבר איש וקן, ומת באחד ממחנות הריכוז שלהם. על חברי ה„מפיה“ נמנו גם פקידים נבונים של האדמיניסטרציה האוסטרית, כגון, יוסף בֵּינְרֵט, בעת ההיא מנהל שרות הפקוח הפוליטי על יד משטרת פרג, שנתמנה אחרי המלחמה, כנמול לשרותו רביהערך למען תנועת השחרור הצ'כית לראש משטרת פרג.

שני תפקידים היו לה ל„מפיה“: לקיים את הקשר עם התנועה שבחוץ-לארץ, להודיעה אותה על כל המתרחש בבית ולהמציא לה חומר אינפורמטיבי חשוב על כונותיהן של וינה וברלין. בשטח זה השיגה ה„מפיה“ הישגים מפליאים. סמוך לעיררה הקטנה וויטצה, מדרום לפרג, עבר קו הטלפון וינה-ברלין על פני חוה קטנה ובודדת. בבית הקטן והצנוע הזה התקיימה ה„מפיה“ מרכז טלפוני והאזינה לכל השיחות שהתנהלו במשך המלחמה בין שתי הממשלות שבוינה וברלין. חברי ה„מפיה“ חדרו גם לתוך מרכזי הרשות האוסטרית בווינה, ועל ידי כך היה בידה להמציא חומר חשוב ביותר לתנועה בחוץ לארץ.

ת. ג. מסריק, בספרו „שיחות עם קרל צ'פק“, מספר על כמה דרכי-ערימה שהיה צורך להשתמש בהם כדי לקיים את הקשר בין מרכזי התנועה שבחוץ לארץ לפרג, על אף הריגול של שלטונות אוסטריה. הרבה דאגה ועמל הסב לנו ענין שיגור השליחים לפרג, לא רציתי להשתמש בתחבולות המקובלות, שהיו ידועות בודאי לשלטונות האוסטריים, כגון הסתרת ידיעות בצוארון הכתונת או בסוליות הנעלים, ומשום כך עמדנו לפעמים בפני בעיות תכניות קשות: למשל, הנחת פיסת ניר בחוך המננזן של שעון כיס, קריחת חור במטריה, הכנסת מכתב לעפרון, שהוצאה ממנו תחילה חתיכת עופרת. נגר צ'כי התקין לנו מזודות, לא כפולות קרקעית כי אם כפולות דפנות, והעיקר היה, שבשעה שהיו מקישים על המזודה – נשמע קול צלול, ולא עמום כשל הלל; אכן ידע הנגר את אומנותו. הטמנו ידיעות בחביות שמן והיינו צריכים לסמן אותן בצורה שלא תעורר חשד. פעמים גם נכשלנו והיה מקרה בשליח שהביא לנו מפרג ידיעות בכריכת ספר האופירות של סְקֵטְנָה, אבל לפני הגבול נפל עליו פחד הבקורת. למזלו עוד הספיק לזרוק את הכרך בעד חלון הרכבת.

עד היכן הגיע היקף פעולות-ההתירה של הצ'כים בחוץ-לארץ אפשר לראות מתוך חוזר חשאי גדול של הנהלת המשטרה בפרג מיום 7 במאי 1915, שבו נרשמו

שמותיהם של 1400 ציבים, הפועלים בחוץ לארץ נגד ארבע המעצמות. ואולם מאותו חזור ניכר גם כן, מה מעט הצליח הריגוליהנדי האוסטרי לראות את פעולתו הממשית של ארגון „מפיה“ בחוץ-לארץ. בעוד שבתחור זה נזכר הדיר אדוארד בנש רק דרך אנב, ניתנת שם אותרה על דפים אחדים בנוגע לאיש מסוים, אדוארד בילסקי. משטרת פרנ לא היה לה כל מושג, שזהו רק אחד השמות הברויים שבהם כנה עצמו בנש בחוץ-לארץ.

*

התפקיד השני של ה„מפיה“ היה ארגון מעשי-חבלה בפנים הארץ ויצירת אוירה של איבה לנוש ארבע המעצמות. פעולה זו החילתה התנגדות פסיבית שיטתית של האוכלוסיה הציבית וסופה התקוממות גלויה. כשחקריה ממשלת וינה על „מלוח המלחמה“, נמנעו הציבים ככל האפשר מלחתום על המלוח. בציביה נתנו הגרמנים באופן יחסי למלוח המלחמה הראשון פי תשעה משנתנו הציבים, ובשאר המלוות עלה היחס עד עשרה כנגד אחד. כמו כן, למרות כל התקנות והבקורות החמורות, לא מסרו האכרים הציביים לרשות אלא מקצת מתוצרתם החקלאית, ולא עוד אלא שלעתים קרובות הניחו כמויות גדולות שיתקלקלו, ובלבד שלא לתתן לשלטונות. כנופיות מווינות היו שודדות כלילות את רכבות המשא והיו מפריעות על ידי כך את האספקה לתושבים. כך נכרה המהומה והמבוכה בעורף האוסטרי. בעת ההיא התהלכה מפה אל פה אמרה של המשורר הפולני מיצקביץ: „עבד אתה – הבנידה היא נשק העבד!“ כך הוקס לגיון שונאים בלב המונרכיה ההבסבורגית, למן הפקיד הגבוה ביותר ועד לפקיד המשדר האחרון. כל אחד טרח להשיג איזו ידיעה שהיא כתועלת התנועה בחוץ-לארץ; תנועות הצבא, הובלת תחמושת, חכניות אסטרטגיות, חכניות כלכליות, הומנות נשק, פקודות חשאיות של הרשות, פקודות-צבא. יתר על כן – גם יומניהם הפרטיים של מיניסטרים אויסטריים הגיעו בדרך זו לחוץ לארץ.

פעולה זו הושלמה על ידי מעשי חבלנות נפתלים ביותר. זמן מה הניעו הרופאים הציביים את הקהל לנתותי המעי העור. בדרך זו נתמלאו עד מהרה כל בתיהחולים בבוהמיה ומורביה ולא נותר כל מקום לחיילים פצועים. אוסף גרוטאות המתכת שהוכרו עליו מטעם השלטונות האוסטרים לא מצא כל הר אצל הציבים. לעומת זאת החלו עד מהרה בחוגים הציביים לאסוף את כל מטבעות המתכת ולהוציאם מן המחזור, ועל ידי כך נגרמו שוב קשיים חדשים.

תעמולת-הלתש פעלה להפליא. בעת ההיא לא היה עוד הרדיו בארץ ואף על פי כן יכול וכלו מסריק ובנש להיות בטוחים שכל ידיעה שהם מבקשים להודיע את העם הציבי תופץ במשך זמן קצר על פני כל בוהמיה ומורביה. לא עברו ימים מרובים, וגם הגודים הציביים שבצבא האוסטרי נתפסו להלך רוח זה. היה מעשה באביב 1916 בשעת התקפה שרנימנט שלם, הגדוד ה-28 של חיל הרגלים, שהיה מורכב ברובו ציבים פרנאים, עבר „בתופים ובמתולות“ אל הרוסים. אז נמחה שמו של הרנימנט מרשימת הצבא האוסטרי, דבר שלא היה דוגמתו בכל ימי ממלכת הבסבורגים. זמן מה אחרי כן עשה כמעשהו גם הרנימנט ה-86 של חיל

הרגלים, שהיו בו בעיקר חיילים ציכיים מסביבת מלח בולקלוב, צפונית לפרג. בתור עונש העברו נדרים ציכיים אחרים, שחננו אותה שעה בעורף, ממחוזות ציכיים למחוזות גרמניים. כך למשל הועבר הנדוד ה-35 של חיל הרגלים מפילון לעיר הגרמנית דומבורג אשר בצפון צ'כיה. צעדים אלה ואחרים הביאו בתחילת 1917 לירי התמרמרות גלויה של החיילים הציכיים שרובאה עד מהרה. תשעת מנהיגי המרד הוגמתו מיתת בית דין ברומבורג.

ברצות הנהגת הצבא האוסטרי לעשות מעשה שיפחיד את תנועת החבלנות הציכית, בחינת "למען ישמעו וייראו", תבעה לדין מדינאים ציכיים, ביניהם את ד"ר קרל קרמרו וד"ר אלוויס בשיין, שנשארו בארצם. הם נדונו למות אבל הקיסר פרנץ יוסף, שהיה לו חוש פוליטי בריא יותר משהיה למצביאיו, מנע את הוצאתם להורג. יורשו קרל נתן הנייה לשניהם. קרמוזי היה אחר כך ראש המינסטרים של צ'כוסלובקיה ורשין עמד במשך שנים רבות בראש מינסטריון חכספים.

מעשי החבלה לא פסקו. בשנת 1917 התפוצץ בדרך מסתורית בית הרושת גדול לתחמושת בבולוץ על יד פילון. השלטונות האוסטרים ניסו לשמש את המאורע הזה, ואולם עוד בו ביום נודע הדבר בכל רחבי צ'כיה ומורביה ואש המרידה הפנימית הוסיפה להבהב.

מלחמת שחרור זאת עלתה בקרבנות מרובים, אבל סופה היה נצחון. דוגמתה ומסורתה של ה"מפיה" תהיה וראי גם כיום נר לרגלי המוני העם הציכיי.

תעודתה העקרת של תעמולת קל אמה ואמה היא לתקנות תבנה ברינה על טאבקייה של האמה ומשדותיה, ותחפץ עו לסנע בהשגנתו.
כלי זה אך קעשה התקנה למלא את תעודתה השניה בטעלה ופחותה בתשיבותה של התעמולה: לזכות בסיועם של ה"גיטליים" ולזרע ספקות ורפיון ידים בקרב האויב.

ד. א. סנדרס

תוכנתה הראשונה של תעמולת אמה היא כלפי עמה היא.

ד. א. סנדרס

הכלכלה הסובייטית והמלחמה

(בעקבות החוברת «Soviet Economy and War», למוריס ז'ב)

במלחמה המודרנית – יותר מככל קודמותיה – נודעת חשיבות מכרעת לחמרי הנלם ולכוחות הייצור של הצרדים היריבים, וכן לדרגת פתוחם בפרוץ המלחמה. הישגי הנרמנים בשנתיים הראשונות של המלחמה הנוכחית אופשרו קודם כל ע"י הכנותיהם בשטח הייצור המלחמתי, וע"י הונחתו אצל העמים הנתקפים.

טבעית איפוא השאלה: מהן סגולותיה של המעצמה הסובייטית המאפשרות לה לעמוד במערכה ממושכת. ומצד שני: מהן חולשותיה המחייבות סיוע מצד בנות בריתה.

1. בעיות הפוטנציאל המלחמתי של ס.ס.ס.ר.

בשנים האחרונות התקרמה רוסיה הסובייטית הרבה בדרכה להרכיב את המדינות הקפיטליסטיות של המערב. אך בכמה וכמה שטחים היא נחשלת עדיין. ומכמה בחינות עורנה מצוירת פחות מאשר גרמניה. אמנם, עוד בשנת 1938 הגיעה למקום הראשון בעולם בייצור תבואות ומגנזיום, בתעשית טרקטורים וקטרי רכבות, ולמקום השני בתפוקת הנפט, אולם פגרה לעומת גרמניה בתפוקתה הכוללת של מתכות ברזל, פחם, פלדה ובעיבודן. נוכח מספרי האוכלוסין ברוסיה ובגרמניה מתבלט הפגור עוד יותר. בהשוואה לגרמניה היתה התוצרת הרוסית בשנת 1938 שליש בברזל ופלדה, וחמישית – בפחם. בינתיים הוסיפה אמנם ס.ס.ס.ר לפתח את תעשיותיה, אולם אין לשכוח כי אירופה כולה עוברת עכשו בשביל מכונת המלחמה הגרמנית.

הקובע בתעשייה הכבדה לנבי הפוטנציאל המלחמתי הוא – האפשרות להעבירה בנקל לפסי הייצור המלחמתי. בתי הרושת לטרקטורים צריכים לעבור לייצור טנקים. בעית הפוטנציאל המלחמתי היא בעיה של מינימום בזמן הנדרש למעבר אל הייצור המלחמתי, כלומר, לעשית כלי מלחמה עצמם, במקום הקמת בתי הרושת לייצורם. המדיניות הרוסית הביאה את כל זה בחשבון. בתקציב הסובייטי לשנת 1940 תפסו ההוצאות להגנת הארץ שני שלישים, ואחוז זה עלה עוד בשנת 1941.

ברם, שאלת הפוטנציאל המלחמתי אינה כמותית סתם. חשוב כל אחד מן החמרים הנחוצים למלחמה – וחשובה הפרופורציה המתאימה ביניהם. העדר תוצרת מפתח אחת עלול לגרום תקלה רצינית לכלל הייצור. בשטח ההספקה העצמית נמצאת ברית המועצות כמצב טוב בערך. רוב הנלם הנחוש נמצא באדמתה ומהחסר לה אנרה רזרבות נכרות. קיים ברוסיה מחסור מסוים לנבי סוגים שונים של כלי הייצור. אולם נידולה של תעשית בניית-המכונות. פי 28, מאז 1913, מאפשר סיגול אינדוסטריאלי מהיר לתפקידי ייצור. לעומת זאת סובלת גרמניה מחוסר חמרים הכרחיים כגון נפט, נחושת, גומי, מגנזיום ועוד. השואת ההכנסה הלאומית לגול נולת – זה המפתח ליכולת הייצור של אומה, – ברוסיה וגרמניה היא לטובת האחרונה. שם עלתה במשך שלוש השנים

האחרונות כפלים על זו שברוסיה. בשנת 1987 נשתתה ההכנסה הלאומית הרוסית בגרמניה לרוסיה. מאז נוספו לגרמניה כל הארצות הנכבשות, שתצרכתם צומצמה צמצום אכזרי ביותר על מנת להעמיד את חלק הארי של הכנסותיהן הלאומיות לרשות מאמץ המלחמה הגרמני. בכל זאת אין לנו להעריך את העובדה הזאת יתר מן המדה. היא מציינת רק את קצה גבול האפשרות של המאמץ הכלכלי. למעשה יהיה הנבול צר יותר, בהתאם להיקף התעשייה הכבדה הקיימת ולמחסור החלקי בחמרי מפתח מסוימים. בארץ, כרוסיה, שבה שעור השקעות-היסוד הוא כה גבוה, ההכנסה הלאומית לנוגלות קובעת יחסית פחות מאשר מקורות חמרי הגלם ויכולת הייצור של התעשייה הכבדה.

2. היכן הם מרכזי התעשייה הסובייטית

כל זמן ששני שלישים בערך של התעשייה הרוסית נמצאו במרכזים מועטים במערב המדינה – היו אלה נתונים לפניעות. גם כיום תופסות מוסקבה, לנינגרד ואוקראינה מקום מכובד בענפי ייצור רבים. אולם בזמן האחרון חלה בתעשייה הרוסית תווה למורת. הבדל מהותי מתבלט כאן במנמות שני המשטרים – הנאצי והסובייטי. אנשי הסדר החדש, שואפים לדיאידוסטריאליזציה של הארצות הנכבשות, אשר תצטרכנה בעתיד לשמש בעיקר מקורות חמרי גלם ומוון ל"רייך". לעומת זאת שוקדת ס.ס.ס.ר. על התפתחות מזורזת של האזורים העניים והמפגרים, ומעבירה תעשיות אל הגפות המפיקות חמרי גלם. אילו היתה רוסיה משתמשת באזורים המזרחיים שלה כב.מושבות, רק לשם תפוקת חמרי גלם, בול, והיתה מסתפקת בהוצאת רווחים בלבד, היה קוצר ראות שכזה גורע הרבה גם ממעמדה במלחמה. והרי דוגמאות אחדות:

א. תפוקת הפחם התרכזה בימי הצאר באזור הדוניצ'אק, שם הופקו 87% של הפחם ברוסיה, ופחות מ-3% – באזור קוֹזֶנְצֶק (מערב סיביר). מכרות הרי האַלְטַאי, המכילים שלישי הרורבות הרוסיות, טרם נודעו אז כל עיקר. בשנת 1987 עלתה התפוקה הכללית פי ארבעה. אולם מזה הופקו ב"דוניצ'ב" ששים אחוז בלבד, ולעומת זאת ספקו סיביר, אורל, המזרח הרחוק, קוקו, קֶנְקֶסְטֶן ביתר – כשליש, ולפי התכנית יגיע חלקם של האזורים הללו בשנת 1942 לארבעים אחוז.

דוגמאות כיוצא באלו אפשר להביא בנוגע לנפט, למפעלי השמל, למטלורגיה ועוד. ב. האזורים מוסקבה, פטרוגורד ומרכז רוסיה היו לפני המלחמה הקודמת מרכזי התעשייה הרוסית אף על פי שהפיקו רק המשה אחוז מתפוקת הברזל הרוסית. הברזל, הפלדה והדלק הובאו מאזורים מרוחקים. הסובייטים עברו לנצל מוגבר של המכרות המקומיים ולשמוש פְּרִיטְרִי-הברזל וגרוטאות. בדרך זו הועלה בתוך אזורים אלה ייצור נְתָקִי הברזל (ferro-alloys) החשובים כל כך בתעשיות-המלחמה בימינו – לשמונה אחוז, וזה של פלדת עֶקְנֶגֶל ופלדת יציקה – לשמונה עשר אחוז מכלל הייצור.

וכן נתאפשר פתוח תפוקת מתכות לא-ברזליות וייצור חמרים כימיים – ענפים שכמעט לא היו בנמצא בשנים הקודמות – ובעיקר במזרח. במזרח של רוסיה האירופית ובקונו נמצאת גם התעשייה, רבת החשיבות כיום, של גומי מלאכותי. כי אלה היו מגמותיה הניאוגרפיות של הפוליטיקה הכלכלית הסובייטית:

א. פתוח תעשיות במקומות, שבהם קיימים יתרונות מכסימליים בעצם הנישה

לחמרי גלם ולמקורות אנרגיה.

ב. תכון ההתפתחות לאוון מכסימלי, בכל האזורים הראשיים, של התפוקה הראשונית ותעשייתה בורד: במערב, ע"י הנכרת התפוקה הראשונית; באזורים האחרים – ע"י טפוח התעשיות העוסקות בעבוד סופי*.

ג. כתוצאה מהאמור – הקלת בעית התובלה, הקיימת גם כיום למרות השפורים והגדלת רשת מסילות הברזל. במקום לשלוח גלם ודלק ממקום תפוקתם לאזורים מרוחקים ביותר, על מנת לעברם שם, משתדלים כיום לאחד את תפוקת הגלם ועבודת התעשיתי באזור אחד. אמנם שאלת ההובלה עומדת בעינה לגבי הסעת התוצרת המוגמרת. אולם משקלה של זו ונפחה הם פחותים בהרבה משל הגלם ששמש לעשיתה.

ד. העברת התעשיות נרמה לרובי האוכלוסיה העירונית. מ"מ 1926 ועד 1939 גדלו האוכלוסים ב"ס.ס.ס.ר. בחמשה עשר אחוז. אולם האוכלוסיה האגררית פחתה ב"מ 5 אחוזים, והעירונית הוכפלה, ומהוה כיום קרוב לשליש מכלל התושבים. ערים שטרם היו קיימות בשנת 1926, כגון מנניטווגורסק וקבנקה, מאכסנות היום ממאה אלף עד חמש מאות אלף תושבים. ועיקרם של מרכזים חדשים אלה הוא במזרח המדינה.

מה אפשר להסיק מתוך מגמות אלו בנוגע לפוטנציאל המלחמתי של ברית-המועצות בהאבקותה עם גרמניה? ביחס לגלם נראה מצבה טוב מזה של גרמניה, אולם, מבחינת הבסיס הכלכלי הכללי של המאמץ המלחמתי הלשה רוסיה המועצתית מיריבה. נוסף לזאת סבלה התעשייה הסובייטית קשה מהכבשים הנאציים. לא קל הוא הדבר לקבוע כיום, מהו שעור האכדות בתעשייה הנמצאת בשטחים שנפלו בידי הגרמנים, חוקרים הידועים בוהירות הערכותיהם אמרו את האכדות האלו, באוקטובר אשתקד, כדי המשים עד שבעים אחוז מכלל התעשייה הסובייטית. אך אותם החוקרים הביעו בסוף ינואר 1942 את התקוה, שבאביב של שנה זו יעלה הייצור המלחמתי** של רוסיה הסובייטית על זה שבהתחלת 1941. רבות דובר ונכתב בחדשים האחרונים על מאמצי הרוסים להציל את תעשייתם ע"י הוצאתה מן השטחים הנכבשים או הנתונים בסכנה, ולהעבירה לאזורים מזרחיים, וודאי גם עשו הרבה בשטח זה. אבל מן הראוי הוא שלא נשלה את עצמנו ביחס לתוצאות; ההעברות בוצעו במסיבות מסובכות וקשות של מלחמה ובאמצעות רשת מסילות ברזל לקויה ועמוסה עד למאד הובלות מלחמתיות ישירות. אכן, אם נסתמך על ההנחה המקובלת בדרך כלל כי בתחלת המסע הגרמני נמצאו כשלושים אחוז מהייצור הסובייטי במזרח המדינה; אם יחד עם זה נביא בחשבון את תוספת יכולת הייצור על ידי העברת מכונות מהשטחים הנכבשים למזרח וכן ע"י העברת התעשייה הקיימת לייצור מלחמתי, והנכרת הייצור לפי תכנית החומש בשנה זו, ולכסוף גם את קצב העבודה המוגבר – נמצא כי יכולת הייצור הכוללת של ס.ס.ס.ר., בשנה השניה למלחמתה בגרמניה, ירדה ככל זאת במדה רצינית. מכאן, שרוסיה זקוקה לעזרה פעילה מצד בנות הברית על מנת לעמוד בהאבקות ממושכת. עזרה זו יכולה להנתן ע"י משלוחי חמרים ונשק, ובכלל זה ציוד להנכרת הייצור. דרך שניה לתמיכה בה היא הקמת חזית שניה נגד גרמניה.

* בכלל זה – גם אוון בייצור הגלם החקלאי, ע"י טפוח גדולי מזון – במקומות מוכהקים של גדולים תכניים, – ולהפך. ** להבדיל מייצור תעשיתי כולל.

שירות-חובה ב"משמר הארץ" הבריטי

על התפטרותם. ברם, גם המתפטרים האלה — חלה עליהם, כאמור, האפשרות החוקית החדשה כי תוטל עליהם, מטעם מיניסטריון העבודה והשירות הלאומי, חובת ההצטרפות ל"משמר הארץ", פרט לנימוקי בריאות, למצבי דוחק מיוחד (exceptional hardship), או למעמי מצפון.

מעכשיו יהיו אנשי "משמר הארץ", דוגמת אנשי הצבא המריטוריאלי בימי שלום, הנעדרים ללא נימוק מספיק מאמונים או משירות, צפויים למשפט אורתי דחוף ופסקי דין של חודש מאסר, קנס של 10 ל"א או שניהם כאחד (ממש כאנשי ההגנה האורחית). על עבירות צבאיות בתוך השירות יענישו גם בעתיד בהתאם לתקנות הצבא. שעות שירות-החובה אשר תונהגנה לכתחילה תהיינה, בדרך כלל, (בתנאים תקינים) — 48 שעות ל-4 שבועות. במצבי חירום אפשר יהיה כמובן, לדרוש מאנשי "משמר הארץ" שירות רציף, ואף עויבת בתיים ומקומות עבודתם לשם רכזו בקסרקטינים, במחנות או בפעולות-קרב שוטפות.

מא הנהגת התקנות החדשות הספיק כבר הנסיון להראות עד כמה קלעו למטרתן. לא יותר משני אחוז מכל מתנדבי "משמר הארץ" השתמשו בזכות ההתפטרות האמורה, שניתנה להם. וגם מאלה רבים היו האנשים אשר לא מרצונם עשו כך, אלא בגלל תפקידיהם המפתח ההכרחיים שהם ממלאים במפעלים חיוניים כגון תחנות-חשמל ותעשיות-מלחמה הכרחיים, ואשר נאסרה עליהם כל התקשרות שתטיל בספק את קביעותם בעבודה. מעכשיו ניתנה ל"משמר-הארץ" האפשרות להגיע לידיו כושר מלא בהדיפת נסיונות פלישה כי ביאות.

עם הדוקס הכללי של האמצעים לניצול שלם של כוח-האדם באיים הבריטיים, חלו גם תמורות ידועות במסגרתו של "משמר הארץ". ההתקדמות בהכנת הצבא הבריטי הסדיר לתפקידי ההתקפה מחוץ למטרופולין (באירופה) — או בחלקי עולם אחרים) מקרבת את השעה, שבה יהא הכרח בקבלת תפקידים אהראיים יותר ע"י "משמר הארץ" בהגנה על אדמת בריטניה; ובו כוונן עצמו, הרי הניוס האינדוסטריאלי המוגבר מכביד והולך על מתנדבי "משמר הארץ" את המאמץ, הכרוך בהקדשת שעות הפנאי שלהם לשירותם זה. יתכן, כי במדת מה השפיע גם הזמן שעבר מאז יסוד כוח-מתנדבים זה, ואשר שמש במקצת את הרעננות הראשונה של רצון השירות וביחוד כאשר במשך כל הזמן הזה טרם בא נסיון הפלישה מצד הגרמנים שלקראתו היו דרוכים תחילה. אמנם, הפחתת המספרים של הברי "משמר הארץ" הפעילים, ע"י התפטרות, לא הגיעה, לכשעצמה, לירידי ממדים מסוכנים. אך נדגודים אלה היה בהם כדי לערער את שלמותו מבחינת הארגון והאימונים. על כן באו לפני זמן מה התקנות החדשות, המבטלות את זכות ההתפטרות החפשית, והמנהיגות, על כל פנים את האפשרות, להטיל את השירות ב"משמר הארץ" כחובה, וגם על אנשים אשר טרם נמנו בין המתנדבים אליו. הדושה בא במקביל לשנוי בדומה לו, אשר הונהג גם ביחס לשירותי ההגנה האזרחית (פקחים וכיו"ב). בשני המקרים ניתנה לאנשים, ששמשו כבר אותה שעה כחברים בשירותים אלה, ואשר אינם רואים אפשרות לקבל עליהם את התנאי החדש וגם את סיני המשמעת המתמירים אשר הונהגו מעכשיו, הרשות להגיש במשך זמן טונבל (עד 15 בפברואר 1942) הודעה

אנשי הג"א — לנשק

הפסקות ארוכות מאד חלות בחלקי ארץ רבים בין התקפת אוויר אחת להברחה. אף הפעלת "משמר הארץ" לקרב — היא ענין לימי פלישה.

יש קו משותף לשירותי הג"א והיל "משמר הארץ". כאלה כן אלה, אין אנשיהם עומדים בפני תפקידי הפעולה שלהם ברציפות.

מתוך מצב זה, ונזכה צמצום הרורבות הפנויות של כוח האדם בבריטניה, נבעו במשך השנים האחרונות ההצעות המרובות, לשתף גם את חבר אנשי הג'א, המאומנים כבר לתפקידיהם זה, "נחים" כל זמן שאין מטוסי אויב פוגעים בעריהם, בפעולות, "משמר הארץ"; לפי שעה — באמון הצבאי, לקראת אפשרות של פלישה, ויתכן כי גם בתפקידי המשמר (המוזין) הרבים והמיניעים. הצעות מסוג זה לא נשאו פרי במשך זמן רב, אם משום פקפוקים משפטיים לגבי מעמדם של עובדי "ההגנה האזרחית" לפי החוק הבין לאומי (והחשש לפעולות תגמול מצד האויב נגדם באם יתפסו עם נשק ביד*), אם מפאת הקשיים הארגוניים הגדולים שבכל ערבוב תחומים של שמכות ותפקידים בין שתי הסדרויות גדולות, ששתיהן דרוכות להגנה, כל אחת בשטחה המיוחד; לבסוף היתה יד הצורך על העליונה, ואלו הן התוצאות:

— הושג הסכם בין מיניסטריין המלחמה ובין המיניסטריין של בטחון הארץ. לפי הסכם זה יוכלו מעכשיו כל פקחי הג'א ועובדיה, פרט לאלה שוהי עבודתם המלאה, להתנדב לאמון בשורות "משמר הארץ", תוך שמירה על זכות הקדימה של השלמונות האזרחיים לדרוש מהם את שירותם בשעת הצורך. וכן יוכלו אנשי

"משמר הארץ", לפי סידורים מקומיים, לקב עליהם תפקידים בהג'א, כל כמה שלא יסתרו אלה את זכות הקדימה של הובותיהם הצבאיות. ע"י סדר זה מושגות שלוש תכליות חשובות. מתאפשר גדול נוסף ל"משמר הארץ", דבר העשוי להקל את עול השמירה, ולהוות תגבורת רבת ערך של לוחמים מאומנים לעת פלישה. מתרחב בסיסם וגדלה יעילותם של שירותי ההגנה האזרחית, במקרה של התקפות אויר בהיקף גדול מאד. וכן מתרבים הסכויים לכושר פעולתם של אנשי הג'א, של הפקחים ו"משמרות האש" למשל, במקרה של התקפת צנחנים או הופעת הטור החמישי לאחר הפצצה או תבלות גדולות. הללו ודאי שהיו מוגעים משירות אזרחי בלתי מוזין כל אפשרות לעסוק בכבוי שריפות או בתקון תבלות. לבם לא היה נוקפם כלל, אילו היו אנב כך הורגים מספר פקחים, בעלי מדים ותעודות, אך מחוסרי נשק. כי במלחמה בתנאי ימינו אלה אין אף להגנה האזרחית שום ברירה אלא להיות מסוגלת ומוכנה גם להגן על עצמה, בנשק ביד ובארגון מתאים. ייתכן, כי תכלית אחרונה זאת היא אולי ההישג החיוני ביותר של סדר חדש מועיל זה.

פעולת ההשכלה בחיל-העזר לנשים

מאת "מפקדת קשישה" בחיל-העזר לנשים

היסטוריה, הספרות האנגלית ושפות חוץ. ברם, הרוב הגדול ירצה בששורים, העלולים להועיל בחיים האזרחיים, או המאפשרים בלוי זמן מענין ונעים. אשר לנושאים ה"מקצועיים": רבות הן הצעירות שעבודתן בחיל-העזר היא מקצוען בימי שלום, או המתאמנות ממילא בשורות ה"א.ס.ס. לקראת משלוחי-יד חדשים; אך רבות אחרות תרצינה לקנות ידיעות שאין להפיק מהן שימוש בימי מלחמה, כגון קורספונדנציה מסחרית בשפות זרות, מלאכת מחשבת, וכיו"ב. צרכים מיוחדים אלה יופקו ע"י מוסדות תכניים, אולם לגבי צעירות בתידות מבודדות תתרון הבעיה הוא בכל אחד מבין 400 הקורסים המקצועיים בכתב, הקיימים ליד מיניסטריין המלחמה. בסוג ההכשרה המקצועית הייתי כוללת את

"השכלה ל-א.ס.ס." אינה בגדר של חידוש נועז. כל היתרונות השמורים לצבא מיועדים גם לחיל-העזר ורבות הן שכבר נהנו מהם. אין אנו מתנגדים לקיומן של "כתות מעורבות", אולם ברצוננו להבטיח שסתיי-פעולה נוספים אשר ענין מיוחד בהם לאשה.

תפקידה הראשוני של ה"א.ס.ס. הוא לסייע לנצחון, אולם אנו חודרים הרגשת אחריות מרובה לגבי חילות-העזר ורצוננו לעשות את כל אשר ביכולתנו, למען התיינה מצוידות כהלכה לקראת החיים — ואף במדה מרובה יותר מאשר אילו לא התייגשו כלל — לכשתעובבנה את השרות בגמר המלחמה.

התכנית מניחה מקום — ומקום מכובד — בשביל צעירות המעונינות בנושאים אקדמיים כגון

* בנוגע לפצם השאלה של התנגדות אזרחים לפילוש — ראה את הרשימה על הוכוח בנידון זה בעתונות השוויצית, בקיבוץ "מחנות", ינואר 1940, עמ' 82.

מקצועות משקדהבית, משום שצערות רבות הנמנות על ה"א.מ.ס. נשאות או מתארות לגברים. מפאת המלחמה יש מחסור במוון הדרוש לשיעורי הבישול. אולם ישנם ענינים רבים שאין מניעה ללמוד אותם, כגון, כיצד לבחור בית ולקשטו, כיצד לחסוך בהוצאות, כיצד לתכן כלכלה מאוזנת. מדוע לא לערוך שיעורים ל"תכניקה שימושית", בשעה שהאשה היא שעליה לשפל בברים דולפים ובפקקיהשמל סרבנים?

והנה כמה שפתיפועלה בעלי ענין כללי יותר. בכל הארץ, ולא פחות מזה בצבא, משוחתים בבעיות המלחמה, ובבעיות שלאחר המלחמה. רצינונו הוא, שחברות ה"א.מ.ס. לא תפגנה בהבנת הפנינים האלה. בדרך כלל מוטב לעשות זאת בתוך היחידה, במסגרת "תכנית הלשכה הצבאית להסברת ענינים שוטפים", וכן ע"י שיחות בלתי-רשמיות, אולם כל קבוצה ב"א.מ.ס. הרוצה בעזרה מן התנין רשאית להזמין מרצים אזרחיים מומחים. רבים הם הסבורים, שלאחר יום עבודה קשה הם זקוקים לשעשועים ולא למאמץמחשבה. נראה לי שהוכחתי, כי אין ברעתנו לשלוח את האנשים חזרה לבית-הספר. ביכלתנו לסדר קונצרט של תקליטי גרמפון, שירה בצבור, צורות שונות של ריקודים, לסייע בסדור הקראות דרמטיות, ואם להקית דרמטיות תוקנה לעצה בקשר עם ביצוע הצגה, נוכל להעור בבמאים מתוך הצבא ומבין האזרחים. ולאלה הרוצים במלאכה מענינת

ומועילה — קימים ייצוריצעועים, מלאכת-עור ורקמה וכיו"ב.

קורפוס ההשכלה של הצבא ומחלקת ההשכלה שליד ה"א.מ.ס. עלולים למלא תפקיד חשוב בביצוע פעולות אלו ורבות אחרות. אנו סומכים במדה מרובה על כך, שאנשים בצבא ובחידות ה"א.מ.ס. יהיו קבוצות לשם שיחות, סידור נשפים מוסיקליים וכיוצא באלה. ואולם יחד עם זה אנו מכירים, שכל קבוצה זקוקה לעצה בתכונות תכניות, לספרים ולמחזורי הצגות, לחמרים, ועתים גם לעזרת מדריכים מומחים ציביליים. את כל זה יכולים אנו לספק לפי תכנית-ההשכלה של הצבא, אשר כל שרותי-ההשכלה בארץ משתפים בה פעולה. ועדים מתחזים מיוחדים לשפות ההשכלה בצבא ה. מ. הוקמו באוניברסיטאות, למען ספק מרצים ומורים ציביליים, וכל רשויות-ההשכלה המקומיות מקדמות בכרכה את אנשי-השרות ואת נשי-השרות בבתי-הספר ששעריהם מתקיימים בערב, במכונים לאמנות ולמקצועות תכניים. כל זה אינו כרוך בתשלומים, לא ליחידה שלמה ולא ליחיד, פרט לקורסים בכתב הנתנים בתשלום נומינלי של -10. כל משאלה והצעה בתוך היחידות מתקבלות בעין יפה. והצערות אשר ב"א.מ.ס. יכולות להיות סמוכות ובטוחות שבמדת האפשרות תקיימנה כל משאלותיהן, שכן כתוצאה מהצטרפות לשרות ניתנה להן הגישה לכל מקורות-ההשכלה שבארץ.

תקונים במבנה הצבא האמריקאי

המסורתיות שבין התיילות המסורתיים. לכך, ולגימוש כללי של מנגנון הנהול המרכזי, מתכונת הרפורמה האחרונה בצבא ארצות הברית. כל מדוריו המרובים של "דפרטמנט-המלחמה" רוכזו עכשו בשלוש מחלקות יסוד: לחיל-האוויר, לצבא-הקרע, ולאספקה. ועל כולם יוסף לנצח ראש המטה (הגנרל ג'י.ס. מרשל). מעכשו מובטחה, איפוא, נציגות מספקת לעניניו וצרכיו של חיל האוויר, אשר ראשו (הגנרל ה. ארנולד) ישתתף בהנהלה המרכזית של עניני הצבא, ולו יקבע מטה כללי משלו. ע"י כך מסולק המקור הנושן של תרעומת מצד קציני חיל האוויר. בצבא הקרקע, שהצטיין עד כה בחלוקתו הקפדנית לחיל הרגלים, חיל התותחנים, חיל השריון וחיל הפרשים, ולכל אחד מהם "ראש" (Chief) מקצועי משלו, סדר

עזוני אמריקה מתחלת מרץ ש.ז. הודיעו על מספר תקונים במערכות צבא ארצות הברית שיש בהם ענין רב כשלעצמם, ומה גם כשבהם באה לידי גלוי אחת המנמות היסודיות בתמורות המתחוללות ברודנו בעצם מושניו של כוח צבאי, מבנהו וארגונו. וזוהי המנמה לדצנטרליזציה של מבנים צבאיים, והפיכת הקטנים שבהם ליותר עצמאיים על ידי לכוד נוסף של סוגי החיל השונים, החל כבר מהשליבים הגמוכים בסולם הארגון הצבאי: — כגון, מווגם של חיל הרגלים וחיל התותחנים כבר במסגרת של רגימנט. הנשמה מלאה של מנמה כזאת, שהיא תולדה מדרישותיה הנמרצות של המלחמה בומננו לגמישות צבאית, מתייבת התגברות על הרגלי מחשבה רבים עוד מהעבר הקרוב, והנמכת המחיצות

עליה בדרגה משלו לקצינו, וכיו"ב, — מתגשמת מוינה מרחיקה לכת. במקום כל אלה יעמוד בראש החילות המצורפים „ראש צבא הקרקע“ אחד (הגנרל מקנר). ע"י כך יתפנה הגנרל מרשל, שהיה עד כה עמוס שפע עניני אדמיניסטרציה והדרכה, לתפקידו העיקרי — תיכון קוי היסוד למערכה הצפויה, וביצועם. אף הפעולות והמוסדות להדרכה הצבאית ולהכשרת הקצינים והשתלמותם, שהיו עד כה נתונים בתחומים המוגבלים של כל חיל לחוד, יצורפו עכשיו תחת הנהלה מרכזית, מתכנת,

יוזמת ומבקרת, אחת. רווחת התקוה כי מבנה חדש זה יבטיח את מלוא האבטונומיה הדרושה לצבא הקרקע ולחיל האוויר, לכל אחד בחוג תפקידיו הוא, ויהד עם זה — את הלכוד השלם שלהם בשעת מלוי כל תפקיד המוטל עליהם. על הפרק עוד — הגשמת יתר תיאום בין הצבא לצי המלחמה (שניהם — על אנפיהם האוויריים), נושא, אשר גם הפובליציסטים של ארצות הברית גם מומחיהם הצבאיים מקדישים לו תשומת לב מרובה מאז נמיון „גמל הפנינים“.

ב ק ו ר ת ס פ ר י ם

אטלס היסטורי של עם ישראל. מחזור ראשון: „ישראל בארצו“. ספר ראשון — „תקופת התנ״ך“ — ד״ר ב. מייזלר

הגרפי מתבלט מעצמו פשר השינויים בנבולות. לפני כל מפה (ולפעמים לפני שתיים שלוש המשתייכות לתקופה אחת) באה הסברת הרקע הכללי של התקופה, וליד כל מפה — הסברה מנוקדת, גרושה ציטטות מהמקורות, על התפתחות העינים והמאורעות המתוארים בה. עיטורי תבליטים, ציורים, פסלים וכלים בני התקופה, המלווים כל עמוד (מצוירים ע"פ פ. קראוס) מוסיפים חן לספראטלס זה ומקשרים, ביחוד בשביל הנוער, את המאורעות המסומנים במפה קשר אסוציאטיבי חזק עם סמלי התקופה ומגנוניה. בין המפות יש לציין במיוחד את מפת החדרה לארץ (מלחמות משה ויהושע), לפי הגדרת האטלס); מפה כלכלית ציורית של הארץ בתקופת הפריחה; וכן תאורי מסעי המלחמה והמערכות, החל מהתבוסה באפק בימי עלי ומלחמות שאול, וכלה במסע מסוג אחר — בהתאהוותם של שבי ציון. בסופו של האטלס מובאת „רשימת ישובים בא״י ויהוים“, אשר כוונתה ל„המתיישב את הישובים הקדומים על ידי הוראת ישובים הקיימים כיום על הרבותיהם או הסמוכים לתליהם.

ספראטלס שכזה המלווה הסברה תמציתית, הפורש בשפה פשוטה את היריעה ההיסטורית והשופע ציטטות-משפטים מקראיים מקוריים — ברכה רבה צפונה בו. ארץ ישראל הועלתה לא פעם על פני אטלסים משל ה„גויים“ שגורכו

ספר זה הוא סנונית ראשונה של מפעל הראוי להוקרה מיוחדת — הוצאת אטלס היסטורי של עם ישראל בעברית. האטלס תוכן ע"י ד״ר פ. י. מייזלבר. העריכה הגרפית היא בידי ד״ר י. שפירא. הכותרת מבטיחה „השתתפות חבר אנשי מדע מומחים לכל תקופה ופרשה“. והספר הראשון, ששמו של ד״ר בנימין מייזלר נקרא עליו, מוכיח שיש ממש בהבטחה זו. בהקדמה לאטלס אנו קוראים: „צורתו צורת אטלס היסטורי, אבל מתכונתו אינה זו של אטלס היסטורי מקובל, שאינו אלא קובץ מפות המראות את המצב הפוליטי והאדמיניסטרטיבי של הארץ או המדינה לתקופותיה השונות ומטרתו רק להיות ספר עזר לידיעת ההיסטוריה... ספרנו אינו ספר לוי לידיעת ההיסטוריה בלבד, אלא הוא גופו ספר היסטוריה, המתאר בצורה גרפית-דינמית את התקופות, העלילות והמאורעות ההיסטוריים של עם ישראל על רקעם הגיאוגרפי — קרקע היותם — ברציפות ובהמשכות עקבית“.

בספר הראשון של האטלס אנו מוצאים 30 מפות מתקופת התנ״ך משורטטות ע"י גרשון פלוטקין, ושופעות ציונים גרפיים שונים. כונת הציונים הראות את המאורעות ההיסטוריים בהתפתחותם. ציוני הנבולות לראשית התקופה ולסיומה; סומנו כווני התפשטות השבטים ולחצם, מסעות, קרבות, מצורים וכיבושים. מתוך התאור

פיסה והוצאו בהדרגה. אולם הללו הסתיימו על פי רוב עם הופעת הנצרות, אנב הקצית מפה אהת או שתיים למסעי הצלב ולזמן החדש. האטלס היהודי היחיד, ההיסטורי והגיאוגרפי כאחד, בעריכת ד"ר סולוביטשיק, שהוצא לפני המלחמה בקודמת כתוספת ל"נַקְשָׁה", היה ערוך רוסיית היקפו היה מצומצם. ואשר "לישראל בגולה" הלא טרם זכינו עדיין לכך, שנודרי ה"י מאות שנה (לפחות) ירוכזו ויכנסו בצורה גרפית, ואמנם דבר זה מובטח לנו במהזוור השני של האטלס.* עם זה יש לעמוד על אי אלה לקויים שחלו בעבודה זו. קודם כל יש להעיר על העדר ציון קנה-המדה — והרי המפות שבאטלס נתונות במתכונת שונות: פעם הארץ כולה, פעם חלקה, פעם בצרוף הארצות הקרובות ויש שמצורפות גם ארצות יותר מרוחקות, ובתאורי קרבות השטחים הם מצומצמים למדי. העדר קנה-המדה במפות, הנתונות בגודל שונה, פוגם במדה ידועה את ערכו המעשי והחנוכי של האטלס. כן הסר הרקע הטבעי-הטופוגרפי של הארץ, וביהוד של המקומות שבהם התחוללו מערכות קרב. ואין זה מספיק כלל שבשתי מפות ("הנצחון במקדש" "התבוסה בגלבוני") סומנה צורת הרקע ע"י גוונים שונים של הכחול. הגאיות, פרט לנהרות איתן, הירדן ונתל לא סומנו על המפות כל עיקר. וכן אין שום קנה-המדה לגביהם של ההרים הסמוכים. ואפילו אם אין מקום לסמון קוי גובה במפות כגון אלה, הרי ציון הגבהים לפחות בנקודות מוצא או שיא נראה לנו כהכרח. בלעדיהם קשה הבנת הקרבות שהתחוללו על פני השטחים האלה. ועוד: הגאיות הם גם "אפיקים" לדרכי התחבורה העיקריים בארץ בכל התקופות, והם הרקע הגיאוגרפי למסעי מלחמת רבים, מסתי המצרי ועד אלנבי (מעברות הכרמל — ואדי-מילה ובקעת עירון היא ואדי-קֶרְהָה). וכן אין להבין את מהותן של המערכות שהתנהלו מסביב לתחום האסטרטגי המערבי תל יהודה וירושלים, מיהושע ועד קסטיוס גלוס ואף לאחר כך, — מבלי להכיר יפה את התנאים הטופוגרפיים של "מעלה בית חרוון" על שני האותיו. השיבות הרבה של האטלס שהוא ספר הלמוד והעיון ה"ידי" מסוג זה להמון הקוראים שלנו, מחייב להוסיף עוד שתי מפות-עזר: אחת גיאוגרפית

פיסה שתכיל במידה האפשרית גם אלמנטים של מפה טופוגרפית — הבלטת צורות הרקע; והשנית — מפה ארצית כללית המכילה את כל הערים, ששמותיהם וזהו מימי התנ"ך על רקע מפע "הוורת" של הארץ על ישוביה בימינו (כדוגמת המפה של התקופת הרומית לד"ר אבי-יונה). דבר זה היה מקל בהרבה על הבנת שאר המפות ועל ההתמצאות בתהליכים המתוארים בהן. ומה גם ש"רשימת שמות הישובים" אינה ערוכה לשמש גם מפתח הישובים שסומנו על המפות, וסתם איש, שאינו בקי בטופוגרפיה היסטורית, או תלמיד, — ולהם בעיקר הלא נועד האטלס — יצטרך לזהות ולתעות על פני המפה, או המפות כולן, כדי למצוא מקום מסוים. סמוך רשת קואורדינטות מהמין הפשוט ביותר (שתי וערב, עם אותיות וספרות המסמנות כל משבצת) על מפה עיקרית אחת היה מסלק את הקושי הזה. ועוד הערה לחלק-ההסברה שבאטלס. עם כל הטוב שבו, הרי תאור הדברים, הפתטי לפעמים, והסברתם, קרובים אמנם למסורת המקובלת, אבל יש שאינם ממצים דיה את המציאות ההיסטורית; כזה, למשל, הוא ציון שני הגורמים, היריבים המתרוצצים" — הכנענים היושבים בעמקים ובידם מידה ידועה של תרבות הכנית (ערים בצורות, רכבי-ברזל) ובני ישראל, שנתאחו בהרים ומסורת אבות — דמות משה וזכר מראות סיני — מפעם את נפשם ומכשירה אותם לעתידם". היש בזה כדי הסברה מספקת של הגורמים לנצחון על הכנענים יושבי הארץ? כאן, וכן בעוד כמה מקומות מן ההכרח היה לשלב את המאורע הנדון לתוך תאור כללי של התקופה, ולהטעים את המניעים הכלכליים, התברתיים והמדיניים (האחרונים אמנם צוינו — אך ללא הסברת הקשר) שעצבו את דמותה.

נקוה שלמרות תנאי המלחמה וקשייהם נזכה בקרוב להמשכו של ספר זה, אשר ברצינותו המדעית, בבהירות ההסבר שלו ובחוש ההיסטורי-הלאומי המפעם בו, עלול היה להיות לתפארת לכל אומה. ומי יתן ויתוסף עליו עוד מהזור-בינים שלישי — ארץ ישראל בתקופת הגולה" — אטלס היסטורי של ארץ ישראל מאתרי ברד-כוכבא עד למאה העשרים.

ש. אביצור

* בינתיים הופיעה גם מהדורה אנגלית של הספר הראשון, שגם בה ערוכות המפות בשתי הלשונות, העברית והאנגלית. — המשכרת.

קליעה למטרה — אספורט עממי

הקליעה למטרה לא נעשתה בארץ לאספורט עממי של ישובנו. מחוץ לכתות הבטחון ולאגודת הציידים העברים משמשת הקליעה רק שעשועים לשכבה דקה של חובבים בלבד. והנה באנגליה רווח בצבור מדורות אספורט-קליעה, לא רק ברובה כי אם גם בקשת, והוא מושרש עמוק במסורת האנגלית; התחרויות אווריות וארציות בקליעה בקשת מעוררות ענין רב בקרב האוכלוסיה, ומשתתפים בהן כל הגילים, כמבוגרים כצעירים. ברם, עם כל היות הקליעה בקשת אספורט עממי-היסטורי של העם האנגלי, אשר לא שכח עוד את קשתו ואת הנצחנות הגדולים שהנחילה לו במלחמותיו עם הצרפתים בסוף ימי הביניים, — הרי כיום גדולה יותר השיבותו של הרובה המודרני, אשר הקליעה בו, וברובים בעלי קליברים קטנים ביהוד, הפכה אף היא אספורט עממי אצל האנגלים. ואגודות הקליעה, העורכות התחרויות גדולות (גם לנערים לחוד), ערכן רב גם בהמצאת מדריכים לקליעה מדוייקת ו"צלפית" לכתות הצבא, בתקופת הניסוי וההתרחבות המהירה של הכוחות המוויינים.

בגרמניה התקיימה לפני מלחמת העולם הקודמת תנועה עממית גדולה של אגודות קלעים, עם התחרויות ארציות שהיו מסתיימות בהכרות "מלך הקלעים" בכינוס ארצי של קלעים — "הג הקלעים". אחרי השלום של ורסל, כשהועמד הצבא הגרמני על 100 אלף איש בלבד, התפשטה תנועה אספורטיבית זאת והקיפה מאות אלפים חברים, חוגי הצבא תמכו בכל האמצעים באספורט הקליעה וההמונים שהשתתפו באגודות אלה קבלו, איפוא, מעין תינוך צבאי ב"הסוואה" אספורטיבית. ברם, את הדוגמה הבולטת ביותר של קליעה בתור אספורט עממי נתנת לנו שוויצריה.

בארץ זו תומכת הממשלה בכל הדרכים באספורט זה. כל גבר בארץ זו מחויק את רובהו בביתו, והממשלה מקציבה לכל איש ואיש את הכדורים, ומשלמת את ההוצאות של סדורי המוח. כל יום ראשון וזרמים המונים למסוח. הדבר הפך חלק אורגני בהוי העממי, וכבוד רב קונה לו האדם הווכה בהתחרויות הקליעה. אולם מהראוי לזכור כי בשוויצריה הקטנה מדגישים נאמני הקליעה לא את תכונותיו של איש האספורט כי אם בעיקר את רגש ההירות, שאנשי שוויצריה כל כך נאים עליה, ושהיא למעשה מבוססת על זכות ההגנה העצמית ועל יכולת ההגנה העצמית של כל פרט במדינה. הרובה — הוא סמל החירות השוויצרית. את שרשה של מטרה זו אנו מוצאים עוד באגדה על וילהלם של, הגבור הלאומי והקשת המהולל. אגב, עד היום הזה מתאמן הנוער גם בשוויצריה לקלוע בקשת כתרניל קודם רבי-ערך לאמון בקליעת-רובה לאחר כך. כרובה אצל המבוגר כך יש לו לכל ילד קשת משלו בביתו.

גם העם העברי יש לו גבור לאומי משלו הראוי לשמש סמל של קלע אמין. דוד המלך הוא קלע לדוגמה. באבן-הקלע נצח את גלית הענק, והביא גאולה לעמו. אנתנו, בני השוב החדש, טרם עמדנו על הערך התוכני של מסורת כזאת ולא דאגנו לחנך את הנוער שלנו על מושג החירות המשולב ביכולת ההגנה העצמית. כל נער בישראל צריך ללמוד להשתמש בקלע "של דוד המלך" ולקלוע אבנים. 3 פגיעות בקלע למטרה מהראוי שתהייתה הדרגה הראשונה בתנוך לקליעה בתור יסוד לאספורט עממי. הקליעה בקלע מאמנת את היד ואת העין, ואחריה יכולה לבוא, ביתר יעילות, הקליעה האספורטיבית ברובה, רובה אויר ורובה קסטה-קליבר. אנו צריכים לפתח אספורט קליעה של המונים, עם התחרויות אווריות וארציות, אם כי העוזה שתוכל להתגן לכך כאן תהיה בהכרח צבורית-ישובית, שלא כדוגמת גרמניה ושוויצריה. ע"י אספורט הקליעה יושרש בקרב הנוער מושג החירות יהד עם הרגשת הבטחון הפנימי של איש היודע לקלוע. גם בקרב שכנינו נפוץ כשרון הקליעה הטבעי בקלע או ביד. אולם בקרב הישוב העברי, העירוני ברובו, יש צורך בפעולה אספורטיבית שיטתית ובהדרכה מכוונת.

א. בן-דוד

מלון חידושי-מונחים

נְחִיטָה — הורדת צבא מן האויר, "דָסנט" אוירי; להבדיל מהדָסנט הנמי — העלאת צבא מכלי־שמים להוף.

מְבָקַע — מהלומה שכונתה חרירה עמוקה לתוך מערך האויב, או חרירה זו עצמה. Thrust, stoss.
פְּרִיק — דְּרִיטִיר.

צִפְפֶּת — פחית, המשמשת לבשול ולאכילה. Mess-tin.
יָבִיל — תיבה או נתיק גלילי (צילינדר) המשמש להורדת אספקה, ציוד או ויון במצנחים Container, Kanister

גְּלִילָה — תהליך של היסול הדרגי של קוֹה־התנגדות אויב, המתחיל מאחד מאנפיו (או מנקודת פרצה בתוית), והמתפתח לעבר האנף השני, מתוך הסתייעות בהתקפות אנפיות.
"שִׁירוֹק" — בדיקה מדוקדקת של אזור מסוים, לשם גילוי קבוצות האויב, לעתים — ע"י תנועת קו ארוך של משטרות העובר בהדרגה על פני האזור כלו.

פְּדוּרִים זוהרים — המכוסים תרכובת מאירה בחושך (לרוב — של זֶרְקוֹן), והמשאירים אחריהם, לאורך מסלול תעופתם, קשת־אור למשך זמן מועט. השובים בשביל קביעת דיוק הכוון. Tracer-bullets

תְּגוּר — שם כולל לצידו האישי (להבדיל מזיוגו) של כל חייל, כגון תרמיל, צקלון־צד, נתיקים או הגורות לכדורים, רצועות־קֶתֶף לנשיאת הנשק וכיו"ב.

נְתִיב־בְּרוֹל — תערוכת של ברזל עם מתכות אחרות, המכוונות לייצור סוגי פלדה בעלי סגולות מיוחדות (של קשיות, גמישות, ועוד); כגון — פלדת־מנגן, פלדת־ניקל, פלדת־כרום ועוד; שערכן רב בייצור סוגי נשק ותחמושת שונים. Ferro-alloys; Legierungen; Feppo-Splavys

מִזְסָרִים — מלשון סָרַם, דבר הבא לפני משנהו.

סְנִיָן — מעיל צבאי ארוך. Greatcoat, шинель

נתקבל למערכת:

- (א) "יסודות הסופוגרפיה", מאת הלל בירגר, הוצ' הועד למען ההייל היהודי, 1942.
- (ב) "הכבאות" מאת א. קרטנר, ת"א תש"ב.
- (ג) "עזרה ראשונה", הוצאת הג"א ומגן דוד אדום, ת"א תש"ב.
- (ד) "שירון לחייל", בעריכת ישעיהו שפירא, הוצאה כנ"ל, 1942.
- (ה) "הצי הבריטי", מאת ד. קימפלד, הוצ' החבל הימי לישראל.
- (ו) "Anzacs into Battle", מאת Tahu Hole, לונדון 1942.
- (ז) "General Knowledge for Home Guards", מאת Maj. G. S. Mackay.
- (ח) "The Defence of Calais", מאת Eric Linklater, לונדון 1941.
- (ט) "Hints on Military Instruction", מאת J. A. Shimeld, סידני ולונדון 1941.
- (י) "Home Guard Warfare", מאת J. Langdon-Davies, לונדון 1941.
- (יא) "Can Britain Attack?", מאת Maj.-Gen. R. Pope-Hennessy.

מאת המערכת:

- (א) לרגל סבות שאינן תלויות במערכת נתאחרה, לצערנו, הופעת חוברת זו. ואת קוראינו הסליחה.
- (ב) כמובטח בחוברת י"א של "מערכות", הרינו חוזרים ונותנים בחוברת זו את מפת א"י, שצורפה למאמרו של א. גלילי "קוים למערכות ישראל בחקופת הבית השני", לאחר שהוכנסו בה התקונים הדרושים.
- (ג) בחלק המאמר הנ"ל המתפרסם בחוברת זו נכללו כמה הערות מפי ד"ר מ. אבי־יונה. ועל כך נתונה לו התודה.

SOLEL BONEH Ltd.

GENERAL CONTRACTORS

TO H. M. FORCES

סולל בונה בע"מ

מרכז קבלני של הסדרות

העובדים העברים בא"י

Head Office:

המשרד הראשי:

Harbour St., Haifa • P.O.B. 563 • טלפון 2091 • 563 ת.ד. • רחוב הנמל חיפה

Tel-Aviv: Phone 4353 • טלפון תל-אביב:

Jerusalem: Phone 2486 • טלפון ירושלים:

Palestine's Leading Contractor

הקבלן הגדול ביותר בארץ

Building and Road Construction

מוציא לפועל עבודות בנין

of Every Description Carried Out

וסלילת דרכים לכל ענפיהן

„עליון“

חברה א"י לתעשיית עורות בע"מ

נ ת נ י ה

“ELYON”

Palestine Tanning Co., Ltd.

N a t h a n y a

יצרני עורות עליונים משובחים לכל הצרכים

הסוכנות הכללית:

י. ז. פלסר, רחוב החשמל 12, תל-אביב

טלפון: 3454

צבי לנגזם ושות'

תל-אביב, דרך יפו-תל-אביב 47, טלפון 2171

מספק סחורות ברזל, חמרי בנין, וכלי-עבודה לכל נקודות הישוב

— אחריות! — שביעת-רצון! —

קפת מלוה וחסכון שתופית

של העובדים בחיפה בערבון מוגבל

רחוב החלוץ, בנין «ביתנו», טלפון 81-780, תבת-דאר 971, הדר הכרמל

נותנת: הלוואות לחברים.

מקבלת: פקדונות וחסכונות על פי תנאים טובים. שטרות לגובינא

והעברת-כספים לכל חלקי הארץ בתנאים נוחים.

סניפים: קריית חיים; נשר-יגור.

הלוואה וחסכון יפו-תל-אביב

אגודה הדדית בערבון מוגבל

תל-אביב, ת.ד. 151, טלפונים: 4784, 4877

נוסדה בשנת 1918

ליום 1 באפריל 1942:

3	פקדונות וחסכונות	9851	1 מספר החברים
204985	לכל הצורות		2 ההון העצמי של
195050	4 הלוואות לחברים		המוסד יחד עם
74804	5 הרזרבה	75703	קרונות המלאי לא"י

גורדון ושות', מפעלי גז וקרח בע"מ

נחלת-יצחק, תבת-דאר: תל-אביב 1589

משרד: רח' אלנבי 118, טל. 2137. סניף: רח' השוק 22, טל. 5292

בתי חרשת: חמצן, דו-תחמצת הפחמן, חנקן, אטילן, קרח יבש, קרח קריסטל.

בתי חרשת לחומצת חומץ, מימן, דו-תחמצת-המימן — ערב פתיחתם.

איכות מעולה, טעם משובח.
נא לטעום ולהוכיח!

קקאו, שוקולד
וממתקים
ליבר

הנשק הסודי

של

מטוסיאן

הוא

האיכות

20 סיגריות ב 33 מיל

החפץ נישטוב

המצב
מחייב

לא בהלה
לא מבוכה -
יתגייס

כל אדם
לתפקידו!

התנועה
להסברת
הגידים
מרכז תנובה

שמרו אמונים
ל'כפר הישוב'!

DENTAL DEPOT BREGMAN

Tel-Aviv, 1, Balfour Street

Corner Allenby Road

דנטל דפו ברגמן

תל-אביב, רחוב בלפור 1

פנת רחוב אלנבי

טלפון 4149 PHONE

”טכנו-חוט”

בצלאל ירושלמי

תל-אביב

דרך יפו-תל-אביב 43

טלפון 3417

ברזנטים / רצועות /

חבלים / חוטים /

חמרי רפוד / רשתות /

צלולויד / צנורות גומי

”זהר”

מתקינים

מאור / כח / טלפונים /

מכשירי א תות

מיצרים

מכשירי חמום השמליים /

דודי אמבטיה / קומקומים

וכו' / זורקי אור

(פרוז'קטורים)

”זהר”

קבוצה קואופרטיבית

לעבודות השמליות בע”מ

תל-אביב, רח' נחלת-בנימין 13

טלפון 3133

שמור על בריאותך!
בקר אצל רופא שיניים
כל רבע שנה!

דנטלון חברה בע”מ

תל-אביב • רחוב אלנבי 96 • טלפון 3135

«נעמן» בע"מ "NAAMAN" LTD.

מפעלי חרושת ללבני חמר Clay Brick Works

חיפה, רחוב המלכים 43, טלפון 1880, ת.ד. 1423
Haifa, Kingsway 43, Phone 1880, P. O. B. 1423

מייצר: לבנים מלאות / לבנת תאים / לבנים חלולות / לבני מחיצות / לבני תקרה / בלוקי תקרה / לבני שמוט / קמח שמוט
אפשר לבנות גגות ותקרות מלבני «נעמן» במינימום ברזל, מלט ועץ
מקבלים הזמנות לפי מידות שונות. סגולותיהן ויתרונותיהן של לבני «נעמן»
הם רבים ביחוד כחומר מבדד בפני חום, קור, רטיבות ורעש.

יונה אושפיז, מהנדס

חרושת והספקה אלקטרוטכנית

ייצור גנרטורים
ומניעים חשמליים

תקון ולסוף
מניעים וגנרטורים
חשמליים וכו'

תל-אביב, רחוב הרצל 61
פסג' התור טלפון 5258

ב ק י ז

אין לך

משקה

ט ו ב

מ מ נ י

«צוף»

משרד להספקת אוטובוסים לצבא

תל-אביב, רחוב מקוה-ישראל 6, טלפון 4272

ARMY BUS SUPPLY OFFICE

Tel-Aviv, 6, Mikveh Israel Street, Tel. 4272

שותפות הקואופרטיבים:

המעביר בע"מ. תל-אביב
דרום יהודה בע"מ, תל-אביב
אחוד רגב בע"מ, תל-אביב
המקשר בע"מ, ירושלים
חבר בע"מ, חיפה
משמר המפרץ בע"מ, חיפה

טה ליפטון LIPTON'S TEA

הסוכנים הראשיים
לארץ-ישראל:

בית מסחר אוקסהורן בע"מ. תל אביב, ת.ד. 403, טלפון 4859

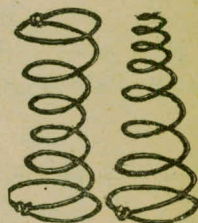
חברה א"י לתעשית קפיצים ■ י. קפלן

The Palestine Spring Manuf. Co. ■ I. Kaplan

תל-אביב, רחוב זבולון 38, זבולון Street 38, Tel-Aviv

טלפון 3657 Tel.

מייצר כל מיני קפיצים לרפוד, מכונות וכו'

מדידנטה — תל-אביב

דפודנטלי • מכשירים רפואיים

הבעל: ד"ר ל. קליין

רח' יהודה הלוי מס' 49, פנת רח' אלנבי, טלפון: 3297

זה הוא הסמל
הנותן אחריות
לאיכות טובה

סניפים:

תל-אביב: רחוב אלנבי 68, טל. 2544

רח' בן-יהודה 64, טל. 5640

ירושלים:

רחוב הנסיכה מרי 1, טלפון 2537

חיפה: רחוב הרצל

נצחון
היטלר -
כלייתנו.
נעמוד בשער!

«אביק»

מעבדות חימיות בע"מ

תל-אביב, רחוב מונטיפיורי 27

ת.ד. 1015 טלפון 2215

קואופרטיב «החוף» בתל-אביב בע"מ

להובלת משאות מהנמלים והרכבות בתל-

אביב ויפו לכל חלקי ארץ-ישראל וסוריה

המשרד בתל-אביב רח' החשמל 18/20, טלפונים 4618/19

א. סיניבר ושות', מהנדסים בע"מ

תל-אביב, רחוב סלמה, בנין גרז', "ריאו" - ת.ד. 271 - טלפון 81509

A. SINIAVER & Co. ENGINEERS Ltd.

P. O. B. 271

TEL-AVIV

Tel. 81509

בית חרושת מכני - בית יציקה ובית מסחר למכונות

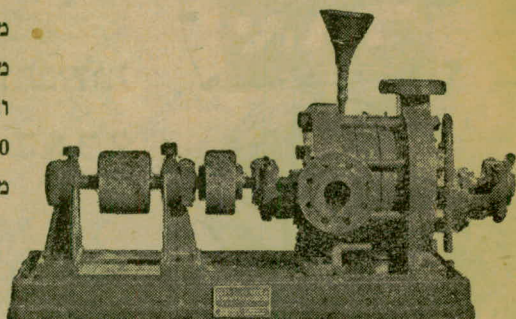
משאבות צנטריפוגליות

מאונכות לקידוח עמוק

ואפקיות ללחץ עד כדי

300 מטר. משאבות בוכנה

מאונכות ואפקיות.

יציקת ברזל, ארד,

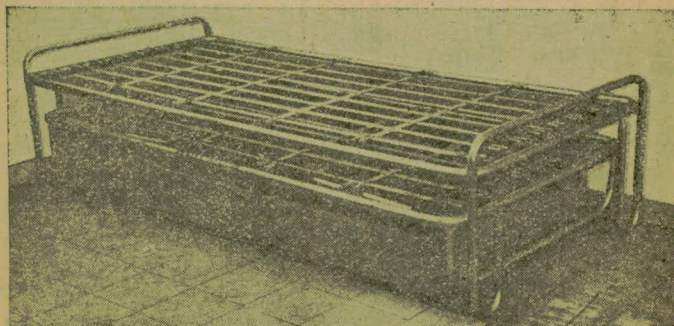
פליז ואלומיניום

חשוב לשעת חירום: אגרגטים לכבוי שרפות נוחים לטלטול

אחוד בת-י-חרושת למטות וספות ברזל

"רקורד" לובלינה, "הספה" מילר-טוכטרמן

תל-אביב, רחוב הרצל 27

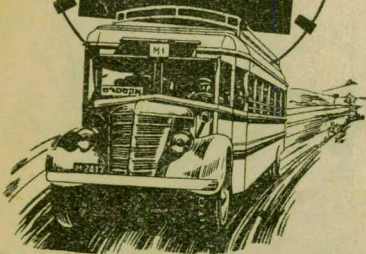

תוצרת עברית לישוב העבריים!!!

מספק ספות ברזל, וכל מיני מטות ברזל - מורונים מתוצרת עצמית

עבור קבוצים ומוסדות הנחות מיוחדות

כל 1/2 שעה!

רובי

תל-אביב - חיפה

« אגד »

קב. קואופ. בע"מ

הובלת נוסעים וחבילות
לכל חלקי הארץ

ההנהלה הראשית:

תל-אביב, שד. רוטשילד 1, טל. 4677

רקא ויקטור 1942

וגם דוגמאות קודמות

RCA VICTOR RADIO

חקוני רדיו

מכל המינים

חברת רדיו א"י

תל-אביב

רחוב נחלת-בנימין מס' 18

« הנמל »

קבוצה קואופרטיבית

לעבודות ההובלה, תל-אביב

רחוב הרכבת 14-12

טלפון 2-4641, תל-אביב

מוציא לפועל עבודות

הובלה מהנמלים

והרכבות לכל ערי

הארץ ומושבותיה.

לסוריה ועבר הירדן

בדיקנות גמורה.

בית חרושת לנקניק
ס נ ד ר ט ר י ב ט ש
תל-אביב, גבעת הרצל מס. 113
טלפון 2980

מספק כל מיני נקניקים לכל
הנקודות העבריות בארץ

ש מ ו א ל מ ד י נ ה

בית חרושת מכני לתיבות תפוזים וכל מיני עבודות
עץ • מחלקה מיוחדת לתריסים מתקפלים •
מומחים לגזירת עצים עבים קשים – לכל גודל.
תל-אביב, רחוב הרצל 109

בית חרושת לאריגה מ. רוזנבלום

מייצר: אריגי רפוד ומרבדים /
שמיכות צמר ופלנל / אריגי תלבשת
מכותנה וצמר / ברזנט / מגבורת.
בית-החרושת: רחוב סלמה, פנת רח' מזרחי ב'
למכתבים: רחוב יהודה הלוי מס. 92

א פ ש ט ין - ס ט ר י ק ו ב ס ק י ב ע " מ

בית מסחר לברזל, מתכות ומכונות משומשות

חיפה, ת. ד. 1551, טלפון 1868 תל-אביב-יפו רח' סלמה, טלפון 1729
מפרץ חיפה, טלפון 7208 תל-אביב, פרטי, טלפון 2367

א ה ר ן מ א ס ס

גלנטריה, צעצועים וקוסמטיקה
תל-אביב, דרך יפו 34
תבת-דאר 426 / טלפון 5210

מספק גלנטריה
למשקים העברים בארץ.

החברה להתישבות חקלאית ועירונית בע"מ

התישבות חקלאית ושכון בערים
 על אדמה פרטית ועל אדמת הקרן הקימת לישראל

משקי-עזר על אדמה פרטית ועל אדמת הקרן הקימת לישראל
 בקרבת ח'פ"ה ות"ל - אביב
 מגרשי-בנין בכפר לבעלי הון זעיר

רסקו תל-אביב. שדרות רוטשילד 20, טלפון 4604/5, ת.ד. 1058
 ח'פ"ה, רחוב בלפור, בית סירא, טלפון 2067, ת.ד. 946

«מעדן» מחסני קרור וביח"ר לקרח

נוסד 1921

תל-אביב, רחוב השוק 5; דרך יפו-תל-אביב 44

"MAADAN" Cold Storage & Ice Factory

Est. 1921

Tel-Aviv, 5, Hashuk Street; 44, Jaffa-Tel-Aviv Road

טלפון 2254

הגנו על דודי הקיטור
 בפני אבן סיד!
 השתמשו במרככי מים
 "אלסיד"

"אלסיד" חברה לרכוך המים והנדסה

תל-אביב, רחוב לילינבלום 30, טלפון 2918, ת.ד. 1749

בירושלים: ה. ציטלין, רחוב סטורס

«הקף»

שותפות להרכבת מכונות

תל-אביב, דרך פתח-תקוה 9

טלפון 5368

מוציאים לפועל

כל מיני הרכבות של מכונות

בתי חרושת, מכוני קרור

ושאיכות נסיון

חרות בערבון מוגבל

נוסד בשנת 1920

ירושלים: ת.ד. 342 טלפון 3096

תל-אביב: ת.ד. 1969 טלפון 4762

חיפה: ת.ד. 648 טלפון 1289

מספקים ומוציאים לפועל:

הספקת מים

תעול

אינסטלציה סניטרית

הסקה מרכזית

הספקת מים מרכזית

קיטור

מעבדות ואפרטורה חימית

בידוד

„מקור המים“

שותפות לקדוח בארות

המרכז: הרצליה

המשרד: תל-אביב רחוב יהודה הלוי 45

טל. 4809: ת.ד. 494

עובדים בקידוח משנת 1923

מוציאים לפועל:

קדוחים למים, קדוחים לבדיקת קרקע,

קדוחים לגשרים, קדוחים בים, פתוח

מעינות, בנין בארות והעמקת בארות

הקדוחים נעשים בכל עומק וקוטר

ובכל שכבות קרקע הנפגשות בקדוח

הבטיחו את

בריאות ורנטביליות משקכם

פנו לבית המסחר לתבואות

מזון לעופות ובהמות

סוכן פרווימי וסול-ויט-אקס

ב. רזניק

רחוב העליה 3 תל-אביב, טל. 2512

מקור האיכות הטובה

הנה

בית מסחר לסחורות אנגליה וא"י

תל-אביב נחלת-בנימין 30

סניפים: חיפה ופתח-תקוה

המבחר הגדול ביותר לסחורות

לצרכי הבית

לבני גברים וגברות וילדים וכו' וכו'

בית חרושת

לכל מיני

עבודות עץ

„במעסף“

קבלן צבאי

תל-אביב

גבעת הרצל 121

טלפון 4966

‘יובל’,

בית חרושת למכונות ויציקה

בעל-קורא אה ספיר

משאבות קדיחה וצנטריפוגליות

חלקי חלוף לאוטומובילים

וטקטורים

תעשיית מכונות שונות

בית חרושת: בני-ברק, טלפון

רמת-גן 7149

המשרד: תל-אביב, רח' החשמל 12

טל. 5551

בערבון
מוגבל

ביצור

ההון הרשום:

125.000 ל"א"י

ההון הנפרע ורזרבות:

101.782 ל"א"י

תל-אביב

טלפון 4577/78 נחלת-בנימין 69

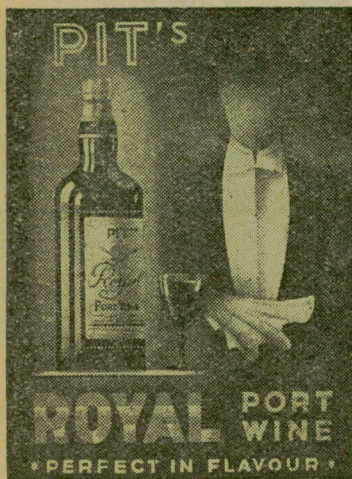
ת.ד. 1687

« מכסף » בע"מ
 "MICHSAF" LTD.

בית חרושת לכלי כסף ומצופי כסף • שכונת אגרובנק
 חנות ותערוכה תמידית: תל-אביב, רחוב אלנבי 80

PALESTINE SILVER AND METAL WORKS • AGROBANK-QUARTER
 STORE AND EXHIBITION: TEL-AVIV, 80 ALLENBY ROAD

ספקים לצבא, מוסדות
 צבאיים וממשלה.

PIT'S

יינות, קוניאק וליקרים
 פית'ס

פ.י.ת., חברה א"י לתעשיות

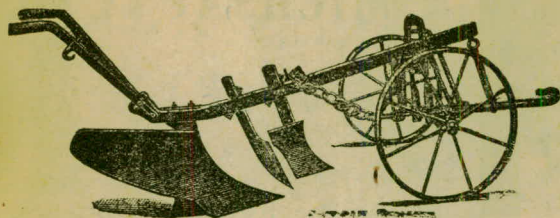
תל-אביב, רחוב אלנבי 69

טלפון 4420 ת.ד. 1322

חיפה, דרך יפו 59, טלפון 1221

ש. ברשדסקי

תל-אביב, רחוב אלנבי 132, תלפון 3971

רכש את אמון כל
החקלאים בארץ.

כל המכונות
והמכשירים
לחקלאות.

אחריות מלאה.

התיעצות מומחית.

נסיון רב במקצוע.

„ארוגאי“

חרושת אריגים ארץ-ישראלית בע"מ

תל-אביב, רחוב מזרחי ב' 51
תבת-דאר 569 • טלפון 3085

כל מיני בני-די-כורתנה

ע ש ת

בית מלאכה להלחמת כל מיני מתכת ועבודות מכניות.
מכונה מיוחדת ללטוש ארכובות (קרנקשפטים).
יציקת חיקים • חריטת צילינדרים • ליטוש בוכנות.

תל-אביב / רחוב מזרחי 26 / טלפון 5469

האיכות היא הקובעת

לבנת סיליקט

מבתי החרשת

בנהלת-יהודה וראשון-לציון

החומר לבנין בתים

ומקלטים

המשרד:

תל-אביב

רחוב יהודה הלוי 41

טלפון 2588 / תבת-דאר 4094

סיביריות

עתידי

טיב ה"עתידי" - כמו תמיד

„הנהג“

אגודה קואופרטיבית בע"מ
חברה להובלת סחורות ומשאות

המרכז:

תל-אביב: שכונת שפיר קליין,
רחוב הגשר 4, טלפון 3986

סניפים:

ירושלים: טלפון 3026

חיפה: טלפון 1187

משרד ההובלה של העובדים בתל-אביב, בע"מ
The Workers' Transport Office of Tel-Aviv, Ltd.

Tel - Aviv

2, Mikveh Israel Street
 (Blue House) Phone:

Transport of Goods and Sup-
 plying of Building Materials
 to the all Parts of Palestine

Contractors for Military
 Transport

2077

ת ל - א ב י ב

רחוב מקוה ישראל 2
 (הבית הכחול) טלפון:

הובלת משאות
 והספקת חמרי בנין
 לכל חלקי הארץ

קבלנים לעבודות
 צ ב א

המרגרין המושלם

"ויטא"

עם הויטאמינים
D-A

מזין מבריא
 טעים וטוב

מטע

"מטע"
 ביחוד למרגרין וצרכי מזון
 תכ. אביב

ענבי תנובה

ET

ענבי תנובה

ענבי מדפא באריזה היגינית

ה מ ע ב י ר

א ג ו ד ה ש ת ו פ י ת

שרות ציבורי עירוני
בתל-אביב - יפו בע"מ

תבת-דאר 1691

טלפון: 4617 - 4616

מפעלי הנדסה ו. טורנהיים ושות'

תל-אביב, דרך פתח-תקוה 21, טלפון 4708, 2291, ת. ד. 1069

ציוד בתי חרושת ובנית כל

מיני מכונות לתעשיה / מכונות

בנין / דודים לתפקידים

מיוחדים / מכבשי אבן /

פטישים (Romme) /

מערבלות / מנופים.

אלי אטקס

מכשירי כתיבה

וצרכי הנדסה

תל-אביב, רחוב הרצל 27

טלפון 5028

נידיץ את גלרט

ייצור כדי חלב

ומכשירים לכבוי אש

תל-אביב, רחוב השוק 9

מקבלים כל מיני עבודות מסח

ונחשת. כמו כן תיקונים

שונים באחריות גמורה.

קפת מלוה וחסכון שתופית

של העובדים בתל-אביב בע"מ

רחוב אלנבי 126, פנת רח' לילינבלום

תבת-דאר 997, טלפון 3037

נוסדה בשנת 1925

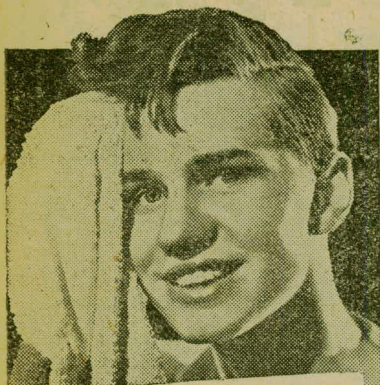
מעבירה כספים לכל חלקי הארץ.

מקבלת שטרות וכל מיני דוקומנטים

לגובינא ולדיפויט.

מקבלת פקדונות והטכונות בתנאים

נוחים.

לאחר יום עבודה

בשובך הביתה-התרוחץ בסבון האמבטיה הקרבולי שני"שמן" המנקה ומחטה את העור מזיעה אבק ולכלוך, ותהנה מהרגשה מעודדת שני רעננות ונקיון.

שמן

סבון אמבטיה קרבולי

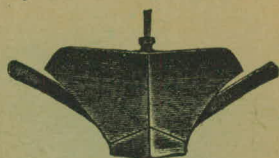
המחיר

35 מיל

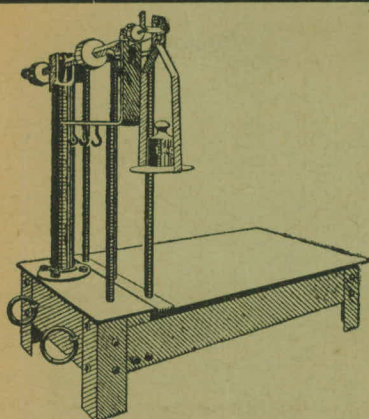
!!! חשוב לחקלאים, גננים ולולנים !!!

נתקבלו: חרמשים / קלשוני קש / קלשוני
 חפירה / קלשוני להוצאת תפוחי-אדמה /
 מרססים / פתילים וחלקים לברודרים /
 מחרשות להוצאת תפוחי-אדמה וכו'

בי"מ פלדמן את ברשדסקי בע"מ

תל-אביב, דרך יפו-תל-אביב 25, טלפון 2571
 חיפה, רחוב המלכים 57, טלפון 1522

“מעיין”

ביטנסקי את גולדברג
 בית-חרושת למאזנים
 הראשון בארץ.
 מקבלים גם מאזנים לתקון באחריות

תל-אביב

רחוב הרצל 69 טלפון 4787

“הגדר”

ש. פילוסוף, י. חיימסון את צ. גלשטין
 תל-אביב, רחוב סלמה, פנת רחוב מזרחי ב', טלפון 1792 יפו

יצרנים של כל מיני «מתכת-מתוחה» (אקספנדד-מטל) לבטון, טיח וגדור.
 פנות לטיח, רשתות מחוטי ברזל לגדור, שבכות, לולים וגוזזטרות. —
 רשתות עדינות לפילטרים מאקספנדד-מטל. רשתות למסות, שפלינטים.
 עבודות מכונות מכבש. סלי מתכת מרשת או מאקספנדד-מטל. חתוך פחי
 ברזל — יישור חוטי ברזל וכו' וכו'.

בנק אנגלו-פלשתינה

בערבון מוגבל

לונדון, תל-אביב (ארבעה סניפים), יפו, ירושלים, חיפה,
הדר-הכרמל, טבריה, צפת, שתת-תקוה, חדרה, רחובות

חברות-עור:

הבנק האפוֹרתיקאי הכללי
של ארץ-ישראל בע"מ

חברת ב. א. פ. לנאמנות
בערבון מוגבל

שׁוֹת פּוֹת "ה מ נ י ע"

בית-חרושת לייצור ותקון מכונות
תל-אביב, רחוב מזרחי ב' 30, טלפון 80143

מייצרים: משאבות צנטרופוגליות לתפקידים שונים /
משאבות אויר / אקסהאוסטורים / מסנני שמן

